

TRAKTAT USTANAWIAJĄCY WSPÓLNOTĘ EUROPEJSKĄ

TEKST SKONSOLIDOWANY

(UWZGLĘDNIAJĄCY ZMIANY WPROWADZONE TRAKTATEM Z NICEI)

JEGO KRÓLEWSKA MOŚĆ KRÓL BELGÓW, PREZYDENT REPUBLIKI FEDERALNEJ NIEMIEC
PREZYDENT REPUBLIKI FRANCUSKIEJ, PREZYDENT REPUBLIKI WŁOSKIEJ, JEJ
KRÓLEWSKA WYSOKOŚĆ WIELKA KSIĘŻNA LUKSEMBURGA, JEJ KRÓLEWSKA MOŚĆ
KRÓLOWA NIDERLANDÓW,

ZDECYDOWANI stworzyć podstawy coraz ściślejszego związku między narodami Europy,

ZDECYDOWANI zapewnić postęp gospodarczy i społeczny swych krajów poprzez wspólne działanie,
usuwając bariery dzielące Europę,

WYZNACZAJĄC jako główny cel swoich wysiłków stałą poprawę warunków życia i pracy swoich
narodów,

UZNAJĄC, że usunięcie istniejących przeszkód wymaga zgodnego działania w celu zagwarantowania
stabilności w rozwoju, równowagi w wymianie handlowej i uczciwości w konkurencji,

W TROSCE o wzmocnienie jedności swych gospodarek i zapewnienie ich harmonijnego rozwoju, poprzez
zmniejszenie różnic istniejących między poszczególnymi regionami oraz opóźnienia regionów mniej
uprzywilejowanych,

PRAGNĄC przyczynić się, przez wspólną politykę handlową, do stopniowego usuwania ograniczeń w
handlu międzynarodowym,

ZAMIERZAJĄC potwierdzić solidarność, która łączy Europę z krajami zamorskimi, oraz pragnąc
zapewnić ich pomyślny rozwój zgodnie z zasadami Karty Narodów Zjednoczonych,

ZDECYDOWANI zachować i umocnić pokój i wolność przez połączenie swych zasobów, oraz wzywając
inne narody Europy, które podzielają ich ideały, do połączenia się w wysiłkach,

ZDECYDOWANI popierać rozwój możliwie najwyższego poziomu wiedzy swych narodów przez szeroki
dostęp do edukacji oraz stałe uaktualnianie wiedzy,

POSTANOWILI ustanowić WSPÓLNOTĘ EUROPEJSKĄ i w tym celu powołali jako swych
pełnomocników:

JEGO KRÓLEWSKA MOŚĆ KRÓL BELGÓW:

Paula-Henriego SPAAKA
Ministra Spraw Zagranicznych,
Barona J. Ch. SNOYA ET D'OPPUERSA
Sekretarza Generalnego Ministerstwa Spraw Gospodarczych, Przewodniczącego Delegacji Belgijskiej na
Konferencję Międzyrządową;

PREZYDENT REPUBLIKI FEDERALNEJ NIEMIEC:

Dr. Konrada ADENAUERA
Kancelerza Federalnego,
Profesora dr. Waltera HALLSTEINA
Sekretarza Stanu do Spraw Zagranicznych;

PREZYDENT REPUBLIKI FRANCUSKIEJ:

Christiana PINEAU
Ministra Spraw Zagranicznych,
Maurice'a FAURE'A
Podsekretarza Stanu do Spraw Zagranicznych;

PREZYDENT REPUBLIKI WŁOSKIEJ:

Antonio SEGNIEGO
Prezesa Rady Ministrów,
Profesora Gaetano MARTINO
Ministra Spraw Zagranicznych;

JEJ KRÓLEWSKA WYSOKOŚĆ WIELKA KSIĘŻNA LUKSEMBURGA:

Josepha BECHA
Premiera Rządu, Ministra Spraw Zagranicznych,
Lamberta SCHAUSA
Ambasadora, Przewodniczącego Delegacji Luksemburskiej na Konferencję Międzyrządową;

JEJ KRÓLEWSKA MOŚĆ KRÓLOWA NIDERLANDÓW:

Josepha LUNSA
Ministra Spraw Zagranicznych,
J. LINTHORSTA HOMANA
Przewodniczącego Delegacji Niderlandzkiej na Konferencję Międzyrządową;

KTÓRZY, po wymianie swych pełnomocnictw uznanych za należyte i sporządzone we właściwej formie, uzgodnili, co następuje:

CZEŚĆ PIERWSZA

ZASADY

Artykuł 1

Niniejszym Traktatem WYSOKIE UMAWIAJĄCE SIĘ STRONY ustanawiają między sobą WSPÓLNOTĘ EUROPEJSKĄ.

Artykuł 2

Zadaniem Wspólnoty jest, przez ustanowienie wspólnego rynku, unii gospodarczej i walutowej oraz urzeczywistnianie wspólnych polityk lub działań określonych w artykułach 3 i 4, popieranie w całej Wspólnocie harmonijnego, zrównoważonego i stałego rozwoju działalności gospodarczej, wysokiego poziomu zatrudnienia i ochrony socjalnej, równości mężczyzn i kobiet, stałego i nieinflacyjnego wzrostu, wysokiego stopnia konkurencyjności i konwergencji dokonań gospodarczych, wysokiego poziomu ochrony i poprawy jakości środowiska naturalnego, podwyższania poziomu i jakości życia, spójności gospodarczej i społecznej oraz solidarności między Państwami Członkowskimi.

Artykuł 3

1. W celu realizacji zadań określonych w artykule 2 działalność Wspólnoty obejmuje, na warunkach i zgodnie z harmonogramem przewidzianym w niniejszym Traktacie:

- a) zakaz opłat celnych i ograniczeń ilościowych między Państwami Członkowskimi w przywozie i wywozie towarów, jak również wszelkich innych środków o skutku równoważnym;
- b) wspólną politykę handlową;
- c) rynek wewnętrzny, charakteryzujący się zniesieniem między Państwami Członkowskimi przeszkód w swobodnym przepływie towarów, osób, usług i kapitału;

- d) środki dotyczące wjazdu i przemieszczania się osób zgodnie z tytułem IV;
- e) wspólną politykę w dziedzinach rolnictwa i rybołówstwa;
- f) wspólną politykę w dziedzinie transportu;
- g) system zapewniający niezakłóconą konkurencję na rynku wewnętrznym;
- h) zbliżanie ustawodawstw krajowych w stopniu koniecznym do funkcjonowania wspólnego rynku;
- i) wspieranie koordynacji polityk zatrudnienia Państw Członkowskich w celu wzmocnienia ich efektywności poprzez realizację wspólnej strategii zatrudnienia;
- j) politykę w sferze społecznej obejmującą Europejski Fundusz Społeczny;
- k) wzmocnianie spójności gospodarczej i społecznej;
- l) politykę w dziedzinie środowiska naturalnego;
- m) wzmocnianie konkurencyjności przemysłu Wspólnoty;
- n) wspieranie badań naukowych i rozwoju technologicznego;
- o) zachęcanie do tworzenia i rozwijania sieci transeuropejskich;
- p) przyczynianie się do osiągnięcia wysokiego poziomu ochrony zdrowia;
- q) przyczynianie się do osiągnięcia wysokiej jakości edukacji i kształcenia zawodowego oraz rozkwitu kultur Państw Członkowskich;
- r) politykę w dziedzinie współpracy na rzecz rozwoju;
- s) stowarzyszanie z krajami i terytoriami zamorskimi w celu zwiększenia wymiany handlowej i wspólnych starań na rzecz rozwoju gospodarczego i społecznego;
- t) przyczynianie się do wzmocnienia ochrony konsumentów;
- u) środki w dziedzinach energetyki, ochrony ludności i turystyki.

2. We wszystkich działaniach określonych w niniejszym artykule Wspólnota zmierza do zniesienia nierówności oraz wspierania równości mężczyzn i kobiet.

Artykuł 4

1. Dla osiągnięcia celów określonych w artykule 2 działania Państw Członkowskich i Wspólnoty obejmują, na warunkach i zgodnie z harmonogramem przewidzianym w niniejszym Traktacie, przyjęcie polityki gospodarczej opartej na ścisłej koordynacji polityk gospodarczych Państw Członkowskich, rynku wewnętrznym i ustaleniu wspólnych celów oraz prowadzonej w poszanowaniu zasady otwartej gospodarki rynkowej z wolną konkurencją.

2. Równoległe, na warunkach i zgodnie z harmonogramem i procedurami przewidzianymi w niniejszym Traktacie, działania te obejmują nieodwołalne ustalenie kursów wymiany walut, prowadzące do ustanowienia jednej waluty, ECU, jak również określenie oraz prowadzenie jednolitej polityki pieniężnej i polityki wymiany walut, których głównym celem jest utrzymanie stabilności cen, oraz, bez uszczerbku dla tego celu, wspieranie ogólnych polityk gospodarczych we Wspólnocie, zgodnie z zasadą otwartej gospodarki rynkowej z wolną konkurencją.

3. Te działania Państw Członkowskich i Wspólnoty zakładają poszanowanie następujących zasad przewodnich: stabilnych cen, zdrowych finansów publicznych i warunków pieniężnych oraz trwałej równowagi płatniczej.

Artykuł 5

Wspólnota działa w granicach kompetencji powierzonych jej niniejszym Traktatem oraz celów w nim wyznaczonych.

W dziedzinach, które nie należą do jej kompetencji wyłącznej, Wspólnota podejmuje działania, zgodnie z zasadą pomocniczości, tylko wówczas i tylko w takim zakresie, w jakim cele proponowanych działań nie mogą być osiągnięte w sposób wystarczający przez Państwa Członkowskie, natomiast z uwagi na rozmiary lub skutki proponowanych działań możliwe jest lepsze ich osiągnięcie na poziomie Wspólnoty.

Działanie Wspólnoty nie wykracza poza to, co jest konieczne do osiągnięcia celów niniejszego Traktatu.

Artykuł 6

Przy ustalaniu i realizacji polityk i działań Wspólnoty, o których mowa w artykule 3, w szczególności w celu wspierania stałego rozwoju, muszą być brane pod uwagę wymogi ochrony środowiska naturalnego.

Artykuł 7

1. Zadania powierzone Wspólnocie wykonują następujące instytucje:

- PARLAMENT EUROPEJSKI,
- RADA,
- KOMISJA,
- TRYBUNAŁ SPRAWIEDLIWOŚCI,
- TRYBUNAŁ OBRACHUNKOWY.

Każda z tych instytucji działa w granicach uprawnień przyznanych jej niniejszym Traktatem.

2. Radę i Komisję wspomagają Komitet Ekonomiczno-Społeczny i Komitet Regionów pełniące funkcje doradcze.

Artykuł 8

Zgodnie z procedurami określonymi w niniejszym Traktacie ustanawia się Europejski System Banków Centralnych, zwany dalej „ESBC”, oraz Europejski Bank Centralny, zwany dalej „EBC”, które działają w granicach uprawnień przyznanych im niniejszym Traktatem oraz dołączonym do niego Statutem ESBC i EBC, zwanym dalej „Statutem ESBC”.

Artykuł 9

Ustanawia się Europejski Bank Inwestycyjny, który działa w granicach uprawnień przyznanych mu niniejszym Traktatem i dołączonym do niego Statutem.

Artykuł 10

Państwa Członkowskie podejmują wszelkie właściwe środki ogólne lub szczególne w celu zapewnienia wykonania zobowiązań wynikających z niniejszego Traktatu lub z działań instytucji Wspólnoty. Ułatwiają one Wspólnocie wypełnianie jej zadań.

Powstrzymują się one od podejmowania wszelkich środków, które mogłyby zagrozić urzeczywistnieniu celów niniejszego Traktatu.

Artykuł 11

1. Państwa Członkowskie zamierzające ustanowić między sobą wzmocnioną współpracę w jednej z dziedzin określonych w niniejszym Traktacie, kierują wniosek do Komisji, która może przedłożyć Radzie odpowiednią propozycję. Jeżeli Komisja nie przedłoży takiej propozycji, zawiadamia o tym zainteresowane Państwa Członkowskie, podając uzasadnienie.

2. Upoważnienia do ustanowienia wzmocnionej współpracy, przewidzianego w ustępie 1, udziela Rada zgodnie z artykułami 43-45 Traktatu o Unii Europejskiej, stanowiąc większością kwalifikowaną, na wniosek Komisji i po konsultacji z Parlamentem Europejskim. Jeżeli wzmocniona współpraca odnosi się do dziedziny objętej procedurą określoną w artykule 251 niniejszego Traktatu, wymagana jest zgoda Parlamentu Europejskiego.

Członek Rady może zażądać przedłożenia tej kwestii Radzie Europejskiej. Po przedłożeniu kwestii Radzie Europejskiej, Rada może stanowić zgodnie z pierwszym akapitem niniejszego ustępu.

3. Akty i decyzje niezbędne do wprowadzenia w życie działań w ramach wzmocnionej współpracy podlegają wszystkim odpowiednim postanowieniom niniejszego Traktatu, chyba że niniejszy artykuł oraz artykuły 43-45 Traktatu o Unii Europejskiej stanowią inaczej.

Artykuł 11a

Każde Państwo Członkowskie, które pragnie uczestniczyć we wzmocnionej współpracy ustanowionej na mocy artykułu 11, notyfikuje swój zamiar Radzie i Komisji, która przedkłada Radzie opinię w terminie trzech miesięcy od otrzymania tej notyfikacji. W terminie czterech miesięcy od otrzymania tej notyfikacji Komisja podejmuje decyzję w tej sprawie oraz o przepisach szczególnych, które może uznać za niezbędne.

Artykuł 12

W zakresie zastosowania niniejszego Traktatu i bez uszczerbku dla postanowień szczególnych, które on przewiduje, zakazana jest wszelka dyskryminacja ze względu na przynależność państwową.

Rada, stanowiąc zgodnie z procedurą określoną w artykule 251, może przyjąć wszelkie przepisy w celu zakazania takiej dyskryminacji.

Artykuł 13

1. Bez uszczerbku dla innych postanowień niniejszego Traktatu i w granicach kompetencji, które Traktat powierza Wspólnocie, Rada, stanowiąc jednomyślnie na wniosek Komisji i po konsultacji z Parlamentem Europejskim, może podjąć środki niezbędne w celu zwalczania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną.

2. Jeżeli dla wsparcia działania podjętego przez Państwa Członkowskie w celu przyczyniania się do osiągnięcia celów określonych w ustępie 1, Rada, na zasadzie odstępstwa od ustępu 1, przyjmuje wspólnotowe środki zachęcające z wyłączeniem harmonizacji przepisów ustawowych i wykonawczych Państw Członkowskich, stanowi ona zgodnie z procedurą określoną w artykule 251

Artykuł 14

1. Wspólnota podejmuje odpowiednie środki w celu stopniowego ustanowienia rynku wewnętrznego do 31 grudnia 1992 roku, zgodnie z postanowieniami niniejszego artykułu, artykułów 15 i 26, artykułu 47 ustęp 2, artykułów 49, 80, 93 i 95 oraz bez uszczerbku dla innych postanowień niniejszego Traktatu.

2. Rynek wewnętrzny obejmuje obszar bez granic wewnętrznych, w którym jest zapewniony swobodny przepływ towarów, osób, usług i kapitału, zgodnie z postanowieniami niniejszego Traktatu.

3. Rada, stanowiąc większością kwalifikowaną na wniosek Komisji, ustala wytyczne i warunki niezbędne do zapewnienia zrównoważonego postępu we wszystkich odpowiednich sektorach.

Artykuł 15

Podczas opracowywania propozycji zmierzających do osiągnięcia celów wymienionych w artykule 14 Komisja uwzględnia zakres wysiłku, jaki będą musiały podjąć niektóre gospodarki o zróżnicowanym rozwoju w czasie ustanawiania rynku wewnętrznego, i może proponować odpowiednie przepisy.

Jeżeli przepisy te przyjmują postać derogacji, muszą mieć charakter przejściowy oraz powodować możliwie najmniejsze zakłócenia w funkcjonowaniu wspólnego rynku.

Artykuł 16

Bez uszczerbku dla artykułów 73, 86 i 87 oraz zważywszy na miejsce, jakie usługi świadczone w ogólnym interesie gospodarczym zajmują wśród wspólnych wartości Unii, jak również ich znaczenie we wspieraniu jej spójności społecznej i terytorialnej, Wspólnota i Państwa Członkowskie, każde w granicach swych kompetencji i w granicach stosowania niniejszego Traktatu, zapewniają, aby te usługi funkcjonowały na podstawie zasad i na warunkach, które pozwolą im wypełniać ich zadania.

CZĘŚĆ DRUGA

OBYWATELSTWO UNII

Artykuł 17

1. Ustanawia się obywatelstwo Unii. Obywatelem Unii jest każda osoba mająca przynależność Państwa Członkowskiego. Obywatelstwo Unii uzupełnia obywatelstwo krajowe, nie zastępując go jednak.

2. Obywatele Unii korzystają z praw i podlegają obowiązkom przewidzianym w niniejszym Traktacie.

Artykuł 18

1. Każdy obywatel Unii ma prawo do swobodnego przemieszczania się i przebywania na terytorium Państw Członkowskich, z zastrzeżeniem ograniczeń i warunków ustanowionych w niniejszym Traktacie i środkach przyjętych w celu jego wykonania.

2. Jeżeli dla osiągnięcia tego celu działanie Wspólnoty okazuje się konieczne, a niniejszy Traktat nie przewiduje niezbędnych kompetencji, Rada może wydać przepisy ułatwiające wykonywanie praw określonych w ustępie 1. Rada stanowi zgodnie z procedurą określoną w artykule 251.

3. Ustępu 2 nie stosuje się do postanowień dotyczących paszportów, dowodów tożsamości, dokumentów pobytowych lub jakichkolwiek innych podobnych dokumentów bądź postanowień dotyczących zabezpieczenia społecznego lub ochrony socjalnej.

Artykuł 19

1. Każdy obywatel Unii mający miejsce zamieszkania w Państwie Członkowskim, którego nie jest obywatelem, ma prawo głosowania i kandydowania w wyborach lokalnych w Państwie Członkowskim, w którym ma miejsce zamieszkania, na takich samych zasadach jak obywatele tego Państwa. Prawo to jest wykonywane z zastrzeżeniem szczegółowych warunków ustalonych przez Radę stanowiącą jednomyślnie na wniosek Komisji i po konsultacji z Parlamentem Europejskim; warunki te mogą przewidywać odstępstwa, jeśli uzasadniają to specyficzne problemy Państwa Członkowskiego.

2. Bez uszczerbku dla postanowień artykułu 190 ustęp 4 i przepisów przyjętych w celu jego wykonania, każdy obywatel Unii mający miejsce zamieszkania w Państwie Członkowskim, którego nie jest obywatelem, ma prawo głosowania i kandydowania w wyborach do Parlamentu Europejskiego w Państwie Członkowskim, w którym ma miejsce zamieszkania, na takich samych zasadach jak obywatele tego państwa. Prawo to jest wykonywane z zastrzeżeniem szczegółowych warunków ustalonych przez Radę stanowiącą jednomyślnie na wniosek Komisji i po konsultacji z Parlamentem Europejskim; warunki te mogą przewidywać odstępstwa, jeśli uzasadniają to specyficzne problemy Państwa Członkowskiego.

Artykuł 20

Każdy obywatel Unii korzysta na terytorium państwa trzeciego, gdzie Państwo Członkowskie, którego jest obywatelem, nie ma swojego przedstawicielstwa, z ochrony dyplomatycznej i konsularnej każdego z pozostałych Państw Członkowskich na takich samych warunkach jak obywatele tego państwa. Państwa Członkowskie ustanawiają między sobą niezbędne reguły oraz podejmują rokowania międzynarodowe wymagane do zapewnienia tej ochrony.

Artykuł 21

Każdy obywatel Unii ma prawo petycji do Parlamentu Europejskiego, zgodnie z postanowieniami artykułu 194.

Każdy obywatel Unii może zwracać się do Rzecznika Praw Obywatelskich, ustanowionego zgodnie z postanowieniami artykułu 195.

Każdy obywatel Unii może zwracać się pisemnie do każdej instytucji lub organu określonego w niniejszym artykule lub w artykule 7 w jednym z języków wskazanych w artykule 314 oraz otrzymywać odpowiedź w tym samym języku.

Artykuł 22

Co trzy lata Komisja składa sprawozdanie Parlamentowi Europejskiemu, Radzie oraz Komitetowi Ekonomiczno-Społecznemu w sprawie stosowania postanowień niniejszej części. Sprawozdanie to uwzględnia rozwój Unii.

Na tej podstawie i bez uszczerbku dla innych postanowień niniejszego Traktatu, Rada, stanowiąc jednomyślnie na wniosek Komisji i po konsultacji z Parlamentem Europejskim, może uchwalać przepisy w celu uzupełnienia praw przewidzianych w niniejszej części, których przyjęcie zaleca Państwom Członkowskim, zgodnie z ich odpowiednimi wymogami konstytucyjnymi.

CZĘŚĆ TRZECIA

POLITYKI WSPÓLNOTY

TYTUŁ I

SWOBODNY PRZEPIY W TOWARÓW

Artykuł 23

1. Podstawą Wspólnoty jest unia celna, która rozciąga się na całą wymianę towarową i obejmuje zakaz ceł przywozowych i wywozowych między Państwami Członkowskimi oraz wszelkich opłat o skutku równoważnym, jak również przyjęcie wspólnej taryfy celnej w stosunkach z państwami trzecimi.

2. Postanowienia artykułu 25 i rozdziału 2 niniejszego tytułu stosują się do produktów pochodzących z Państw Członkowskich oraz do produktów pochodzących z państw trzecich, jeżeli znajdują się one w swobodnym obrocie w Państwach Członkowskich.

Artykuł 24

Produkty pochodzące z państw trzecich są uważane za będące w swobodnym obrocie w jednym z Państw Członkowskich, jeżeli dopełniono wobec nich formalności przywozowych oraz pobrano wszystkie wymagane cła i opłaty o skutku równoważnym w tym Państwie Członkowskim i jeżeli nie skorzystały z całkowitego lub częściowego zwrotu tych ceł lub opłat.

ROZDZIAŁ 1

UNIA CELNA

Artykuł 25

Cła przywozowe i wywozowe lub opłaty o skutku równoważnym są zakazane między Państwami Członkowskimi. Zakaz ten stosuje się również do ceł o charakterze fiskalnym.

Artykuł 26

Rada określa cła wspólnej taryfy celnej, stanowiąc większością kwalifikowaną, na wniosek Komisji.

Artykuł 27

Wykonując zadania powierzone jej na mocy niniejszego rozdziału, Komisja kieruje się:

- a) potrzebą popierania wymiany handlowej między Państwami Członkowskimi i państwami trzecimi;
- b) zmianami warunków konkurencji wewnątrz Wspólnoty, jeżeli skutkiem tych zmian jest wzrost siły konkurencyjnej przedsiębiorstw;
- c) potrzebami zaopatrzenia Wspólnoty w surowce i półprodukty, zwracając przy tym uwagę, by nie zakłócić warunków konkurencji między Państwami Członkowskimi co do produktów końcowych;
- d) potrzebą unikania poważnych zaburzeń w życiu gospodarczym Państw Członkowskich oraz zapewnienia racjonalnego rozwoju produkcji i wzrostu konsumpcji we Wspólnocie.

ROZDZIAŁ 2

ZAKAZ OGRANICZEŃ ILOŚCIOWYCH MIĘDZY PAŃSTWAMI CZŁONKOWSKIMI

Artykuł 28

Ograniczenia ilościowe w przywozie oraz wszelkie środki o skutku równoważnym są zakazane między Państwami Członkowskimi.

Artykuł 29

Ograniczenia ilościowe w wywozie oraz wszelkie środki o skutku równoważnym są zakazane między Państwami Członkowskimi.

Artykuł 30

Postanowienia artykułów 28 i 29 nie stanowią przeszkody w stosowaniu zakazów lub ograniczeń przywozowych, wywozowych lub tranzytowych, uzasadnionych względami moralności publicznej,

porządku publicznego, bezpieczeństwa publicznego, ochrony zdrowia i życia ludzi i zwierząt lub ochrony roślin, ochrony narodowych dóbr kultury o wartości artystycznej, historycznej lub archeologicznej, bądź ochrony własności przemysłowej i handlowej. Zakazy te i ograniczenia nie powinny jednak stanowić środka arbitralnej dyskryminacji ani ukrytych ograniczeń w handlu między Państwami Członkowskimi.

Artykuł 31

1. Państwa Członkowskie dostosowują monopole państwowe o charakterze handlowym w taki sposób, aby wykluczona była wszelka dyskryminacja między obywatelami Państw Członkowskich w stosunku do warunków zaopatrzenia i zbytu.

Postanowienia niniejszego artykułu stosują się do każdego podmiotu, za pośrednictwem którego Państwo Członkowskie z mocy prawa lub faktycznie, bezpośrednio lub pośrednio, kontroluje, kieruje lub wpływa w stopniu odczuwalnym na przywóz lub wywóz w stosunkach między Państwami Członkowskimi. Postanowienia te stosują się także do monopoli delegowanych przez państwo innym podmiotom.

2. Państwa Członkowskie powstrzymują się od wszelkich nowych środków sprzecznych z zasadami określonymi w ustępie 1 lub ograniczających zakres stosowania artykułów dotyczących zakazu ceł i ograniczeń ilościowych między Państwami Członkowskimi.

3. W przypadku monopolu o charakterze handlowym, obejmującego regulację zmierzającą do ułatwienia zbywania lub podnoszenia wartości produktów rolnych, w stosowaniu norm niniejszego artykułu należy zapewnić równoważne gwarancje w zakresie zatrudnienia i poziomu życia zainteresowanych producentów.

TYTUŁ II

ROLNICTWO

Artykuł 32

1. Wspólny rynek obejmuje także rolnictwo i handel produktami rolnymi. Przez „produkty rolne” należy rozumieć płody ziemi, produkty pochodzące z hodowli i rybołówstwa, jak również produkty pierwszego przetworzenia, które pozostają w bezpośrednim związku z tymi produktami.

2. Z zastrzeżeniem odmiennych postanowień artykułów 33-38, zasady przewidziane w celu ustanowienia wspólnego rynku stosują się do produktów rolnych.

3. Produkty podlegające postanowieniom artykułów 33-38 są wymienione na liście stanowiącej załącznik I do niniejszego Traktatu.

4. Funkcjonowaniu i rozwojowi wspólnego rynku produktów rolnych musi towarzyszyć ustanowienie wspólnej polityki rolnej.

Artykuł 33

1. Celami wspólnej polityki rolnej są:

- a) zwiększenie wydajności rolnictwa przez wspieranie postępu technicznego, racjonalny rozwój produkcji rolnej, jak również optymalne wykorzystanie czynników produkcji, zwłaszcza siły roboczej;
- b) zapewnienie w ten sposób odpowiedniego poziomu życia ludności wiejskiej, zwłaszcza przez podniesienie indywidualnego dochodu osób pracujących w rolnictwie;
- c) stabilizacja rynków;

- d) zagwarantowanie bezpieczeństwa dostaw;
- e) zapewnienie rozsądnych cen w dostawach dla konsumentów.

2. Przy ustalaniu wspólnej polityki rolnej i specjalnych środków służących jej realizacji uwzględnia się:

- a) szczególny charakter gospodarki rolnej, wynikający ze struktury społecznej rolnictwa oraz z różnic strukturalnych i przyrodniczych między poszczególnymi regionami rolniczymi;
- b) potrzebę stopniowego wprowadzania odpowiednich środków dostosowawczych;
- c) fakt, że w Państwach Członkowskich rolnictwo jest sektorem ściśle powiązaniem z całą gospodarką.

Artykuł 34

1. Do osiągnięcia celów przewidzianych w artykule 33 ustanawia się wspólną organizację rynków rolnych.

Zależnie od produktów, organizacja ta przybiera jedną z następujących form:

- a) wspólne reguły konkurencji,
- b) obowiązkowa koordynacja różnych krajowych organizacji rynkowych,
- c) europejska organizacja rynkowa.

2. Wspólna organizacja, ustanowiona w jednej z postaci przewidzianych w ustępie 1, może obejmować wszelkie środki konieczne do osiągnięcia celów określonych w artykule 33, a zwłaszcza regulację cen, subwencje służące produkcji i wprowadzaniu do obrotu różnych produktów, systemy magazynowania i przewozu oraz wspólne mechanizmy stabilizacji przywozu i wywozu.

Wspólna organizacja ogranicza się do osiągania celów określonych w artykule 33 i wyklucza wszelką dyskryminację między producentami lub konsumentami wewnątrz Wspólnoty.

Wspólna polityka cenowa powinna się opierać na wspólnych kryteriach i jednolitych metodach kalkulacji.

3. Aby umożliwić wspólnej organizacji określonej w ustępie 1 osiągnięcie jej celów, może być stworzony jeden lub kilka funduszy orientacji i gwarancji rolnej.

Artykuł 35

Do umożliwienia osiągnięcia celów określonych w artykule 33 w ramach wspólnej polityki rolnej mogą być zwłaszcza przewidziane środki polegające na:

- a) skutecznej koordynacji wysiłków podejmowanych w dziedzinach kształcenia zawodowego, badań naukowych i upowszechniania wiedzy rolniczej, co może obejmować wspólne finansowanie projektów lub instytucji,
- b) wspólnym działaniu na rzecz zwiększania poziomu konsumpcji niektórych produktów.

Artykuł 36

Postanowienia rozdziału dotyczącego reguł konkurencji stosują się do produkcji rolnej i handlu produktami rolnymi jedynie w zakresie ustalonym przez Radę w ramach postanowień i zgodnie z procedurą przewidzianą w artykule 37 ustępy 2 i 3, z uwzględnieniem celów określonych w artykule 33.

Rada może zwłaszcza zezwolić na przyznanie pomocy:

- a) na ochronę gospodarstw znajdujących się w niekorzystnym położeniu ze względu na warunki strukturalne lub przyrodnicze,
- b) w ramach programów rozwoju gospodarczego.

Artykuł 37

1. W celu opracowania ogólnych kierunków wspólnej polityki rolnej Komisja zwołuje, bezpośrednio po wejściu w życie niniejszego Traktatu, konferencję Państw Członkowskich w celu porównania ich polityk rolnych, dokonując zwłaszcza bilansu ich zasobów i potrzeb.

2. Biorąc pod uwagę prace konferencji przewidzianej w ustępie 1, Komisja przedkłada, po konsultacji z Komitetem Ekonomiczno-Społecznym, w ciągu dwóch lat od wejścia w życie niniejszego Traktatu propozycje dotyczące wypracowywania i realizowania wspólnej polityki rolnej, w tym zastąpienia organizacji krajowych przez jedną z form wspólnej organizacji przewidzianą w artykule 34 ustęp 1, jak również wprowadzenia w życie środków wyszczególnionych w niniejszym tytule.

Propozycje te uwzględniają współzależność zagadnień rolnych wymienionych w niniejszym tytule.

Rada, stanowiąc większością kwalifikowaną na wniosek Komisji i po konsultacji z Parlamentem Europejskim, uchwała rozporządzenia lub dyrektywy oraz podejmuje decyzje, bez uszczerbku dla zaleceń, które mogłyby sformułować.

3. Rada, stanowiąc większością kwalifikowaną, może zastąpić krajowe organizacje rynkowe wspólną organizacją przewidzianą w artykule 34 ustęp 1, na warunkach określonych w ustępie 2, jeżeli:

- a) wspólna organizacja oferuje Państwom Członkowskim sprzeciwiającym się temu środkowi i dysponującym własną organizacją krajową dla określonej produkcji równoważne gwarancje zatrudnienia i poziomu życia zainteresowanych producentów, uwzględniając harmonogram możliwych dostosowań i potrzebną specjalizację,
- b) organizacja ta zapewnia w handlu wewnątrz Wspólnoty warunki podobne do tych, jakie istnieją na rynku krajowym.

4. Jeżeli utworzona jest wspólna organizacja dla niektórych surowców, a nie istnieje jeszcze wspólna organizacja dla odpowiednich produktów przetworzonych, surowce te, wykorzystywane do produktów przetworzonych przeznaczonych na wywóz do państw trzecich, mogą być przywożone spoza Wspólnoty.

Artykuł 38

Jeżeli w Państwie Członkowskim produkt jest przedmiotem krajowej organizacji rynkowej lub regulacji wewnętrznej o równoważnym skutku, która wpływa na pozycję konkurencyjną produktu podobnego w innym Państwie Członkowskim, Państwa Członkowskie stosują w przywozie opłatę wyrównawczą na taki produkt pochodzący z Państwa Członkowskiego, w którym istnieje taka organizacja lub regulacja, chyba że Państwo to stosuje opłatę wyrównawczą przy wywozie.

Komisja ustala wysokość tych opłat na poziomie niezbędnym do przywrócenia równowagi; może ona również zezwolić na inne środki, ustalając szczegóły i warunki.

TYTUŁ III

SWOBODNY PRZEPIY W OSÓB, USŁUG I KAPITAŁU

ROZDZIAŁ 1

PRACOWNICY

Artykuł 39

1. Zapewnia się swobodę przepływu pracowników wewnątrz Wspólnoty.
2. Swoboda ta obejmuje zniesienie wszelkiej dyskryminacji ze względu na przynależność państwową między pracownikami Państw Członkowskich w zakresie zatrudnienia, wynagrodzenia i innych warunków pracy.
3. Z zastrzeżeniem ograniczeń uzasadnionych względami porządku publicznego, bezpieczeństwa publicznego i zdrowia publicznego, swoboda ta obejmuje prawo:
  - a) ubiegania się o rzeczywiście oferowane miejsca pracy,
  - b) swobodnego przemieszczania się w tym celu po terytorium Państw Członkowskich,
  - c) przebywania w jednym z Państw Członkowskich w celu podjęcia tam pracy, zgodnie z przepisami ustawowymi, wykonawczymi i administracyjnymi dotyczącymi zatrudniania pracowników tego Państwa,
  - d) pozostawania na terytorium Państwa Członkowskiego po ustaniu zatrudnienia, na warunkach ustalonych przez Komisję w rozporządzeniach wykonawczych.
4. Postanowienia niniejszego artykułu nie mają zastosowania do zatrudnienia w administracji publicznej.

Artykuł 40

Rada, stanowiąc zgodnie z procedurą określoną w artykule 251 i po konsultacji z Komitetem Ekonomiczno-Społecznym, uchwała w drodze dyrektyw lub rozporządzeń środki niezbędne do wprowadzenia w życie swobodnego przepływu pracowników w rozumieniu artykułu 39, zwłaszcza:

- a) zapewniając ścisłą współpracę między organami administracji krajowej właściwymi do spraw pracy,
- b) znosząc takie procedury i praktyki administracyjne, jak również terminy dostępu do wolnych miejsc pracy wynikające z prawa krajowego bądź z wcześniejszych umów zawartych między Państwami Członkowskimi, których utrzymanie w mocy stanowiłoby przeszkodę w liberalizacji przepływu pracowników,
- c) znosząc wszelkie terminy i inne ograniczenia przewidziane w prawie krajowym lub wcześniej zawartych umowach między Państwami Członkowskimi, które ustanawiają w stosunku do pracowników z innych Państw Członkowskich odmienne warunki co do swobodnego wyboru zatrudnienia niż w stosunku do własnych pracowników,
- d) ustanawiając mechanizmy właściwe do zapewnienia wymiany podań o pracę i ofert zatrudnienia oraz w celu ułatwienia zachowania równowagi na rynku pracy, na warunkach, które zapobiegają poważnym zagrożeniom dla poziomu życia i zatrudnienia w różnych regionach i gałęziach przemysłu.

Artykuł 41

Państwa Członkowskie popierają, w ramach wspólnego programu, wymianę młodych pracowników.

Artykuł 42

Rada, stanowiąc zgodnie z procedurą określoną w artykule 251, przyjmuje w dziedzinie zabezpieczenia społecznego środki niezbędne do ustanowienia swobodnego przepływu pracowników; w tym celu Rada ustanawia system umożliwiający pracownikom migrującym oraz uprawnionym osobom od nich zależnym:

- a) zaliczenie wszystkich okresów uwzględnianych w prawie poszczególnych państw, w celu nabycia i zachowania prawa do świadczenia oraz naliczenia wysokości świadczenia,
- b) wypłatę świadczeń osobom mającym miejsce zamieszkania na terytoriach Państw Członkowskich.

Rada stanowi jednomyślnie w toku całej procedury określonej w artykule 251.

ROZDZIAŁ 2

PRAWO PRZEDSIĘBIORCZOŚCI

Artykuł 43

Ograniczenia swobody przedsiębiorczości obywateli jednego Państwa Członkowskiego na terytorium innego Państwa Członkowskiego są zakazane w ramach poniższych postanowień. Zakaz ten obejmuje również ograniczenia w tworzeniu agencji, oddziałów lub filii przez obywateli danego Państwa Członkowskiego, ustanowionych na terytorium innego Państwa Członkowskiego.

Z zastrzeżeniem postanowień rozdziału dotyczącego kapitału, swoboda przedsiębiorczości obejmuje podejmowanie i wykonywanie działalności prowadzonej na własny rachunek, jak również zakładanie i zarządzanie przedsiębiorstwami, a zwłaszcza spółkami w rozumieniu artykułu 48 akapit drugi, na warunkach określonych przez ustawodawstwo Państwa przyjmującego dla własnych obywateli.

Artykuł 44

1. W celu urzeczywistnienia swobody przedsiębiorczości w odniesieniu do określonego rodzaju działalności, Rada, stanowiąc zgodnie z procedurą określoną w artykule 251 i po konsultacji z Komitetem Ekonomiczno-Społecznym, uchwała dyrektywy.

2. Rada i Komisja wykonują funkcje powierzone im na podstawie powyższych postanowień, zwłaszcza:

- a) traktując co do zasady priorytetowo działalności, w których swoboda przedsiębiorczości wnosi szczególnie korzystny wkład w rozwój produkcji i handlu,
- b) zapewniając ścisłą współpracę między właściwymi organami administracyjnymi Państw Członkowskich w celu poznania szczególnych sytuacji w różnych dziedzinach działalności wewnątrz Wspólnoty,
- c) znosząc takie procedury i praktyki administracyjne wynikające z prawa krajowego bądź z wcześniej zawartych umów między Państwami Członkowskimi, których utrzymanie w mocy stanowiłoby przeszkodę dla swobody przedsiębiorczości,
- d) czuwając, by pracownicy jednego z Państw Członkowskich zatrudnieni na terytorium innego Państwa Członkowskiego mogli pozostać na tym terytorium w celu podjęcia tam działalności na własny rachunek, na tych samych warunkach, które musieliby spełniać, gdyby przybyli do tego Państwa w chwili, kiedy zamierzali podjąć taką działalność,
- e) umożliwiając nabycie i korzystanie z własności gruntu znajdującego się na terytorium danego Państwa Członkowskiego przez obywateli Państwa Członkowskiego w zakresie, w jakim nie narusza to zasad ustanowionych w artykule 33 ustęp 2,

- f) znosząc stopniowo ograniczenia swobody przedsiębiorczości w każdej wchodzącej w grę dziedzinie działalności, z jednej strony - w odniesieniu do warunków tworzenia na terytorium Państwa Członkowskiego agencji, oddziałów i filii, a z drugiej - w stosunku do warunków wjazdu personelu głównego przedsiębiorstwa do organów zarządzających lub nadzorczych agencji, oddziałów i filii,
- g) koordynując w niezbędnym zakresie, w celu zapewnienia ich równoważności, zabezpieczenia wymagane w Państwach Członkowskich od spółek w rozumieniu artykułu 48 akapit drugi dla ochrony interesów wspólników i osób trzecich,
- h) zapewniając, że warunki przedsiębiorczości nie będą zakłócane przez pomoc przyznaną przez Państwo Członkowskie.

Artykuł 45

Postanowienia niniejszego rozdziału nie mają zastosowania do działalności, która w jednym z Państw Członkowskich jest związana, choćby przejściowo, z wykonywaniem władzy publicznej.

Rada, stanowiąc większością kwalifikowaną na wniosek Komisji, może wyłączyć niektóre rodzaje działalności ze stosowania postanowień niniejszego rozdziału.

Artykuł 46

1. Postanowienia niniejszego rozdziału oraz środki podjęte na ich podstawie nie przesądzają o zastosowaniu przepisów ustawowych, wykonawczych lub administracyjnych przewidujących szczególne traktowanie cudzoziemców, uzasadnione względami porządku publicznego, bezpieczeństwa publicznego lub zdrowia publicznego.

2. Rada, stanowiąc zgodnie z procedurą określoną w artykule 251, uchwała dyrektywy w celu koordynacji powyższych postanowień.

Artykuł 47

1. W celu ułatwienia podejmowania i wykonywania działalności prowadzonej na własny rachunek Rada, stanowiąc zgodnie z procedurą określoną w artykule 251, uchwała dyrektywy zmierzające do wzajemnego uznawania dyplomów, świadectw i innych dokumentów potwierdzających posiadanie kwalifikacji.

2. W tym samym celu Rada, stanowiąc zgodnie z procedurą określoną w artykule 251, uchwała dyrektywy zmierzające do koordynacji przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych Państw Członkowskich dotyczących podejmowania i wykonywania działalności prowadzonej na własny rachunek. Rada stanowi jednomyślnie w toku całej procedury określonej w artykule 251 w sprawach dyrektyw, których wykonanie w przynajmniej jednym Państwie Członkowskim spowoduje zmianę istniejących zasad ustawowych regulujących wykonywanie zawodów w odniesieniu do kształcenia zawodowego i warunków dostępu osób fizycznych. W innych przypadkach Rada stanowi większością kwalifikowaną.

3. W odniesieniu do zawodów medycznych i pokrewnych oraz farmaceutycznych stopniowe znoszenie ograniczeń zależy od koordynacji warunków ich wykonywania w różnych Państwach Członkowskich.

Artykuł 48

Na potrzeby stosowania postanowień niniejszego rozdziału spółki założone zgodnie z ustawodawstwem Państwa Członkowskiego i mające swoją statutową siedzibę, zarząd lub główne przedsiębiorstwo wewnątrz Wspólnoty są traktowane jak osoby fizyczne mające przynależność Państwa Członkowskiego.

Przez spółki rozumie się spółki prawa cywilnego lub handlowego, a także spółdzielnie oraz inne osoby prawne prawa publicznego lub prywatnego, z wyjątkiem spółek, których działalność nie jest nastawiona na osiągnięcie zysków.

ROZDZIAŁ 3

USŁUGI

Artykuł 49

W ramach poniższych postanowień ograniczenia w swobodnym świadczeniu usług wewnątrz Wspólnoty są zakazane w odniesieniu do obywateli Państw Członkowskich mających swe przedsiębiorstwo w państwie Wspólnoty innym niż Państwo odbiorcy świadczenia.

Rada, stanowiąc większością kwalifikowaną na wniosek Komisji, może rozszerzyć korzyści wynikające z postanowień niniejszego rozdziału na obywateli państwa trzeciego świadczących usługi i mających swe przedsiębiorstwa wewnątrz Wspólnoty.

Artykuł 50

Usługami w rozumieniu niniejszego Traktatu są świadczenia wykonywane zwykle za wynagrodzeniem w zakresie, w jakim nie są objęte postanowieniami o swobodnym przepływie towarów, kapitału i osób.

Usługi obejmują zwłaszcza:

- a) działalność o charakterze przemysłowym,
- b) działalność o charakterze handlowym,
- c) działalność rzemieślnicza,
- d) wykonywanie wolnych zawodów.

Z zastrzeżeniem postanowień rozdziału dotyczącego prawa przedsiębiorczości, świadczący usługę może, w celu spełnienia świadczenia, wykonywać przejściowo działalność w państwie świadczenia na tych samych warunkach, jakie państwo to nakłada na własnych obywateli.

Artykuł 51

1. Swobodę przepływu usług w dziedzinie transportu regulują postanowienia tytułu dotyczącego transportu.
2. Liberalizacja usług bankowych i ubezpieczeniowych związanych z przepływem kapitału jest realizowana w zgodzie z liberalizacją przepływu kapitału.

Artykuł 52

1. W celu zapewnienia liberalizacji określonej usługi Rada uchwała dyrektywy stanowiąc większością kwalifikowaną na wniosek Komisji i po konsultacji z Komitetem Ekonomiczno-Społecznym oraz z Parlamentem Europejskim.
2. W odniesieniu do dyrektyw określonych w ustępie 1 w zasadzie należy dawać pierwszeństwo usługom, które bezpośrednio wpływają na koszty produkcji lub których liberalizacja przyczynia się do ułatwienia handlu towarami.

Artykuł 53

Państwa Członkowskie deklarują gotowość zliberalizowania usług w zakresie wykraczającym poza zobowiązanie wynikające z dyrektyw uchwalonych na podstawie artykułu 52 ustęp 1, jeśli ich ogólna sytuacja gospodarcza i sytuacja w danym sektorze na to pozwalają.

W tym celu Komisja kieruje zalecenia do zainteresowanych Państw Członkowskich.

Artykuł 54

Dopóki ograniczenia w swobodnym świadczeniu usług nie zostaną zniesione, każde z Państw Członkowskich stosuje je do wszystkich świadczących usługi, o których mowa w artykule 49 pierwszy akapit, bez względu na przynależność państwową lub miejsce zamieszkania.

Artykuł 55

Postanowienia artykułów 45-48 mają zastosowanie do spraw uregulowanych w niniejszym rozdziale.

ROZDZIAŁ 4

KAPITAŁ I PŁATNOŚCI

Artykuł 56

1. W ramach postanowień niniejszego rozdziału zakazane są wszelkie ograniczenia w przepływie kapitału między Państwami Członkowskimi oraz między Państwami Członkowskimi a państwami trzecimi.
2. W ramach postanowień niniejszego rozdziału zakazane są wszelkie ograniczenia w płatnościach między Państwami Członkowskimi oraz między Państwami Członkowskimi a państwami trzecimi.

Artykuł 57

1. Artykuł 56 nie narusza ograniczeń istniejących 31 grudnia 1993 roku w stosunku do państw trzecich na mocy prawa krajowego lub prawa wspólnotowego w odniesieniu do przepływu kapitału do lub z państw trzecich, gdy dotyczą inwestycji bezpośrednich, w tym inwestycji w nieruchomości, związanych z przedsiębiorczością, świadczeniem usług finansowych lub dopuszczaniem papierów wartościowych na rynki kapitałowe.
2. Dążąc do urzeczywistnienia w możliwie najszerszym zakresie celu swobodnego przepływu kapitału między Państwami Członkowskimi a państwami trzecimi i bez uszczerbku dla innych rozdziałów niniejszego Traktatu, Rada, stanowiąc większością kwalifikowaną na wniosek Komisji, może przyjąć środki dotyczące przepływu kapitału do lub z państw trzecich, gdy dotyczą inwestycji bezpośrednich, w tym inwestycji w nieruchomości, związanych z przedsiębiorczością, świadczeniem usług finansowych lub dopuszczaniem papierów wartościowych na rynki kapitałowe. Jednomyślność wymagana jest do przyjęcia na podstawie niniejszego ustępu środków, które w prawie wspólnotowym stanowią krok wstecz w odniesieniu do liberalizacji przepływu kapitału do lub z państw trzecich.

Artykuł 58

1. Artykuł 56 nie narusza prawa Państw Członkowskich do:
  - a) stosowania odpowiednich przepisów ich prawa podatkowego traktujących odmiennie podatników ze względu na różne miejsce zamieszkania lub inwestowania kapitału,
  - b) podejmowania wszelkich środków niezbędnych do zapobiegania naruszeniom ich ustaw i aktów wykonawczych, zwłaszcza w sferze podatkowej i w dziedzinie nadzoru ostrożnościowego nad instytucjami finansowymi lub ustanowienia procedur deklarowania przyływu kapitału do celów informacji administracyjnej bądź statystycznej, lub podejmowania środków uzasadnionych powodami związanymi z porządkiem publicznym lub bezpieczeństwem publicznym.
2. Niniejszy rozdział nie przesądza o możliwości stosowania ograniczeń w dziedzinie prawa przedsiębiorczości zgodnych z niniejszym Traktatem.

3. Środki i procedury określone w ustępach 1 i 2 nie powinny stanowić arbitralnej dyskryminacji, ani ukrytego ograniczenia w swobodnym przepływie kapitału i płatności w rozumieniu artykułu 56.

Artykuł 59

Jeżeli, w wyjątkowych okolicznościach, przepływ kapitału do lub z państw trzecich powoduje lub może spowodować poważne trudności w funkcjonowaniu unii gospodarczej i walutowej, Rada, stanowiąc większością kwalifikowaną na wniosek Komisji i po konsultacji z EBC, może podjąć wobec państw trzecich środki ochronne na okres nie przekraczający sześciu miesięcy, o ile środki te są bezwzględnie konieczne.

Artykuł 60

1. Jeżeli, w przypadkach przewidzianych w artykule 301, działanie Wspólnoty uważane jest za niezbędne, Rada może, zgodnie z procedurą przewidzianą w artykule 301, podjąć w stosunku do danych państw trzecich pilne i niezbędne środki w odniesieniu do przepływu kapitału i płatności.

2. Bez uszczerbku dla artykułu 297 i dopóki Rada nie podejmie środków zgodnie z ustępem 1, Państwo Członkowskie może z ważnych przyczyn politycznych i z pilnych powodów podjąć środki jednostronne przeciwko państwu trzeciemu dotyczące przepływu kapitału i płatności. Komisja i pozostałe Państwa Członkowskie są informowane o tych środkach najpóźniej w dniu ich wejścia w życie.

Rada, stanowiąc większością kwalifikowaną na wniosek Komisji, może zdecydować, iż dane Państwo Członkowskie powinno zmienić lub uchylić takie środki. Przewodniczący Rady informuje Parlament Europejski o stosownych decyzjach podjętych przez Radę.

TYTUŁ IV

WIZY, AZYL, IMIGRACJA I INNE POLITYKI ZWIĄZANE ZE SWOBODNYM PRZEPLYWEM OSÓB

Artykuł 61

W celu stopniowego ustanowienia przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości Rada przyjmuje:

- a) w ciągu 5 lat od chwili wejścia w życie Traktatu z Amsterdamu, środki zmierzające do zapewnienia swobodnego przepływu osób zgodnie z artykułem 14, wraz ze środkami towarzyszącymi bezpośrednio związanymi ze swobodnym przepływem osób, dotyczące kontroli granic zewnętrznych, azylu i imigracji, zgodnie z postanowieniami artykułu 62 punkty 2 i 3 oraz z artykułem 63 punkt 1 lit. a) i punkt 2 lit. a), jak również środki służące zapobieganiu i zwalczaniu przestępczości zgodnie z artykułem 31 lit. e) Traktatu o Unii Europejskiej,
- b) inne środki w zakresie azylu, imigracji i ochrony praw obywateli państw trzecich, zgodnie z artykułem 63,
- c) środki w dziedzinie współpracy sądowej w sprawach cywilnych przewidziane w artykule 65,
- d) właściwe środki służące wspieraniu i wzmocnieniu współpracy administracyjnej zgodnie z artykułem 66,
- e) środki w dziedzinie współpracy policyjnej i sądowej w sprawach karnych mające na celu zapewnienie wysokiego poziomu bezpieczeństwa przez zapobieganie i zwalczanie przestępczości w Unii, zgodnie z postanowieniami Traktatu o Unii Europejskiej.

Artykuł 62

Rada, stanowiąc zgodnie z procedurą przewidzianą w artykule 67, przyjmuje w ciągu 5 lat od chwili wejścia w życie Traktatu z Amsterdamu:

- 1) środki zmierzające do zapewnienia, zgodnie z artykułem 14, iż osoby będące obywatelami Unii lub obywatelami państw trzecich nie podlegają jakiegokolwiek kontroli przy przekraczaniu granic wewnętrznych;
- 2) środki dotyczące przekraczania granic zewnętrznych Państw Członkowskich, które określają:
  - a) normy i procedury, których powinny przestrzegać Państwa Członkowskie przy wykonywaniu kontroli osób na tych granicach,
  - b) reguły dotyczące wiz na pobyt nie dłuższy niż 3 miesiące, włączając w to:
    - i) listę państw trzecich, których obywatele podlegają obowiązkowi wizowemu w celu przekroczenia granic zewnętrznych oraz państw trzecich, których obywatele są zwolnieni z tego obowiązku,
    - ii) procedury i warunki wydawania wiz przez Państwa Członkowskie,
    - iii) jednolity wzorzec wizy,
    - iv) reguły dotyczące wizy jednolitej;
- 3) środki określające warunki, na których obywatele państw trzecich mają swobodę podróżowania po terytorium Państw Członkowskich w okresie nie dłuższym niż 3 miesiące.

Artykuł 63

Rada, stanowiąc zgodnie z procedurą przewidzianą w artykule 67, przyjmuje w ciągu 5 lat od chwili wejścia w życie Traktatu z Amsterdamu:

- 1) środki dotyczące azylu, zgodnie z Konwencją genewską z 28 lipca 1951 roku i Protokołem z 31 stycznia 1967 roku dotyczącymi statusu uchodźców, jak również z innymi odpowiednimi traktatami w następujących dziedzinach:
  - a) kryteria i mechanizmy ustalania Państwa Członkowskiego odpowiedzialnego za badanie wniosku o azyl złożonego przez obywatela państwa trzeciego w jednym z Państw Członkowskich,
  - b) minimalne normy w sprawie przyjmowania w Państwach Członkowskich osób ubiegających się o azyl,
  - c) minimalne normy dotyczące warunków, które powinni spełnić obywatele państw trzecich, by mogli ubiegać się o przyznanie statusu uchodźcy,
  - d) minimalne normy dotyczące procedury przyznania lub cofnięcia statusu uchodźcy w Państwach Członkowskich;
- 2) środki dotyczące uchodźców i wysiedleńców w następujących obszarach:
  - a) minimalnych norm dotyczących przyznania tymczasowej ochrony wysiedleńcom z państw trzecich, którzy nie mogą powrócić do państw swego pochodzenia oraz osobom, które z innych powodów potrzebują ochrony międzynarodowej;
  - b) środków zmierzających do zapewnienia równowagi wysiłków uzgodnionych przez Państwa Członkowskie, związanych z przyjęciem uchodźców i wysiedleńców oraz z jego następstwami;
- 3) środki dotyczące polityki imigracyjnej w następujących obszarach:

- a) warunki wjazdu i pobytu oraz normy dotyczące procedur wydawania przez Państwa Członkowskie długoterminowych wiz i dokumentów pobytowych, w tym dla celów łączenia rodzin,
  - b) nielegalnej imigracji i nielegalnego pobytu, w tym odsyłanie osób przebywających nielegalnie;
- 4) środki określające prawa i warunki, na których obywatele państw trzecich przebywający legalnie w jednym Państwie Członkowskim mogą przebywać w innych Państwach Członkowskich.

Środki przyjęte przez Radę na podstawie punktów 3 i 4 nie ograniczają Państwa Członkowskiego w utrzymywaniu lub wprowadzaniu w danych dziedzinach przepisów krajowych zgodnych z niniejszym Traktatem i z umowami międzynarodowymi.

Określony powyżej termin 5 lat nie dotyczy środków uchwalonych na podstawie punktu 2 lit. b), punktu 3 lit. a) i punktu 4.

Artykuł 64

1. Niniejszy tytuł nie narusza wykonywania przez Państwa Członkowskie obowiązków dotyczących utrzymania porządku publicznego i ochrony bezpieczeństwa wewnętrznego.

2. W przypadku gdy jedno lub więcej Państw Członkowskich znajdzie się w nadzwyczajnej sytuacji charakteryzującej się nagłym napływem obywateli państw trzecich, Rada, stanowiąc większością kwalifikowaną na wniosek Komisji, może, z zastrzeżeniem ustępu 1, przyjąć środki tymczasowe na korzyść zainteresowanych Państw Członkowskich na okres nie przekraczający 6 miesięcy.

Artykuł 65

W zakresie niezbędnym do zapewnienia należytego funkcjonowania rynku wewnętrznego środki z zakresu współpracy sądowej w sprawach cywilnych, mające skutki transgraniczne, które powinny być podjęte zgodnie z artykułem 67, zmierzają m. in. do:

- a) poprawy i uproszczenia:
  - systemu transgranicznego dostarczania aktów sądowych i pozasądowych,
  - współpracy w dziedzinie gromadzenia dowodów,
  - uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach cywilnych i handlowych, w tym decyzji pozasądowych,
- b) wspierania zgodności norm mających zastosowanie w Państwach Członkowskich w dziedzinie kolizji ustaw i sporów o właściwość,
- c) usuwania przeszkód w należyтым biegu procedur cywilnych, wspierając w razie potrzeby zgodność norm procedury cywilnej mających zastosowanie w Państwach Członkowskich.

Artykuł 66

Rada, stanowiąc zgodnie z procedurą określoną w artykule 67, przyjmuje środki w celu zapewnienia współpracy między właściwymi służbami administracyjnymi Państw Członkowskich w dziedzinach określonych w niniejszym tytule, jak również między tymi służbami a Komisją.

Artykuł 67

1. W okresie przejściowym pięciu lat od chwili wejścia w życie Traktatu z Amsterdamu Rada stanowi jednomyślnie na wniosek Komisji lub z inicjatywy Państwa Członkowskiego oraz po konsultacji z Parlamentem Europejskim.

2. Po tym pięcioletnim okresie:

- Rada stanowi na wniosek Komisji; Komisja analizuje każde żądanie Państwa Członkowskiego przedłożenia przez nią wniosku Radzie,
- Rada, stanowiąc jednomyślnie po konsultacji z Parlamentem Europejskim, podejmuje decyzję w celu zapewnienia, by procedura z artykułu 251 miała zastosowanie do wszystkich lub niektórych dziedzin objętych niniejszym tytułem oraz dostosowania przepisów dotyczących właściwości Trybunału Sprawiedliwości.

3. Na zasadzie odstępstwa od ustępów 1 i 2, środki określone w artykule 62 punkt 2 lit. b) (i) oraz (iii) i począwszy od wejścia w życie Traktatu z Amsterdamu są przyjmowane przez Radę, stanowiącą większością kwalifikowaną na wniosek Komisji i po konsultacji z Parlamentem Europejskim.

4. Na zasadzie odstępstwa od ustępu 2 środki określone w artykule 62 punkt 2 lit. b) (ii) oraz (iv) i po upływie pięciu lat od wejścia w życie Traktatu z Amsterdamu, są przyjmowane przez Radę, stanowiącą zgodnie z procedurą określoną w artykule 251.

5. Na zasadzie odstępstwa od ustępu 1 Rada przyjmuje, zgodnie z procedurą określoną w artykule 251:

- środki przewidziane w artykule 63 ustęp 1 i ustęp 2 lit. a) pod warunkiem, że Rada przyjęła uprzednio, zgodnie z ustępem 1 niniejszego artykułu, przepisy wspólnotowe określające wspólne reguły i podstawowe zasady rządzące tymi dziedzinami;
- środki przewidziane w artykule 65, z wyjątkiem aspektów dotyczących prawa rodzinnego.

Artykuł 68

1. Artykuł 234 stosuje się do niniejszego tytułu w następujących okolicznościach i na następujących warunkach: gdy pytanie w sprawie wykładni niniejszego tytułu lub ważności i wykładni aktów przyjętych przez instytucje Wspólnoty na podstawie niniejszego tytułu jest podniesione w sprawie zawisłej przed sądem krajowym, którego orzeczenia nie podlegają zaskarżeniu według prawa wewnętrznego, sąd ten, jeśli uzna, że decyzja w tej kwestii jest niezbędna do wydania wyroku, zwraca się do Trybunału Sprawiedliwości o rozpatrzenie tego pytania.

2. W żadnym razie Trybunał Sprawiedliwości nie jest właściwy do orzekania w sprawie środków lub decyzji podjętych na podstawie artykułu 62 punkt 1 dotyczących utrzymania porządku publicznego i ochrony bezpieczeństwa wewnętrznego.

3. Rada, Komisja lub Państwo Członkowskie mogą zwrócić się do Trybunału Sprawiedliwości z wnioskiem o rozpatrzenie pytania w sprawie wykładni niniejszego tytułu lub aktów przyjętych przez instytucje Wspólnoty na jego podstawie. Wyrok wydany przez Trybunał Sprawiedliwości w odpowiedzi na taki wniosek nie ma zastosowania do orzeczeń sądów Państw Członkowskich, które korzystają z powagi rzeczy osądzonej.

Artykuł 69

Niniejszy tytuł stosuje się z zastrzeżeniem postanowień Protokołu w sprawie stanowiska Zjednoczonego Królestwa i Irlandii oraz Protokołu w sprawie stanowiska Danii i bez uszczerbku dla Protokołu w sprawie stosowania niektórych aspektów artykułu 14 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską do Zjednoczonego Królestwa i Irlandii.

TYTUŁ V

TRANSPORT

Artykuł 70

Cele niniejszego Traktatu, w odniesieniu do kwestii uregulowanych w niniejszym tytule, są realizowane przez Państwa Członkowskie w ramach wspólnej polityki transportowej.

Artykuł 71

1. W celu wykonania artykułu 70 i z uwzględnieniem specyficznych aspektów transportu Rada, stanowiąc zgodnie z procedurą określoną w artykule 251 i po konsultacji z Komitetem Ekonomiczno-Społecznym i Komitetem Regionów, ustanawia:

- a) wspólne reguły mające zastosowanie do transportu międzynarodowego wykonywanego z lub na terytorium Państwa Członkowskiego lub tranzytu przez terytorium jednej lub większej liczby Państw Członkowskich,
- b) warunki dostępu przewoźników nie mających stałej siedziby w Państwie Członkowskim do transportu krajowego w Państwie Członkowskim,
- c) środki pozwalające polepszyć bezpieczeństwo transportu,
- d) wszelkie inne potrzebne przepisy.

2. Na zasadzie odstępstwa od procedury przewidzianej w ustępie 1 przepisy dotyczące systemu regulacji transportu, których zastosowanie mogłoby poważnie wpłynąć na poziom życia i zatrudnienia w niektórych regionach, jak również na funkcjonowanie infrastruktury transportowej, uchwalane są przez Radę, stanowiącą jednomyślnie na wniosek Komisji po konsultacji z Parlamentem Europejskim i Komitetem Ekonomiczno-Społecznym, z uwzględnieniem potrzeby dostosowania do rozwoju gospodarczego wynikającego z ustanowienia wspólnego rynku.

Artykuł 72

Do czasu przyjęcia przepisów określonych w artykule 71 ustęp 1, żadne Państwo Członkowskie nie może bez jednomyślnej zgody Rady wydać mniej korzystnych - w ich bezpośrednim lub pośrednim skutku wobec przewoźników z innych Państw Członkowskich - w porównaniu z przewoźnikami krajowymi, różnych przepisów regulujących tę materię na dzień 1 stycznia 1958 roku lub, dla Państw przystępujących, na dzień ich przystąpienia.

Artykuł 73

Zgodna z niniejszym Traktatem jest pomoc, która odpowiada potrzebom koordynacji transportu lub stanowi zwrot za wykonanie pewnych świadczeń nierozzerwalnie związanych z pojęciem usługi publicznej.

Artykuł 74

Każdy środek w dziedzinie stawek i warunków transportu podjęty w ramach niniejszego Traktatu powinien uwzględniać sytuację gospodarczą przewoźników.

Artykuł 75

1. W odniesieniu do transportu wewnątrz Wspólnoty zakazana jest dyskryminacja polegająca na stosowaniu przez przewoźników względem tych samych towarów na tych samych połączeniach przewozowych różnych stawek i warunków transportu ze względu na kraj pochodzenia lub przeznaczenia produktów przewożonych.

2. Ustęp 1 nie wyklucza przyjęcia przez Radę innych środków w zastosowaniu artykułu 71 ustęp 1.

3. Rada, stanowiąc większością kwalifikowaną, ustanawia, na wniosek Komisji i po konsultacji z Komitetem Ekonomiczno-Społecznym, zasady wykonania postanowień ustępu 1.

Może ona zwłaszcza wydać przepisy niezbędne w celu umożliwienia instytucjom Wspólnoty zapewnienia zgodności z zasadami ustanowionymi w ustępie 1 i w celu zapewnienia pełnych korzyści użytkownikom.

4. Komisja, z inicjatywy własnej lub na wniosek Państwa Członkowskiego, bada przypadki dyskryminacji określone w ustępie 1 i po konsultacji z każdym zainteresowanym Państwem Członkowskim podejmuje niezbędne decyzje, w ramach regulacji ustanowionej zgodnie z postanowieniami ustępu 3.

Artykuł 76

1. Zakazane jest narzucanie przez Państwo Członkowskie w zakresie transportu wykonywanego wewnątrz Wspólnoty stosowania stawek i warunków zawierających jakikolwiek element wsparcia lub ochrony jednego lub kilku przedsiębiorstw bądź poszczególnych gałęzi przemysłu, chyba że jest ono dozwolone przez Komisję.

2. Komisja, z inicjatywy własnej lub na wniosek Państwa Członkowskiego, bada stawki i warunki, o których mowa w ustępie 1, uwzględniając w szczególności, z jednej strony, wymogi właściwej regionalnej polityki gospodarczej, potrzeby regionów słabo rozwiniętych i problemy regionów poważnie dotkniętych przez okoliczności polityczne oraz, z drugiej strony, skutki tych stawek i warunków dla konkurencji między różnymi rodzajami transportu.

Komisja podejmuje niezbędne decyzje po konsultacji z każdym zainteresowanym Państwem Członkowskim.

3. Zakaz ustanowiony w ustępie 1 nie ma zastosowania do taryf konkurencyjnych.

Artykuł 77

Opłaty i należności pobierane przez przewoźnika w związku z przekraczaniem granic niezależnie od ceny transportu nie powinny przekraczać rozsądnego poziomu, przy uwzględnieniu rzeczywistych kosztów efektywnie poniesionych w związku z przekroczeniem granicy.

Państwa Członkowskie podejmują starania, aby stopniowo obniżyć te koszty.

Komisja może kierować do Państw Członkowskich zalecenia w celu zastosowania niniejszego artykułu.

Artykuł 78

Postanowienia niniejszego tytułu nie stanowią przeszkody w stosowaniu środków podjętych przez Republikę Federalną Niemiec, o ile są one niezbędne w celu skompensowania niekorzystnych skutków gospodarczych spowodowanych podziałem Niemiec dla gospodarki niektórych regionów Republiki Federalnej dotkniętych tym podziałem.

Artykuł 79

Komitet doradczy, złożony z ekspertów wyznaczonych przez rządy Państw Członkowskich, jest ustanowiony przy Komisji. Komisja konsultuje z nim kwestie transportu zawsze, gdy uzna to za pożądane, bez uszczerbku dla kompetencji Komitetu Ekonomiczno-Społecznego.

Artykuł 80

1. Postanowienia niniejszego tytułu stosują się do transportu kolejowego, drogowego i śródlądowego.

2. Rada, stanowiąc większością kwalifikowaną, może zdecydować, czy, w jakim zakresie i w jakim trybie właściwe przepisy mogą być przyjęte dla transportu morskiego i lotniczego.

Stosują się postanowienia proceduralne artykułu 71.

TYTUŁ VI

WSPÓLNE REGUŁY W DZIEDZINIE KONKURENCJI, PODATKÓW I ZBLIŻENIA USTAWODAWSTW

ROZDZIAŁ 1

REGUŁY KONKURENCJI

Sekcja 1

Reguły mające zastosowanie do przedsiębiorstw

Artykuł 81

1. Niezgodne ze wspólnym rynkiem i zakazane są wszelkie porozumienia między przedsiębiorstwami, wszelkie decyzje związków przedsiębiorstw i wszelkie praktyki uzgodnione, które mogą wpływać na handel między Państwami Członkowskimi i których celem lub skutkiem jest zapobieżenie, ograniczenie lub zakłócenie konkurencji wewnątrz wspólnego rynku, a w szczególności te, które polegają na:

- a) ustalaniu w sposób bezpośredni lub pośredni cen zakupu lub sprzedaży albo innych warunków transakcji,
- b) ograniczaniu lub kontrolowaniu produkcji, rynków, rozwoju technicznego lub inwestycji,
- c) podziale rynków lub źródeł zaopatrzenia,
- d) stosowaniu wobec partnerów handlowych nierównych warunków do świadczeń równoważnych i stwarzaniu im przez to niekorzystnych warunków konkurencji,
- e) uzależnianiu zawarcia kontraktów od przyjęcia przez partnerów zobowiązań dodatkowych, które ze względu na swój charakter lub zwyczaje handlowe nie mają związku z przedmiotem tych kontraktów.

2. Porozumienia lub decyzje zakazane na mocy niniejszego artykułu są nieważne z mocy prawa.

3. Jednakże postanowienia ustępu 1 mogą zostać uznane za nie mające zastosowania do:

- każdego porozumienia lub kategorii porozumień między przedsiębiorstwami,
- każdej decyzji lub kategorii decyzji związków przedsiębiorstw,
- każdej praktyki uzgodnionej lub kategorii praktyk uzgodnionych,

które przyczyniają się do polepszenia produkcji lub dystrybucji produktów bądź do popierania postępu technicznego lub gospodarczego, przy zastrzeżeniu dla użytkowników słusznej części zysku, który z tego wynika, oraz bez:

- a) nakładania na zainteresowane przedsiębiorstwa ograniczeń, które nie są niezbędne do osiągnięcia tych celów,
- b) dawania przedsiębiorstwom możliwości eliminowania konkurencji w stosunku do znacznej części danych produktów.

Artykuł 82

Nie zgodne ze wspólnym rynkiem i zakazane jest nadużywanie przez jedno lub większą liczbę przedsiębiorstw pozycji dominującej na wspólnym rynku lub na znacznej jego części, w zakresie, w jakim może wpływać na handel między Państwami Członkowskimi.

Nadużywanie takie może polegać w szczególności na:

- a) narzucaniu w sposób bezpośredni lub pośredni niesłusznym cen zakupu lub sprzedaży albo innych niesłusznym warunków transakcji,
- b) ograniczaniu produkcji, rynków lub rozwoju technicznego ze szkodą dla konsumentów,
- c) stosowaniu wobec partnerów handlowych nierównych warunków do świadczeń równoważnych i stwarzaniu im przez to niekorzystnych warunków konkurencji,
- d) uzależnianiu zawarcia kontraktów od przyjęcia przez partnerów zobowiązań dodatkowych, które ze względu na swój charakter lub zwyczaje handlowe nie mają związku z przedmiotem tych kontraktów.

Artykuł 83

1. Rada, stanowiąc większością kwalifikowaną na wniosek Komisji i po konsultacji z Parlamentem Europejskim, wydaje rozporządzenia lub dyrektywy w celu zastosowania zasad ustanowionych w artykułach 81 i 82.

2. Przepisy, o których mowa w ustępie 1, mają na celu w szczególności:

- a) zapewnienie poszanowania zakazów ustanowionych w artykule 81 ustęp 1 i w artykule 82 przez wprowadzenie grzywien i okresowych kar pieniężnych,
- b) ustanowienie szczegółowych zasad stosowania artykułu 81 ustęp 3, przy uwzględnieniu potrzeby, z jednej strony, zapewnienia skutecznego nadzoru, a z drugiej - uproszczenia w największym możliwym stopniu kontroli administracyjnej,
- c) określenie, w razie potrzeby, w różnych gałęziach gospodarki, zakresu postanowień artykułów 81 i 82,
- d) określenie roli Komisji i Trybunału Sprawiedliwości w stosowaniu postanowień określonych w niniejszym ustępie,
- e) określenie relacji między ustawodawstwami krajowymi - z jednej strony a postanowieniami niniejszej sekcji oraz przepisami przyjętymi w zastosowaniu niniejszego artykułu - z drugiej strony.

Artykuł 84

Do chwili wejścia w życie przepisów przyjętych w wykonaniu artykułu 83, władze Państw Członkowskich rozstrzygają o dopuszczalności porozumień, decyzji i praktyk uzgodnionych oraz w sprawie nadużywania pozycji dominującej na wspólnym rynku, zgodnie z prawem ich krajów i z postanowieniami artykułu 81, zwłaszcza ustępu 3, i artykułu 82.

Artykuł 85

1. Bez uszczerbku dla artykułu 84, Komisja czuwa nad stosowaniem zasad określonych w artykułach 81 i 82. Na wniosek Państwa Członkowskiego lub z urzędu oraz we współpracy z właściwymi władzami Państw

Członkowskich, które udzielają jej pomocy, Komisja wszczyna postępowanie w przypadkach podejrzenia naruszenia tych zasad. Jeśli stwierdzi, że doszło do naruszenia, proponuje środki właściwe do jego zaprzestania.

2. Jeśli nie zaprzestano naruszania, Komisja stwierdza takie naruszenie zasad w uzasadnionej decyzji. Może ona opublikować tę decyzję i upoważnić Państwa Członkowskie do przyjęcia niezbędnych w celu zaradzenia sytuacji środków, których warunki i szczegóły określa.

Artykuł 86

1. Państwa Członkowskie, w odniesieniu do przedsiębiorstw publicznych i przedsiębiorstw, którym przyznają prawa specjalne lub wyłączne, nie wprowadzają ani nie utrzymują żadnego środka sprzecznego z normami niniejszego Traktatu, w szczególności z normami przewidzianymi w artykułach 12 oraz 81-89.

2. Przedsiębiorstwa zobowiązane do zarządzania usługami świadczonymi w ogólnym interesie gospodarczym lub mające charakter monopolu skarbowego podlegają normom niniejszego Traktatu, zwłaszcza regułom konkurencji, w granicach, w jakich ich stosowanie nie stanowi prawnej lub faktycznej przeszkody w wykonywaniu poszczególnych zadań im powierzonych. Rozwój handlu nie może być naruszony w sposób pozostający w sprzeczności z interesem Wspólnoty.

3. Komisja czuwa nad stosowaniem postanowień niniejszego artykułu i w miarę potrzeby kieruje stosowne dyrektywy lub decyzje do Państw Członkowskich.

Sekcja 2

Pomoc przyznawana przez Państwa

Artykuł 87

1. Z zastrzeżeniem innych postanowień przewidzianych w niniejszym Traktacie, wszelka pomoc przyznawana przez Państwo Członkowskie lub przy użyciu zasobów państwowych w jakiegokolwiek formie, która zakłóca lub grozi zakłóceniem konkurencji poprzez sprzyjanie niektórym przedsiębiorstwom lub produkcji niektórych towarów, jest niezgodna ze wspólnym rynkiem w zakresie, w jakim wpływa na wymianę handlową między Państwami Członkowskimi.

2. Zgodna ze wspólnym rynkiem jest:

- a) pomoc o charakterze socjalnym przyznawana indywidualnym konsumentom, pod warunkiem, że jest przyznawana bez dyskryminacji związanej z pochodzeniem produktów,
- b) pomoc mająca na celu naprawienie szkód spowodowanych klęskami żywiołowymi lub innymi zdarzeniami nadzwyczajnymi,
- c) pomoc przyznawana gospodarce niektórych regionów Republiki Federalnej Niemiec dotkniętych podziałem Niemiec, w zakresie, w jakim jest niezbędna do skompensowania niekorzystnych skutków gospodarczych spowodowanych tym podziałem.

3. Za zgodną ze wspólnym rynkiem może zostać uznana:

- a) pomoc przeznaczona na sprzyjanie rozwojowi gospodarczemu regionów, w których poziom życia jest nienormalnie niski lub regionów, w których istnieje poważny stan niedostatecznego zatrudnienia;
- b) pomoc przeznaczona na wspieranie realizacji ważnych projektów stanowiących przedmiot wspólnego europejskiego zainteresowania lub mająca na celu zaradzenie poważnym zaburzeniom w gospodarce Państwa Członkowskiego;

- c) pomoc przeznaczona na ułatwianie rozwoju niektórych działań gospodarczych lub niektórych regionów gospodarczych, o ile nie zmienia warunków wymiany handlowej w zakresie sprzecznym ze wspólnym interesem;
- d) pomoc przeznaczona na wspieranie kultury i zachowanie dziedzictwa kulturowego, o ile nie zmienia warunków wymiany handlowej i konkurencji we Wspólnocie w zakresie sprzecznym ze wspólnym interesem;
- e) inne kategorie pomocy, jakie Rada może określić decyzją, stanowiąc większością kwalifikowaną, na wniosek Komisji.

Artykuł 88

1. Komisja we współpracy z Państwami Członkowskimi stale bada systemy pomocy istniejące w tych Państwach. Proponuje im ona stosowne środki konieczne ze względu na stopniowy rozwój lub funkcjonowanie wspólnego rynku.

2. Jeśli Komisja stwierdzi, po wezwaniu zainteresowanych stron do przedstawienia uwag, że pomoc przyznana przez Państwo lub przy użyciu zasobów państwowych nie jest zgodna ze wspólnym rynkiem w rozumieniu artykułu 87, lub że pomoc ta jest nadużywana, decyduje o zniesieniu lub zmianie tej pomocy przez dane Państwo w terminie, który ona określa.

Jeśli dane Państwo nie zastosuje się do tej decyzji w wyznaczonym terminie, Komisja lub każde inne zainteresowane Państwo może, na zasadzie odstępstwa od postanowień artykułów 226 i 227, wnieść sprawę bezpośrednio do Trybunału Sprawiedliwości.

Na wniosek Państwa Członkowskiego Rada, stanowiąc jednomyślnie, może zdecydować, że pomoc, którą to Państwo przyznaje lub zamierza przyznać, jest uznana za zgodną ze wspólnym rynkiem, na zasadzie odstępstwa od postanowień artykułu 87 lub rozporządzeń przewidzianych w artykule 89, jeśli wyjątkowe okoliczności uzasadniają taką decyzję. Jeśli w odniesieniu do danej pomocy Komisja wszczęła procedurę przewidzianą w pierwszym akapicie niniejszego ustępu, wystąpienie zainteresowanego Państwa z wnioskiem skierowanym do Rady powoduje zawieszenie tej procedury do czasu zajęcia stanowiska przez Radę.

Jednakże jeśli Rada nie zajmie stanowiska w terminie trzech miesięcy od wystąpienia z wnioskiem, Komisja wydaje decyzję w sprawie.

3. Komisja jest informowana, w czasie odpowiednim do przedstawienia swych uwag, o wszelkich planach przyznania lub zmiany pomocy. Jeśli uznaje ona, że plan nie jest zgodny ze wspólnym rynkiem w rozumieniu artykułu 87, wszczyna bezzwłocznie procedurę przewidzianą w ustępie 2. Dane Państwo Członkowskie nie może wprowadzać w życie projektowanych środków dopóki procedura ta nie doprowadzi do wydania decyzji końcowej.

Artykuł 89

Rada, stanowiąc większością kwalifikowaną na wniosek Komisji i po konsultacji z Parlamentem Europejskim, może wydać wszelkie właściwe rozporządzenia w celu zastosowania artykułów 87 i 88, a w szczególności może określić warunki stosowania artykułu 88 ustęp 3 i kategorie pomocy zwolnione z tej procedury.

ROZDZIAŁ 2

POSTANOWIENIA PODATKOWE

Artykuł 90

Żadne Państwo Członkowskie nie nakłada bezpośrednio lub pośrednio na produkty innych Państw Członkowskich podatków wewnętrznych jakiegokolwiek rodzaju wyższych od tych, które nakłada bezpośrednio lub pośrednio na podobne produkty krajowe.

Ponadto żadne Państwo Członkowskie nie nakłada na produkty innych Państw Członkowskich podatków wewnętrznych, które pośrednio chronią inne produkty.

Artykuł 91

W przypadku gdy produkty są wywożone na terytorium jednego z Państw Członkowskich, jakikolwiek zwrot podatków wewnętrznych nie może być wyższy od podatków, które zostały na nie nałożone bezpośrednio lub pośrednio.

Artykuł 92

W odniesieniu do opłat innych niż podatek obrotowy, akcyza i inne podatki pośrednie, zwolnienia i zwroty w wywozie do innych Państw Członkowskich nie mogą być dokonywane, a opłaty kompensacyjne w przywozie z Państw Członkowskich nie mogą być ustanawiane, chyba że projektowane środki były uprzednio zatwierdzone na czas ograniczony przez Radę, stanowiącą większością kwalifikowaną na wniosek Komisji.

Artykuł 93

Rada, stanowiąc jednomyślnie na wniosek Komisji i po konsultacji z Parlamentem Europejskim oraz Komitetem Ekonomiczno-Społecznym, uchwała przepisy dotyczące harmonizacji ustawodawstw odnoszących się do podatków obrotowych, akcyzy i innych podatków pośrednich w zakresie, w jakim harmonizacja ta jest niezbędna do zapewnienia ustanowienia i funkcjonowania rynku wewnętrznego w terminie przewidzianym w artykule 14.

ROZDZIAŁ 3

ZBLIŻANIE USTAWODAWSTW

Artykuł 94

Rada, stanowiąc jednomyślnie na wniosek Komisji i po konsultacji z Parlamentem Europejskim i Komitetem Ekonomiczno-Społecznym, uchwała dyrektywy w celu zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych Państw Członkowskich, które mają bezpośredni wpływ na ustanowienie lub funkcjonowanie wspólnego rynku.

Artykuł 95

1. Na zasadzie odstępstwa od artykułu 94 i z zastrzeżeniem, że niniejszy Traktat nie stanowi inaczej, do urzeczywistnienia celów określonych w artykule 14 stosuje się następujące postanowienia. Rada, stanowiąc zgodnie z procedurą określoną w artykule 251 i po konsultacji z Komitetem Ekonomiczno-Społecznym, przyjmuje środki dotyczące zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych Państw Członkowskich, które mają na celu ustanowienie i funkcjonowanie rynku wewnętrznego.

2. Ustęp 1 nie ma zastosowania do przepisów podatkowych, przepisów dotyczących swobodnego przepływu osób ani odnoszących się do praw i interesów pracowników najemnych.

3. Komisja w swoich wnioskach przewidzianych w ustępie 1 w dziedzinie ochrony zdrowia, bezpieczeństwa, ochrony środowiska naturalnego i ochrony konsumentów przyjmie jako podstawę wysoki poziom ochrony, uwzględniając w szczególności wszelkie zmiany oparte na faktach naukowych. W ramach swoich odpowiednich kompetencji Parlament Europejski i Rada starają się również osiągnąć ten cel.

4. Jeśli po przyjęciu przez Radę lub Komisję środka harmonizującego Państwo Członkowskie uzna za niezbędne utrzymanie przepisów krajowych uzasadnionych ważnymi względami określonymi w artykule 30 lub dotyczącymi ochrony środowiska naturalnego, lub środowiska pracy, notyfikuje je Komisji, wskazując powody ich utrzymania.

5. Ponadto, bez uszczerbku dla ustępu 4, jeśli po przyjęciu przez Radę lub Komisję środka harmonizującego Państwo Członkowskie uzna za niezbędne wprowadzenie przepisów krajowych opartych na nowych dowodach naukowych dotyczących ochrony środowiska naturalnego lub środowiska pracy ze względu na specyficzny problem tego Państwa, który pojawił się po przyjęciu środka harmonizującego, notyfikuje ono Komisji projektowane środki oraz powody ich wprowadzenia.

6. W terminie 6 miesięcy od notyfikacji określonych w ustępach 4 i 5 Komisja zatwierdza lub odrzuca przepisy krajowe, o których mowa, po sprawdzeniu, czy są one środkiem arbitralnej dyskryminacji lub ukrytym ograniczeniem w handlu między Państwami Członkowskimi i czy stanowią one przeszkodę w funkcjonowaniu rynku wewnętrznego.

W przypadku braku decyzji Komisji w tym terminie przepisy krajowe określone w ustępach 4 i 5 są uważane za zatwierdzone.

W przypadku gdy jest to uzasadnione złożonością sprawy i nie ma niebezpieczeństwa dla zdrowia ludzkiego, Komisja może notyfikować danemu Państwu Członkowskiemu, że okres, o którym mowa w niniejszym ustępie może być przedłużony na kolejny okres trwający do 6 miesięcy.

7. W przypadku gdy w zastosowaniu ustępu 6 Państwo Członkowskie zostaje upoważnione do utrzymania lub wprowadzenia przepisów krajowych uchylających środek harmonizujący, Komisja bada niezwłocznie, czy należy zaproponować dostosowanie tego środka.

8. W przypadku gdy Państwo Członkowskie zgłosi szczególny problem zdrowia publicznego w dziedzinie, która uprzednio stała się przedmiotem środka harmonizującego, informuje o tym Komisję, która bada niezwłocznie, czy należy zaproponować Radzie właściwe środki.

9. Na zasadzie odstępstwa od procedury przewidzianej w artykułach 226 i 227 Komisja i każde Państwo Członkowskie mogą wnieść sprawę bezpośrednio do Trybunału Sprawiedliwości, jeśli uznają, że inne Państwo Członkowskie nadużywa uprawnień przewidzianych w niniejszym artykule.

10. Powyższe środki harmonizujące obejmują, w odpowiednich przypadkach, klauzulę ochronną upoważniającą Państwa Członkowskie do podjęcia, z jednego lub więcej powodów pozagospodarczych, o których mowa w artykule 30, środków tymczasowych poddanych wspólnotowej procedurze kontrolnej.

Artykuł 96

W przypadku gdy Komisja stwierdzi, że różnica między przepisami ustawowymi, wykonawczymi lub administracyjnymi Państw Członkowskich narusza warunki konkurencji we wspólnym rynku i powoduje w ten sposób zakłócenie, które powinno być wyeliminowane, podejmuje ona konsultacje z zainteresowanymi Państwami Członkowskimi.

Jeśli konsultacje te nie doprowadzą do porozumienia eliminującego to zakłócenie, Rada, na wniosek Komisji, uchwala w tym celu niezbędne dyrektywy, stanowiąc większością kwalifikowaną. Komisja i Rada mogą podejmować wszelkie inne stosowne środki przewidziane w niniejszym Traktacie.

Artykuł 97

1. W przypadku gdy istnieje obawa, że przyjęcie lub zmiana przepisu ustawowego, wykonawczego lub administracyjnego może spowodować zakłócenia w rozumieniu artykułu 96, Państwo Członkowskie, które chce to uczynić podejmuje konsultacje z Komisją. Po przeprowadzeniu konsultacji z Państwami

Członkowskimi, Komisja zaleca zainteresowanym Państwom właściwe środki w celu uniknięcia tego zakłócenia.

2. Jeśli Państwo, które chce przyjąć lub zmienić przepisy krajowe nie zastosuje się do zalecenia Komisji, nie może żądać od innych Państw Członkowskich, w zastosowaniu artykułu 96, zmiany ich przepisów krajowych w celu wyeliminowania tego zakłócenia. Jeśli Państwo Członkowskie, które nie zastosowało się do zalecenia Komisji, powoduje zakłócenie wyłącznie na własną szkodę, postanowienia artykułu 96 nie mają zastosowania.

TYTUŁ VII

POLITYKA GOSPODARCZA I PIENIĘŻNA

ROZDZIAŁ 1

POLITYKA GOSPODARCZA

Artykuł 98

Państwa Członkowskie prowadzą swoje polityki gospodarcze, mając na względzie przyczynianie się do osiągnięcia celów Wspólnoty określonych w artykule 2 i w kontekście ogólnych kierunków określonych w artykule 99 ustęp 2. Państwa Członkowskie i Wspólnota działają w poszanowaniu zasady otwartej gospodarki rynkowej z wolną konkurencją, sprzyjając efektywnej alokacji zasobów, zgodnie z zasadami określonymi w artykule 4.

Artykuł 99

1. Państwa Członkowskie uznają swoje polityki gospodarcze za przedmiot wspólnego zainteresowania i koordynują je w ramach Rady, zgodnie z artykułem 98.

2. Rada, stanowiąc większością kwalifikowaną na zalecenie Komisji, opracowuje projekt ogólnych kierunków polityk gospodarczych Państw Członkowskich i Wspólnoty oraz składa sprawozdanie Radzie Europejskiej.

Rada Europejska, na podstawie sprawozdania Rady, debatuje nad konkluzją w sprawie ogólnych kierunków polityk gospodarczych Państw Członkowskich i Wspólnoty.

Na podstawie tej konkluzji Rada, stanowiąc większością kwalifikowaną, przyjmuje zalecenie określające te ogólne kierunki. Rada informuje Parlament Europejski o swoim zaleceniu.

3. W celu zapewnienia ściślejszej koordynacji polityk gospodarczych i trwałej konwergencji dokonań gospodarczych Państw Członkowskich, Rada, na podstawie sprawozdań przedstawionych przez Komisję, nadzoruje rozwój sytuacji gospodarczej w każdym z Państw Członkowskich i we Wspólnocie, jak również zgodność polityk gospodarczych z ogólnymi kierunkami określonymi w ustępie 2 oraz regularnie dokonuje oceny całościowej.

Dla potrzeb tego wielostronnego nadzoru Państwa Członkowskie przesyłają Komisji informacje o ważnych środkach, które przyjęły w dziedzinie swej polityki gospodarczej oraz wszelkie inne informacje, które uznają za niezbędne.

4. W przypadku gdy w ramach procedury określonej w ustępie 3 stwierdzi się, że polityki gospodarcze Państwa Członkowskiego nie są zgodne z ogólnymi kierunkami określonymi w ustępie 2 lub że zagrażają należytemu funkcjonowaniu unii gospodarczej i walutowej, Rada, stanowiąc większością kwalifikowaną na zalecenie Komisji, może kierować do danego Państwa Członkowskiego niezbędne zalecenia. Rada, stanowiąc większością kwalifikowaną na wniosek Komisji, może zdecydować o podaniu swoich zaleceń do publicznej wiadomości.

Przewodniczący Rady i Komisja składają sprawozdanie Parlamentowi Europejskiemu dotyczące rezultatów wielostronnego nadzoru. Przewodniczący Rady może być wezwany do stawienia się przed właściwą komisją Parlamentu Europejskiego, jeśli Rada podała swoje zalecenia do publicznej wiadomości.

5. Rada, stanowiąc zgodnie z procedurą przewidzianą w artykule 252, może przyjąć szczegółowe zasady procedury wielostronnego nadzoru, o której mowa w ustępach 3 i 4 niniejszego artykułu.

Artykuł 100

1. Bez uszczerbku dla innych procedur przewidzianych w niniejszym Traktacie, Rada, stanowiąc większością kwalifikowaną na wniosek Komisji, może zdecydować o środkach odpowiednich do sytuacji gospodarczej, zwłaszcza jeśli pojawiają się poważne trudności w zaopatrzeniu w niektóre produkty.

2. W przypadku gdy Państwo Członkowskie ma trudności lub jest istotnie zagrożone poważnymi trudnościami z racji klęsk żywiołowych lub nadzwyczajnych okoliczności pozostających poza jego kontrolą, Rada, stanowiąc kwalifikowaną większością na wniosek Komisji, może przyznać danemu Państwu Członkowskiemu, pod pewnymi warunkami, wspólnotową pomoc finansową. Przewodniczący Rady informuje Parlament Europejski o podjętej decyzji.

Artykuł 101

1. Zakazane jest udzielanie przez EBC lub banki centralne Państw Członkowskich, zwane dalej „krajowymi bankami centralnymi”, pożyczek na pokrycie deficytu lub jakichkolwiek innych kredytów instytucjom lub organom Wspólnoty, rządowi centralnemu, władzom regionalnym, lokalnym lub innym władzom publicznym, innym instytucjom lub przedsiębiorstwom publicznym Państw Członkowskich, jak również nabywanie bezpośrednio od nich przez EBC lub krajowe banki centralne ich papierów dłużnych.

2. Ustęp 1 nie ma zastosowania do publicznych instytucji kredytowych, które, w ramach utrzymywania rezerw przez banki centralne, korzystają ze strony krajowych banków centralnych i EBC z takiego samego traktowania jak prywatne instytucje kredytowe.

Artykuł 102

1. Zakazany jest każdy środek nieoparty na względach o charakterze ostrożnościowym, ustanawiający uprzywilejowany dostęp instytucji lub organów Wspólnoty, rządów centralnych, władz regionalnych, lokalnych lub innych władz publicznych, innych instytucji lub przedsiębiorstw publicznych Państw Członkowskich do instytucji finansowych.

2. Przed 1 stycznia 1994 roku Rada, stanowiąc zgodnie z procedurą określoną w artykule 252, sprecyzuje definicję w celu zastosowania zakazu określonego w ustępie 1.

Artykuł 103

1. Wspólnota nie odpowiada za zobowiązania rządów centralnych, władz regionalnych, lokalnych lub innych władz publicznych, innych instytucji lub przedsiębiorstw publicznych Państwa Członkowskiego, ani ich nie przejmuje, z zastrzeżeniem wzajemnych gwarancji finansowych dla wspólnego wykonania określonego projektu. Państwo Członkowskie nie odpowiada za zobowiązania rządów centralnych, władz regionalnych, lokalnych lub innych władz publicznych, innych instytucji lub przedsiębiorstw publicznych innego Państwa Członkowskiego, ani ich nie przejmuje, z zastrzeżeniem wzajemnych gwarancji finansowych dla wspólnego wykonania określonego projektu.

2. Rada, stanowiąc zgodnie z procedurą określoną w artykule 252, może w razie potrzeby sprecyzować definicję w celu zastosowania zakazów określonych w artykule 101 i w niniejszym artykule.

Artykuł 104

1. Państwa Członkowskie unikają nadmiernego deficytu budżetowego.
2. Komisja nadzoruje rozwój sytuacji budżetowej i wysokość długu publicznego w Państwach Członkowskich w celu wykrycia oczywistych błędów. Bada ona poszanowanie dyscypliny budżetowej na podstawie poniższych dwóch kryteriów:
  - a) czy stosunek między planowanym lub rzeczywistym deficytem publicznym a produktem krajowym brutto przekracza wartość odniesienia, chyba że:
    - stosunek ten zmniejszył się znacznie oraz w sposób stały i osiągnął poziom bliski wartości odniesienia,
    - lub przekroczenie wartości odniesienia ma charakter wyjątkowy oraz tymczasowy i stosunek ten pozostaje bliski wartości odniesienia,
  - b) czy stosunek między długiem publicznym a produktem krajowym brutto przekracza wartość odniesienia, chyba że stosunek ten zmniejsza się dostatecznie i zbliża się do wartości odniesienia w zadowalającym tempie.

Wartości odniesienia są sprecyzowane w Protokole w sprawie procedury dotyczącej nadmiernego deficytu, który jest załączony do niniejszego Traktatu.

3. Jeśli Państwo Członkowskie nie spełnia wymogów jednego lub obu tych kryteriów, Komisja opracowuje sprawozdanie. Sprawozdanie Komisji uwzględnia również to, czy deficyt publiczny przekracza publiczne wydatki inwestycyjne i uwzględnia wszelkie inne istotne czynniki, w tym średniookresową sytuację gospodarczą i budżetową Państwa Członkowskiego.

Komisja może także opracować sprawozdanie, jeśli mimo spełnienia wymagań wynikających z tych kryteriów uzna, że istnieje ryzyko nadmiernego deficytu w Państwie Członkowskim.

4. Komitet przewidziany w artykule 114 wydaje opinie w odniesieniu do sprawozdania Komisji.
  5. Jeśli Komisja uzna, że w Państwie Członkowskim istnieje nadmierny deficyt lub że taki deficyt może wystąpić, kieruje opinię do Rady.
  6. Rada, stanowiąc większością kwalifikowaną na zalecenie Komisji i rozważywszy ewentualne uwagi danego Państwa Członkowskiego, decyduje, po dokonaniu ogólnej oceny, czy istnieje nadmierny deficyt.
  7. W przypadku gdy Rada, zgodnie z ustępem 6, podejmuje decyzję o istnieniu nadmiernego deficytu, kieruje zalecenia do danego Państwa Członkowskiego, aby położyło ono kres tej sytuacji w oznaczonym terminie. Z zastrzeżeniem postanowień ustępu 8, zalecenia te nie zostają podane do publicznej wiadomości.
  8. W przypadku gdy Rada stwierdzi, że w odpowiedzi na jej zalecenia żadne skuteczne działanie nie zostało podjęte w oznaczonym terminie, może podać zalecenia do publicznej wiadomości.
  9. Jeśli Państwo Członkowskie w dalszym ciągu nie realizuje zalecenia Rady, może ona wezwać dane Państwo Członkowskie do przyjęcia w wyznaczonym terminie środków zmierzających do takiego ograniczenia deficytu, jakie zostanie uznane przez Radę za niezbędne do zaradzenia sytuacji.
- W takim przypadku Rada może zażądać od danego Państwa Członkowskiego przedstawienia sprawozdań według precyzyjnego harmonogramu, aby móc zbadać wysiłki dostosowawcze podjęte przez to Państwo Członkowskie.
10. Prawa wniesienia skargi przewidziane w artykułach 226 i 227 nie mogą być wykonywane w ramach ustępów 1-9 niniejszego artykułu.

11. Tak długo jak Państwo Członkowskie nie stosuje się do decyzji przyjętej na podstawie ustępu 9, Rada może zdecydować o zastosowaniu lub, w odpowiednim przypadku, o zaostrzeniu jednego lub kilku z następujących środków:

- zażądać od danego Państwa Członkowskiego, aby opublikowało dodatkowe informacje, które określi Rada, przed emisją obligacji i papierów wartościowych,
- wezwać Europejski Bank Inwestycyjny do ponownego rozważenia polityki udzielania pożyczek wobec danego Państwa Członkowskiego,
- zażądać złożenia we Wspólnocie przez dane Państwo Członkowskie nieoprocentowanego depozytu o stosownej wysokości aż do czasu, gdy, w ocenie Rady, nadmierny deficyt zostanie skorygowany,
- nałożyć grzywnę w stosownej wysokości.

Przewodniczący Rady informuje Parlament Europejski o podjętych decyzjach.

12. Rada uchyla wszystkie lub niektóre swoje decyzje określone w ustępach 1-9 i 11, w miarę jak nadmierny deficyt został, w ocenie Rady, skorygowany. Jeśli Rada uprzednio podała zalecenia do publicznej wiadomości, to z chwilą uchylecia decyzji przewidzianej w ustępie 8 oświadcza publicznie, że nie ma już nadmiernego deficytu w tym Państwie Członkowskim.

13. Rada, przyjmując decyzje określone w ustępach 7-9, 11 i 12, stanowi na zalecenie Komisji większością dwóch trzecich głosów swoich członków, ważonych zgodnie z artykułem 205 ustęp 2, wyłączając głosy przedstawiciela danego Państwa Członkowskiego.

14. Uzupełniające przepisy dotyczące stosowania procedury opisanej w niniejszym artykule znajdują się w Protokole w sprawie procedury dotyczącej nadmiernego deficytu, załączonym do niniejszego Traktatu.

Rada, stanowiąc jednomyślnie na wniosek Komisji i po konsultacji z Parlamentem Europejskim i EBC, uchwała właściwe przepisy, które zastąpią ten Protokół.

Z zastrzeżeniem innych postanowień niniejszego ustępu, Rada, stanowiąc większością kwalifikowaną na wniosek Komisji i po konsultacji z Parlamentem Europejskim, określi przed 1 stycznia 1994 roku szczegółowe warunki i definicje w celu zastosowania postanowień tego Protokołu.

ROZDZIAŁ 2

POLITYKA PIENIĘŻNA

Artykuł 105

1. Głównym celem ESBC jest utrzymanie stabilności cen. Bez uszczerbku dla celu stabilności cen, ESBC wspiera ogólne polityki gospodarcze we Wspólnocie, mając na względzie przyczynianie się do osiągnięcia celów Wspólnoty ustanowionych w artykule 2. ESBC działa w poszanowaniu zasady otwartej gospodarki rynkowej z wolną konkurencją, sprzyjając efektywnej alokacji zasobów oraz zgodnie z zasadami określonymi w artykule 4.

2. Podstawowe zadania ESBC polegają na:

- definiowaniu i urzeczywistnianiu polityki pieniężnej Wspólnoty,
- przeprowadzaniu operacji walutowych zgodnie z artykułem 111,

- utrzymywaniu i zarządzaniu oficjalnymi rezerwami walutowymi Państw Członkowskich,
- popieraniu należytego funkcjonowania systemów płatniczych.

3. Trzecie tiret ustępu 2 stosuje się bez uszczerbku dla utrzymywania i zarządzania przez rządy Państw Członkowskich walutowymi kapitałami obrotowymi.

4. EBC jest konsultowany:

- w sprawie każdego projektowanego aktu wspólnotowego w dziedzinach podlegających jego kompetencji,
- przez władze krajowe w sprawie każdego projektu regulacji w dziedzinach podlegających jego kompetencji, lecz w granicach i na warunkach określonych przez Radę zgodnie z procedurą przewidzianą w artykule 107 ustęp 6.

EBC może w dziedzinach podlegających jego kompetencji przedkładać opinie właściwym instytucjom lub organom Wspólnoty bądź władzom krajowym.

5. ESBC przyczynia się do należytego wykonywania polityk prowadzonych przez właściwe władze w odniesieniu do nadzoru ostrożnościowego nad instytucjami kredytowymi i do stabilności systemu finansowego.

6. Rada, stanowiąc jednomyślnie na wniosek Komisji, po konsultacji z EBC i za zgodą Parlamentu Europejskiego, może powierzyć EBC specyficzne zadania dotyczące polityk w dziedzinie nadzoru ostrożnościowego nad instytucjami kredytowymi i innymi instytucjami finansowymi, z wyjątkiem instytucji ubezpieczeniowych.

Artykuł 106

1. EBC ma wyłączne prawo do upoważniania do emisji banknotów we Wspólnocie. Banknoty takie mogą emitować EBC i krajowe banki centralne. Banknoty emitowane przez EBC i krajowe banki centralne są jedynym legalnym środkiem płatniczym we Wspólnocie.

2. Państwa Członkowskie mogą emitować monety, z zastrzeżeniem zgody EBC co do wielkości emisji. Rada, stanowiąc zgodnie z procedurą określoną w artykule 252 i po konsultacji z EBC, może przyjąć środki w celu zharmonizowania nominałów i specyfikacji technicznych wszystkich monet przeznaczonych do obiegu, w zakresie, w jakim jest to niezbędne do zapewnienia należytego ich obiegu we Wspólnocie.

Artykuł 107

1. ESBC złożony jest z EBC i krajowych banków centralnych.

2. EBC ma osobowość prawną.

3. ESBC jest kierowany przez organy decyzyjne EBC, którymi są Rada Prezesów i Zarząd.

4. Statut ESBC jest ustanowiony w Protokole dołączonym do niniejszego Traktatu.

5. Artykuły: 5.1, 5.2, 5.3, 17, 18, 19.1, 22, 23, 24, 26, 32.2, 32.3, 32.4, 32.6, 33.1 lit. a) i 36 Statutu ESBC mogą być zmienione przez Radę, stanowiącą bądź większością kwalifikowaną na zalecenie EBC i po konsultacji z Komisją, bądź jednomyślnie na wniosek Komisji i po konsultacji z EBC. W każdym przypadku wymagana jest zgoda Parlamentu Europejskiego.

6. Rada, stanowiąc większością kwalifikowaną bądź na wniosek Komisji i po konsultacji z Parlamentem Europejskim i EBC, bądź na zalecenie EBC i po konsultacji z Parlamentem Europejskim i Komisją, uchwała przepisy, o których mowa w artykułach: 4, 5.4, 19.2, 20, 28.1, 29.2, 30.4 i 34.3 Statutu ESBC.

Artykuł 108

W wykonywaniu uprawnień oraz zadań i obowiązków, które zostały im powierzone niniejszym Traktatem i Statutem ESBC, ani EBC, ani krajowy bank centralny, ani członek któregokolwiek z ich organów decyzyjnych nie zwracają się o instrukcje ani ich nie przyjmują od instytucji czy organów wspólnotowych, rządów Państw Członkowskich, ani jakiegokolwiek innego organu. Instytucje i organy wspólnotowe, jak również rządy Państw Członkowskich zobowiązują się szanować tę zasadę i nie dążyć do wywierania wpływu na członków organów decyzyjnych EBC lub krajowych banków centralnych przy wykonywaniu ich zadań.

Artykuł 109

Każde Państwo Członkowskie zapewnia, najpóźniej z datą ustanowienia ESBC, zgodność swojego ustawodawstwa krajowego, w tym statutu krajowego banku centralnego, z niniejszym Traktatem i Statutem ESBC.

Artykuł 110

1. W celu wykonania zadań powierzonych ESBC, EBC, zgodnie z niniejszym Traktatem i na warunkach określonych w Statucie ESBC:

- uchwała rozporządzenia w zakresie niezbędnym do wykonania zadań określonych w artykule 3.1 pierwsze tiret, artykułach 19.1, 22 i 25.2 Statutu ESBC, jak również w przypadkach przewidzianych w aktach Rady, o których mowa w artykule 107 ustęp 6;
- podejmuje decyzje niezbędne do wykonania zadań powierzonych ESBC na podstawie niniejszego Traktatu i Statutu ESBC;
- wydaje zalecenia i opinie.

2. Rozporządzenie ma zasięg ogólny. Wiąże w całości i jest bezpośrednio stosowane we wszystkich Państwach Członkowskich.

Zalecenia i opinie nie mają mocy wiążącej.

Decyzja wiąże w całości adresatów, do których jest kierowana.

Artykuły 253, 254 i 256 stosują się do rozporządzeń i decyzji przyjętych przez EBC.

EBC może zdecydować o opublikowaniu swych decyzji, zaleceń i opinii.

3. W granicach i na warunkach uchwalonych przez Radę zgodnie z procedurą przewidzianą w artykule 107 ustęp 6, EBC jest upoważniony, w przypadku nieposzanowania jego rozporządzeń i decyzji, do nakładania na przedsiębiorstwa grzywien i okresowych kar pieniężnych.

Artykuł 111

1. Na zasadzie odstępstwa od artykułu 300 Rada, stanowiąc jednomyślnie na zalecenie EBC lub Komisji, po konsultacji z EBC w celu doprowadzenia do konsensusu zgodnego z celem stabilności cen, po konsultacji z Parlamentem Europejskim, zgodnie z procedurą określoną w ustępie 3 w odniesieniu do ustaleń, o których tam mowa, może zawrzeć umowy formalne dotyczące systemu kursów wymiany ECU w stosunku do walut pozawspólnotowych. Rada, stanowiąc większością kwalifikowaną na zalecenie EBC lub Komisji i po konsultacji z EBC, w celu doprowadzenia do konsensusu zgodnego z celem stabilności cen, może przyjąć, zmienić lub zrezygnować z centralnych kursów ECU w systemie kursów walutowych. Przewodniczący Rady informuje Parlament Europejski o przyjęciu, zmianie lub rezygnacji z centralnych kursów ECU.

2. W przypadku braku systemu kursów walutowych w stosunku do jednej lub więcej walut pozawspólnotowych w rozumieniu ustępu 1, Rada, stanowiąc większością kwalifikowaną bądź na zalecenie Komisji i po konsultacji z EBC, bądź na zalecenie EBC, może określić ogólne kierunki polityki kursów walutowych w stosunku do tych walut. Te ogólne kierunki nie naruszają podstawowego celu ESBC, a mianowicie utrzymania stabilności cen.

3. Na zasadzie odstępstwa od artykułu 300, w przypadku gdy umowy w sprawach odnoszących się do reżimu pieniężnego lub kursowego powinny stanowić przedmiot rokowań między Wspólnotą a jednym lub większą liczbą państw albo organizacji międzynarodowych, Rada, stanowiąc większością kwalifikowaną na zalecenie Komisji i po konsultacji z EBC, decyduje o ustaleniach dotyczących rokowań i zawarcia tych umów. Ustalenia te powinny zapewnić wyrażanie przez Wspólnotę jednolitego stanowiska. Komisja jest w pełni włączana do rokowań.

Umowy zawarte zgodnie z niniejszym ustępem wiążą instytucje Wspólnoty, EBC i Państwa Członkowskie.

4. Z zastrzeżeniem ustępu 1, Rada, stanowiąc większością kwalifikowaną na wniosek Komisji i po konsultacji z EBC, decyduje o stanowisku, jakie zajmuje Wspólnota na poziomie międzynarodowym w odniesieniu do kwestii o szczególnym znaczeniu dla unii gospodarczej i walutowej oraz o jej reprezentacji, w poszanowaniu podziału kompetencji przewidzianego w artykułach 99 i 105.

5. Bez uszczerbku dla kompetencji i umów wspólnotowych w dziedzinie unii gospodarczej i walutowej, Państwa Członkowskie mogą prowadzić rokowania w organach międzynarodowych i zawierać umowy międzynarodowe.

ROZDZIAŁ 3

POSTANOWIENIA INSTYTUCJONALNE

Artykuł 112

1. Rada Prezesów EBC składa się z członków Zarządu EBC i prezesów krajowych banków centralnych.

2. a) Zarząd składa się z prezesa, wiceprezesa i czterech innych członków.

b) Prezes, wiceprezes i pozostali członkowie Zarządu są mianowani za wspólnym porozumieniem przez rządy Państw Członkowskich na szczeblu szefów państw lub rządów, na zalecenie Rady i po konsultacji z Parlamentem Europejskim oraz z Radą Prezesów EBC, spośród osób o uznanym autorytecie i doświadczeniu zawodowym w dziedzinie pieniądza lub bankowości.

Ich mandat trwa osiem lat i nie jest odnawialny.

Członkami Zarządu mogą być tylko obywatele Państw Członkowskich.

Artykuł 113

1. Przewodniczący Rady i członek Komisji mogą uczestniczyć, bez prawa głosowania, w posiedzeniach Rady Prezesów EBC.

Przewodniczący Rady może przedłożyć wniosek do rozważenia przez Radę Prezesów EBC.

2. Prezes EBC jest zapraszany do uczestniczenia w posiedzeniach Rady, kiedy dyskutuje ona o sprawach dotyczących celów i zadań ESBC.

3. EBC kieruje sprawozdanie roczne z działalności ESBC i w sprawie polityki pieniężnej za rok ubiegły i rok bieżący do Parlamentu Europejskiego, Rady i Komisji, jak również do Rady Europejskiej. Prezes EBC

przedstawia to sprawozdanie Radzie i Parlamentowi Europejskiemu, który może odbyć debatę generalną na tej podstawie.

Prezes EBC i inni członkowie Zarządu mogą, na żądanie Parlamentu Europejskiego lub z inicjatywy własnej, być przesłuchani przez właściwe komisje Parlamentu Europejskiego.

Artykuł 114

1. W celu wspierania koordynacji polityk Państw Członkowskich w pełnym zakresie niezbędnym do funkcjonowania rynku wewnętrznego, ustanawia się Komitet Walutowy o charakterze doradczym.

Zadania Komitetu to:

- śledzenie sytuacji pieniężnej i finansowej Państw Członkowskich i Wspólnoty, jak również ogólnego systemu płatności Państw Członkowskich oraz regularne składanie Radzie i Komisji sprawozdań na ten temat;
- wydawanie opinii na żądanie Rady lub Komisji bądź z inicjatywy własnej dla tych instytucji;
- bez uszczerbku dla artykułu 207, przyczynianie się do przygotowania prac Rady określonych w artykułach 59 i 60, artykule 99 ustępy 2, 3, 4 i 5, artykułach 100, 102, 103, 104, artykule 116 ustęp 2, artykule 117 ustęp 6, artykułach 119 i 120, artykule 121 ustęp 2 i w artykule 122 ustęp 1;
- badanie, przynajmniej raz w roku, sytuacji w dziedzinie przepływów kapitału i swobody płatności wynikających ze stosowania niniejszego Traktatu i środków przyjętych przez Radę; badanie to dotyczy wszystkich środków odnoszących się do przepływów kapitału i płatności; Komitet składa sprawozdanie Komisji i Radzie w sprawie wyników tego badania.

Państwa Członkowskie i Komisja, każde w swoim zakresie, mianują po dwóch członków Komitetu Walutowego.

2. Na początku trzeciego etapu ustanawia się Komitet Ekonomiczno-Finansowy. Komitet Walutowy przewidziany w ustępie 1 zostaje rozwiązany.

Zadaniem Komitetu Ekonomiczno-Finansowego jest:

- wydawanie opinii na żądanie Rady lub Komisji bądź z inicjatywy własnej dla tych instytucji;
- śledzenie sytuacji gospodarczej i finansowej Państw Członkowskich i Wspólnoty oraz regularne składanie Radzie i Komisji sprawozdań na ten temat, zwłaszcza w sprawie stosunków finansowych z państwami trzecimi i z instytucjami międzynarodowymi;
- bez uszczerbku dla artykułu 207, przyczynianie się do przygotowania prac Rady określonych w artykułach 59 i 60, artykule 99 ustępy 2, 3, 4 i 5, artykułach 100, 102, 103, 104, artykule 105 ustęp 6, artykule 106 ustęp 2, artykule 107 ustępy 5 i 6, artykułach 111 i 119, artykule 120 ustępy 2 i 3, artykule 122 ustęp 2 i w artykule 123 ustępy 4 i 5 oraz wykonywanie innych zadań doradczych i przygotowawczych, które są mu powierzane przez Radę;
- badanie, przynajmniej raz w roku, sytuacji w dziedzinie przepływów kapitału i swobody płatności wynikających ze stosowania niniejszego Traktatu i środków przyjętych przez Radę; badanie to dotyczy wszystkich środków odnoszących się do przepływów kapitału i płatności; Komitet składa sprawozdanie Komisji i Radzie w sprawie wyników tego badania.

Państwa Członkowskie, Komisja i EBC mianują nie więcej niż po dwóch członków Komitetu.

3. Rada, stanowiąc większością kwalifikowaną na wniosek Komisji i po konsultacji z EBC oraz z Komitetem określonym w niniejszym artykule, uchwała przepisy dotyczące składu Komitetu Ekonomiczno-Finansowego. Przewodniczący Rady informuje Parlament Europejski o podjętej decyzji.

4. Oprócz zadań określonych w ustępie 2, jeśli i tak długo jak istnieją Państwa Członkowskie objęte derogacją na mocy artykułów 122 i 123, Komitet śledzi sytuację pieniężną i finansową oraz ogólny system płatności tych Państw Członkowskich i regularnie składa Radzie i Komisji sprawozdania na ten temat.

Artykuł 115

W sprawach objętych zakresem zastosowania artykułu 99 ustęp 4, artykułu 104 z wyjątkiem ustępu 14, artykułów 111, 121, 122 i artykułu 123 ustępy 4 i 5 Rada lub Państwo Członkowskie może żądać od Komisji sformułowania, w zależności od przypadku, zalecenia lub propozycji. Komisja bezzwłocznie rozpatruje to żądanie i przedstawia konkluzje Radzie.

ROZDZIAŁ 4

POSTANOWIENIA PRZEJŚCIOWE

Artykuł 116

1. Drugi etap urzeczywistniania unii gospodarczej i walutowej rozpoczyna się 1 stycznia 1994 roku.

2. Przed tą datą:

a) każde Państwo Członkowskie:

- przyjmuje, w miarę potrzeby, właściwe środki w celu dostosowania się do zakazów przewidzianych w artykule 56, artykule 101 i w artykule 102 ustęp 1;
- uchwała, jeśli jest to niezbędne, w celu umożliwienia oceny przewidzianej w punkcie b), wieloletnie programy zmierzające do zapewnienia trwałej konwergencji potrzebnej do urzeczywistnienia unii gospodarczej i walutowej, w szczególności w zakresie stabilności cen i zdrowej sytuacji finansów publicznych;

b) Rada, na podstawie sprawozdania Komisji, ocenia postęp osiągnięty w sferze konwergencji gospodarczej i pieniężnej, zwłaszcza w zakresie stabilności cen i zdrowej sytuacji finansów publicznych, jak również postęp dokonany we wprowadzaniu w życie prawodawstwa wspólnotowego dotyczącego rynku wewnętrznego.

3. Postanowienia artykułu 101, artykułu 102 ustęp 1, artykułu 103 ustęp 1 i artykułu 104 z wyjątkiem ustępów 1, 9, 11, 14 stosują się od początku drugiego etapu.

Postanowienia artykułu 100 ustęp 2, artykułu 104 ustępy 1, 9 i 11, artykułów 105, 106, 108, 111, 112 i 113 oraz artykułu 114 ustępy 2 i 4 stosują się od początku trzeciego etapu.

4. W trakcie drugiego etapu Państwa Członkowskie czynią wysiłki w celu uniknięcia nadmiernych deficytów budżetowych.

5. W trakcie drugiego etapu każde Państwo Członkowskie rozpoczyna, w stosownym przypadku, proces prowadzący do niezależności swojego banku centralnego, zgodnie z artykułem 109.

Artykuł 117

1. Od początku drugiego etapu ustanowiony zostaje i podejmuje swoje obowiązki Europejski Instytut Walutowy, zwany dalej EIW; ma on osobowość prawną oraz jest kierowany i zarządzany przez Radę,

składającą się z jej prezesa i prezesów krajowych banków centralnych, z których jeden będzie jej wiceprezesem.

Prezes jest mianowany za wspólnym porozumieniem przez rządy Państw Członkowskich na szczeblu szefów państw lub rządów na zalecenie Rady EIW oraz po konsultacji z Parlamentem Europejskim i Radą. Prezes jest wybierany spośród osób o uznanym autorytecie i doświadczeniu zawodowym w dziedzinie pieniądza lub bankowości. Prezes EIW musi być obywatelem Państwa Członkowskiego. Rada EIW mianuje wiceprezesa.

Statut EIW jest ustanowiony w Protokole dołączonym do niniejszego Traktatu.

2. EIW:

- umacnia współpracę między krajowymi bankami centralnymi;
- umacnia koordynację polityk pieniężnych Państw Członkowskich, dążąc do zapewnienia stabilności cen;
- nadzoruje funkcjonowanie europejskiego systemu walutowego;
- udziela konsultacji w kwestiach, które podlegają kompetencji krajowych banków centralnych i wpływają na stabilność instytucji i rynków finansowych;
- przejmuje funkcje wykonywane dotąd przez Europejski Fundusz Współpracy Walutowej, który zostaje rozwiązany; procedury likwidacyjne są określone w Statucie EIW;
- ułatwia korzystanie z ECU i nadzoruje jego rozwój, w tym sprawne funkcjonowanie systemu kompensacyjnego w ECU.

3. W celu przygotowania trzeciego etapu EIW:

- przygotowuje dokumenty i procedury niezbędne do prowadzenia jednolitej polityki pieniężnej w trakcie trzeciego etapu;
- zachęca do harmonizacji, jeśli istnieje potrzeba, reguł i praktyk rządzących gromadzeniem, tworzeniem i upowszechnianiem statystyk w dziedzinie podlegającej jego kompetencji;
- opracowuje reguły operacji, które będą przeprowadzane przez krajowe banki centralne w ramach ESBC;
- wspiera skuteczność płatności transgranicznych;
- nadzoruje techniczne przygotowanie banknotów ECU.

Najpóźniej do 31 grudnia 1996 roku, EIW sprecyzuje ramy regulacyjne, organizacyjne i logistyczne, które są potrzebne ESBC do wykonywania zadań podczas trzeciego etapu. Ramy te są przedkładane do decyzji EBC z dniem jego ustanowienia.

4. EIW, stanowiąc większością dwóch trzecich członków jego Rady, może:

- wydawać opinie lub zalecenia w sprawie ogólnego kierunku polityki pieniężnej i polityki walutowej, jak również w sprawie związanych z nimi środków podjętych w każdym Państwie Członkowskim;
- przedkładać opinie lub zalecenia rządów i Radzie w sprawie polityk, które mogą wpłynąć na wewnętrzną lub zewnętrzną sytuację pieniężną we Wspólnocie, a zwłaszcza na funkcjonowanie europejskiego systemu walutowego;

— kierować zalecenia do władz monetarnych Państw Członkowskich w sprawie prowadzenia przez nie polityki pieniężnej.

5. EIW może jednomyślnie zdecydować o podaniu swoich opinii i zaleceń do wiadomości publicznej.

6. EIW jest konsultowany przez Radę w sprawie każdego projektowanego aktu wspólnotowego w dziedzinie podlegającej jego kompetencji.

W granicach i na warunkach określonych przez Radę, stanowiącą większością kwalifikowaną na wniosek Komisji i po konsultacji z Parlamentem Europejskim oraz EIW, EIW jest konsultowany przez władze Państw Członkowskich w sprawie każdego projektu przepisów prawnych w dziedzinie podlegającej jego kompetencji.

7. Rada, stanowiąc jednomyślnie na wniosek Komisji i po konsultacji z Parlamentem Europejskim oraz EIW, może powierzyć EIW inne zadania do przygotowania trzeciego etapu.

8. W przypadku gdy niniejszy Traktat przyznaje EBC rolę doradczą, wzmianki dotyczące EBC należy, przed jego ustanowieniem, rozumieć jako odnoszące się do EIW.

9. W trakcie drugiego etapu termin „EBC” stosowany w artykułach 230, 232, 233, 234, 237 i 288 jest rozumiany jako odnoszący się do EIW.

Artykuł 118

Skład walut koszyka ECU pozostaje niezmienny.

Od początku trzeciego etapu wartość ECU jest określona nieodwołalnie, zgodnie z artykułem 123 ustęp 4.

Artykuł 119

1. W przypadku trudności lub poważnego zagrożenia trudnościami w bilansie płatniczym Państwa Członkowskiego wynikających bądź z ogólnego zachwiania bilansu płatniczego, bądź z charakteru walut, jakimi dysponuje, zwłaszcza gdy trudności te mogą narazić na niebezpieczeństwo funkcjonowanie wspólnego rynku lub stopniową realizację wspólnej polityki handlowej, Komisja niezwłocznie bada sytuację tego Państwa, jak również działanie, jakie państwo to podjęło lub może podjąć zgodnie z postanowieniami niniejszego Traktatu, odwołując się do wszelkich dostępnych środków. Komisja wskazuje środki, których przyjęcie zaleca danemu państwu.

Jeśli działanie podjęte przez Państwo Członkowskie i środki sugerowane przez Komisję nie okazują się wystarczające do przewyciężenia trudności lub zagrożeń trudnościami, Komisja zaleca Radzie, po konsultacji z Komitetem określonym w artykule 114, przyznanie wzajemnej pomocy i właściwe jej metody.

Komisja regularnie informuje Radę o sytuacji i jej rozwoju.

2. Rada, stanowiąc większością kwalifikowaną, przyznaje taką wzajemną pomoc; uchwała dyrektywy lub decyzje określające jej warunki i szczegóły. Wzajemna pomoc może przyjąć zwłaszcza formę:

- a) uzgodnionego działania w ramach innych organizacji międzynarodowych, do których Państwa Członkowskie mogą się zwrócić;
- b) środków niezbędnych do uniknięcia zakłóceń w handlu, gdy państwo znajdujące się w trudnej sytuacji utrzymuje lub przywraca ograniczenia ilościowe w stosunku do państw trzecich;
- c) udzielenia ograniczonych kredytów przez inne Państwa Członkowskie, z zastrzeżeniem ich zgody.

3. Jeśli wzajemna pomoc zalecona przez Komisję nie została przyznana przez Radę lub jeśli przyznana wzajemna pomoc i przyjęte środki są niewystarczające, Komisja upoważnia Państwo mające trudności do podjęcia środków ochronnych, których warunki i szczegóły określa Komisja.

Takie upoważnienie może zostać odwołane, a powyższe warunki i szczegóły zmienione przez Radę, stanowiącą większością kwalifikowaną.

4. Z zastrzeżeniem artykułu 122 ustęp 6, niniejszego artykułu nie stosuje się od początku trzeciego etapu.

Artykuł 120

1. W przypadku nagłego kryzysu w bilansie płatniczym i jeśli decyzja w rozumieniu artykułu 119 ustęp 2 nie zostaje niezwłocznie wydana, zainteresowane Państwo Członkowskie może podjąć, w charakterze środków zapobiegawczych, niezbędne środki ochronne. Środki te powinny powodować jak najmniejsze zakłócenia w funkcjonowaniu wspólnego rynku i nie mogą wykraczać poza to, co jest ściśle konieczne do pokonania powstałych nagle trudności.

2. Komisja i pozostałe Państwa Członkowskie powinny być informowane o takich środkach ochronnych najpóźniej w chwili ich wejścia w życie. Komisja może zalecić Radzie udzielenie wzajemnej pomocy zgodnie z artykułem 119.

3. Po wydaniu opinii przez Komisję i po konsultacji z komitetem określonym w artykule 114 Rada, stanowiąc większością kwalifikowaną, może zdecydować, że zainteresowane Państwo Członkowskie powinno zmienić, zawiesić lub znieść powyższe środki ochronne.

4. Z zastrzeżeniem artykułu 122 ustęp 6, niniejszego artykułu nie stosuje się od początku trzeciego etapu.

Artykuł 121

1. Komisja i EIW składają Radzie sprawozdania w sprawie postępów dokonanych przez Państwa Członkowskie w wypełnianiu ich zobowiązań w zakresie urzeczywistnienia unii gospodarczej i walutowej. Sprawozdania te określają, czy ustawodawstwo krajowe każdego Państwa Członkowskiego, w tym statuty jego krajowego banku centralnego, jest zgodne z artykułami 108 i 109 niniejszego Traktatu i ze Statutem ESBC. Sprawozdania określają również, czy osiągnięty został wysoki poziom trwałej konwergencji, analizując, w jakim stopniu każde Państwo Członkowskie spełniło następujące kryteria:

- osiągnięcie wysokiego stopnia stabilności cen; będzie to wynikało ze stopy inflacji zbliżonej do istniejącej w co najwyżej trzech Państwach Członkowskich, które mają najlepsze rezultaty w dziedzinie stabilności cen;
- stabilna sytuacja finansów publicznych; będzie to wynikało z sytuacji budżetowej, która nie wykazuje nadmiernego deficytu budżetowego w rozumieniu artykułu 104 ustęp 6;
- poszanowanie zwykłych marginesów wahań kursów przewidzianych mechanizmem wymiany walut europejskiego systemu walutowego przez co najmniej dwa lata, bez dewaluacji w stosunku do waluty innego Państwa Członkowskiego;
- trwały charakter konwergencji osiągniętej przez Państwo Członkowskie i jego udziału w mechanizmie wymiany walut europejskiego systemu walutowego, co odzwierciedla się w poziomach długoterminowych stóp procentowych.

Cztery kryteria określone w niniejszym ustępie i odpowiednie okresy, podczas których każde ma być przestrzegane, są sprecyzowane w Protokole załączonym do niniejszego Traktatu. Sprawozdania Komisji i EIW biorą również pod uwagę stan rozwoju ECU, wyniki integracji rynków, sytuację i rozwój równowagi płatności bieżących oraz ocenę rozwoju jednostkowych kosztów pracy i innych wskaźników cen.

2. Na podstawie tych sprawozdań Rada, stanowiąc większością kwalifikowaną na zalecenie Komisji, ocenia:

- w stosunku do każdego Państwa Członkowskiego, czy spełnia ono warunki niezbędne do przyjęcia jednej waluty;
- czy większość Państw Członkowskich spełnia warunki konieczne do przyjęcia jednej waluty,

i przesyła swoje wnioski w formie zaleceń Radzie zebranej w składzie szefów państw lub rządów. Parlament Europejski jest konsultowany i przesyła swoją opinię Radzie zebranej w składzie szefów państw lub rządów.

3. Uwzględniając należycie sprawozdania określone w ustępie 1 oraz opinię Parlamentu Europejskiego określoną w ustępie 2, Rada zebrana w składzie szefów państw lub rządów, stanowiąc większością kwalifikowaną, najpóźniej do 31 grudnia 1996 roku:

- decyduje, na podstawie zaleceń Rady określonych w ustępie 2, czy większość Państw Członkowskich spełnia warunki niezbędne do przyjęcia jednej waluty;
- decyduje, czy właściwe jest wejście przez Wspólnotę w trzeci etap,

a jeżeli tak, to:

- określa datę rozpoczęcia trzeciego etapu.

4. Jeśli do końca 1997 roku data rozpoczęcia trzeciego etapu nie zostanie określona, trzeci etap rozpocznie się 1 stycznia 1999 roku. Przed 1 lipca 1998 roku Rada, zebrana w składzie szefów państw lub rządów, po powtórzeniu procedury przewidzianej w ustępach 1 i 2, z wyjątkiem drugiego tiret w ustępie 2, biorąc pod uwagę sprawozdania określone w ustępie 1 i opinię Parlamentu Europejskiego, potwierdza większością kwalifikowaną i na podstawie zaleceń Rady określonych w ustępie 2, które Państwa Członkowskie spełniają warunki konieczne do przyjęcia jednej waluty.

Artykuł 122

1. Jeśli zgodnie z artykułem 121 ustęp 3 została podjęta decyzja ustalająca datę, Rada, na podstawie swych zaleceń określonych w artykule 121 ustęp 2, stanowiąc większością kwalifikowaną na zalecenie Komisji, zdecyduje, czy, a jeśli tak, to które Państwa Członkowskie są objęte derogacją, tak jak jest ona zdefiniowana w ustępie 3 niniejszego artykułu. Te Państwa Członkowskie zwane są dalej „Państwami Członkowskimi objętymi derogacją”.

Jeśli Rada potwierdziła, na podstawie artykułu 121 ustęp 4, które Państwa Członkowskie spełniają warunki niezbędne do przyjęcia jednej waluty, Państwa Członkowskie, które nie spełniają tych warunków są objęte derogacją, tak jak jest ona zdefiniowana w ustępie 3 niniejszego artykułu. Te Państwa Członkowskie zwane są dalej „Państwami Członkowskimi objętymi derogacją”.

2. Przynajmniej co dwa lata lub na żądanie Państwa Członkowskiego objętego derogacją, Komisja i EBC składają sprawozdanie Radzie, zgodnie z procedurą przewidzianą w artykule 121 ustęp 1. Po konsultacji z Parlamentem Europejskim i dyskusji w ramach Rady zebranej w składzie szefów państw lub rządów Rada, stanowiąc większością kwalifikowaną na wniosek Komisji, decyduje, które Państwa Członkowskie objęte derogacją spełniają niezbędne warunki, na podstawie kryteriów określonych w artykule 121 ustęp 1, i uchyla derogację w stosunku do danych Państw Członkowskich.

3. Derogacja w rozumieniu ustępu 1 powoduje, że następujące artykuły nie mają zastosowania do danego Państwa Członkowskiego: artykuł 104 ustępy 9 i 11, artykuł 105 ustępy 1, 2, 3 i 5, artykuły 106, 110 i 111 oraz artykuł 112 ustęp 2 lit. b). Wyłączenie tego Państwa Członkowskiego i jego krajowego banku centralnego z zakresu praw i obowiązków w ramach ESBC jest przewidziane w rozdziale IX Statutu ESBC.

4. W artykule 105 ustępy 1, 2 i 3, w artykułach 106, 110 i 111 oraz w artykule 112 ustęp 2 lit. b) przez „Państwa Członkowskie” rozumie się „Państwa Członkowskie nieobjęte derogacją”.

5. Prawa głosu Państw Członkowskich objętych derogacją są zawieszane co do decyzji Rady określonych w artykułach niniejszego Traktatu wymienionych w ustępie 3. W tym przypadku, na zasadzie odstępstwa od artykułu 205 i artykułu 250 ustęp 1, większość kwalifikowana jest określona jako dwie trzecie głosów przedstawicieli Państw Członkowskich nieobjętych derogacją, ważonych zgodnie z artykułem 205 ustęp 2, a jednomyślność tych Państw Członkowskich wymagana jest w odniesieniu do każdego aktu wymagającego jednomyślności.

6. Artykuły 119 i 120 stosują się nadal do Państwa Członkowskiego objętego derogacją.

Artykuł 123

1. Natychmiast po podjęciu, zgodnie z artykułem 121 ustęp 3, decyzji określającej datę rozpoczęcia trzeciego etapu lub, w odpowiednim przypadku, natychmiast po 1 lipca 1998 roku:

- Rada przyjmuje przepisy określone w artykule 107 ustęp 6;
- rządy Państw Członkowskich nieobjętych derogacją mianują, zgodnie z procedurą określoną w artykule 50 Statutu ESBC, prezesa, wiceprezesa i pozostałych członków Zarządu EBC. Jeśli istnieją Państwa Członkowskie objęte derogacją, liczba członków wchodzących w skład Zarządu może być mniejsza od przewidzianej w artykule 11.1 Statutu ESBC, ale w żadnym wypadku nie może być mniejsza od czterech.

Natychmiast po mianowaniu Zarządu ustanawiane są ESBC i EBC, które przygotowują się do pełnego funkcjonowania, tak jak to określono w niniejszym Traktacie i Statucie ESBC. Rozpoczynają one w pełni wykonywanie swych uprawnień od pierwszego dnia trzeciego etapu.

2. Z chwilą ustanowienia EBC, przejmuje on, w miarę potrzeby, zadania EIW. EIW ulega likwidacji wraz z ustanowieniem EBC; procedury likwidacyjne są przewidziane w Statucie EIW.

3. Jeśli i tak długo jak istnieją Państwa Członkowskie objęte derogacją oraz bez uszczerbku dla artykułu 107 ustęp 3 niniejszego Traktatu, Rada Ogólna EBC określona w artykule 45 Statutu ESBC jest ukonstytuowana jako trzeci organ decyzyjny EBC.

4. Z dniem rozpoczęcia trzeciego etapu, Rada, stanowiąc jednomyślnie głosami Państw Członkowskich nieobjętych derogacją, na wniosek Komisji i po konsultacji z EBC, uchwała kursy wymiany, zgodnie z którymi ich waluty są nieodwołalnie powiązane oraz zgodnie z którymi ustalony zostaje nieodwołalnie kurs, po jakim ECU zastępuje te waluty, a ECU staje się samodzielną walutą. Środek ten nie zmienia wartości zewnętrznej ECU. Rada, stanowiąc kwalifikowaną większością głosów wymienionych Państw Członkowskich, na wniosek Komisji i po konsultacji z EBC, podejmuje inne środki niezbędne do szybkiego wprowadzenia ECU jako jednej waluty w tych Państwach Członkowskich. Zdanie drugie artykułu 122 ustęp 5 stosuje się.

5. Jeśli decyduje się, zgodnie z procedurą przewidzianą w artykule 122 ustęp 2, o uchyleniu derogacji, Rada, stanowiąc jednomyślnie głosami Państw Członkowskich nieobjętych derogacją oraz danego Państwa Członkowskiego na wniosek Komisji i po konsultacji z EBC, określa kurs, po jakim ECU zastępuje walutę danego Państwa Członkowskiego, oraz decyduje o innych środkach niezbędnych do wprowadzenia ECU jako jednej waluty w danym Państwie Członkowskim.

Artykuł 124

1. Aż do rozpoczęcia trzeciego etapu każde Państwo Członkowskie traktuje swoją politykę kursową jako przedmiot wspólnego zainteresowania. Czyniąc to, Państwa Członkowskie uwzględniają doświadczenia zdobyte dzięki współpracy w ramach europejskiego systemu walutowego (ESW) i dzięki rozwojowi ECU, w poszanowaniu istniejących w tej dziedzinie kompetencji.

2. Od początku trzeciego etapu i tak długo jak Państwo Członkowskie jest objęte derogacją, ustęp 1 stosuje się analogicznie do polityki kursowej tego Państwa Członkowskiego.

TYTUŁ VIII

ZATRUDNIENIE

Artykuł 125

Państwa Członkowskie i Wspólnota działają, zgodnie z niniejszym tytułem, w celu wypracowania strategii dla zatrudnienia, a w szczególności w celu wsparcia siły roboczej wykwalifikowanej, przeszkolonej i zdolnej do dostosowania się, jak również rynków pracy reagujących na zmiany gospodarcze, mając na względzie osiągnięcie celów określonych w artykule 2 Traktatu o Unii Europejskiej i artykule 2 niniejszego Traktatu.

Artykuł 126

1. Państwa Członkowskie swoimi politykami zatrudnienia przyczyniają się do osiągnięcia celów określonych w artykule 125 w sposób zgodny z ogólnymi kierunkami polityk gospodarczych Państw Członkowskich i Wspólnoty, przyjętymi w wykonaniu artykułu 99 ustęp 2.

2. Państwa Członkowskie, uwzględniając praktyki krajowe związane z funkcjami partnerów społecznych, uważają wspieranie zatrudnienia za przedmiot wspólnego zainteresowania i koordynują swoje działania w tym względzie w ramach Rady, zgodnie z artykułem 128.

Artykuł 127

1. Wspólnota przyczynia się do urzeczywistnienia wysokiego poziomu zatrudnienia, zachęcając do współpracy Państw Członkowskich i, w razie potrzeby, wspierając i uzupełniając ich działanie. Czyniąc to, szanuje ona w pełni kompetencje Państw Członkowskich w tej dziedzinie.

2. Cel osiągnięcia wysokiego poziomu zatrudnienia brany jest pod uwagę przy definiowaniu i wykonywaniu polityk i działań Wspólnoty.

Artykuł 128

1. Rada Europejska bada co roku sytuację zatrudnienia we Wspólnocie i przyjmuje konkluzje w tym przedmiocie na podstawie wspólnego sprawozdania rocznego Rady i Komisji.

2. Na podstawie konkluzji Rady Europejskiej, Rada, stanowiąc większością kwalifikowaną na wniosek Komisji i po konsultacji z Parlamentem Europejskim, Komitetem Ekonomiczno-Społecznym, Komitetem Regionów i Komitetem Zatrudnienia określonym w artykule 130, opracowuje co roku wytyczne, które Państwa Członkowskie uwzględniają w swoich politykach zatrudnienia. Wytyczne te są zgodne z ogólnymi kierunkami przyjmowanymi w wykonaniu artykułu 99 ustęp 2.

3. Każde Państwo Członkowskie przesyła do Rady i Komisji roczne sprawozdanie w sprawie podstawowych środków, jakie przyjęło w celu wykonania swej polityki zatrudnienia w świetle wytycznych określonych w ustępie 2.

4. Na podstawie sprawozdań określonych w ustępie 3 i po uzyskaniu opinii Komitetu Zatrudnienia, Rada corocznie analizuje w świetle wytycznych dotyczących zatrudnienia realizację polityk zatrudnienia Państw Członkowskich. Rada, stanowiąc większością kwalifikowaną na zalecenie Komisji, może, jeśli uzna to za właściwe w kontekście dokonanej analizy, skierować zalecenia do Państw Członkowskich.

5. Na podstawie wyników tej analizy Rada i Komisja kierują do Rady Europejskiej wspólne sprawozdanie roczne dotyczące sytuacji zatrudnienia we Wspólnocie i urzeczywistnienia wytycznych dotyczących zatrudnienia.

Artykuł 129

Rada, stanowiąc zgodnie z procedurą określoną w artykule 251 i po konsultacji z Komitetem Ekonomiczno-Społecznym i Komitetem Regionów, może podjąć działania zachęcające, zmierzające do sprzyjania współpracy między Państwami Członkowskimi oraz wspierania ich działań w dziedzinie zatrudnienia poprzez inicjatywy mające na celu rozwijanie wymiany informacji i najlepszych praktyk, dostarczając analizy porównawcze i porady, jak również popierając podejścia nowatorskie i oceniając doświadczenia, zwłaszcza przez odwołanie się do projektów pilotażowych.

Środki te nie obejmują harmonizacji przepisów ustawowych i wykonawczych Państw Członkowskich.

Artykuł 130

Rada, po konsultacji z Parlamentem Europejskim, ustanawia Komitet Zatrudnienia o charakterze doradczym w celu promowania koordynacji między Państwami Członkowskimi polityk zatrudnienia i w zakresie rynku pracy. Zadania Komitetu to:

- śledzenie rozwoju sytuacji zatrudnienia i polityk zatrudnienia w Państwach Członkowskich i we Wspólnocie;
- bez uszczerbku dla artykułu 207, formułowanie opinii na żądanie Rady lub Komisji, bądź z inicjatywy własnej, oraz przyczynianie się do przygotowania działań Rady określonych w artykule 128.

W wypełnianiu swojego mandatu Komitet konsultuje się z partnerami społecznymi.

Każde Państwo Członkowskie i Komisja mianują po dwóch członków Komitetu.

TYTUŁ IX

WSPÓLNA POLITYKA HANDLOWA

Artykuł 131

Poprzez utworzenie między sobą unii celnej Państwa Członkowskie zamierzają przyczynić się, we wspólnym interesie, do harmonijnego rozwoju handlu światowego, stopniowego zniesienia ograniczeń w handlu międzynarodowym i obniżenia barier celnych.

Wspólna polityka handlowa uwzględnia korzystny wpływ, jaki może mieć zniesienie ceł między Państwami Członkowskimi na zwiększenie siły konkurencyjnej przedsiębiorstw w tych Państwach.

Artykuł 132

1. Bez uszczerbku dla zobowiązań przyjętych przez Państwa Członkowskie w ramach innych organizacji międzynarodowych, Państwa Członkowskie stopniowo harmonizują systemy, w ramach których przyznają pomoc w wywozie do państw trzecich, w zakresie niezbędnym do uniknięcia zakłóceń w konkurencji między przedsiębiorstwami Wspólnoty.

Na wniosek Komisji Rada, stanowiąc większością kwalifikowaną, uchwała niezbędne w tym celu dyrektywy.

2. Powyższe postanowienia nie mają zastosowania do zwrotu ceł lub opłat o skutku równoważnym ani do zwrotu opłat pośrednich, w tym podatku obrotowego, akcyzy i innych podatków pośrednich, które są nakładane w związku z wywozem towaru z Państwa Członkowskiego do państwa trzeciego, w zakresie, w jakim zwroty te nie przekraczają wysokości opłat nałożonych bezpośrednio lub pośrednio na produkty wywożone.

Artykuł 133

1. Wspólna polityka handlowa jest oparta na jednolitych zasadach, zwłaszcza w odniesieniu do zmian stawek celnych, zawierania umów celnych i handlowych, ujednoczenia środków liberalizacyjnych, polityki eksportowej i handlowych środków ochronnych podejmowanych w przypadku dumpingu lub subsydiów.

2. Komisja przedkłada Radzie propozycje w celu wykonania wspólnej polityki handlowej.

3. Jeżeli istnieje potrzeba wynegocjowania umów z jednym lub większą liczbą państw albo organizacji międzynarodowych, Komisja przedstawia zalecenia Radzie, która upoważnia ją do rozpoczęcia koniecznych rokowań. Rada i Komisja są odpowiedzialne za zapewnienie zgodności umów będących przedmiotem rokowań z wewnętrznymi politykami i zasadami Wspólnoty.

Komisja prowadzi te rokowania w konsultacji ze specjalnym komitetem wyznaczonym przez Radę w celu wsparcia jej w tym zadaniu i w ramach dyrektyw, jakie Rada może do niej kierować. Komisja regularnie składa specjalnemu komitetowi sprawozdanie w sprawie postępu w rokowaniach.

Stosują się odpowiednie postanowienia artykułu 300.

4. W wykonywaniu uprawnień przyznanych jej niniejszym artykułem, Rada stanowi większością kwalifikowaną.

5. Ustępy 1-4 stosują się również do rokowań i zawierania umów w dziedzinie handlu usługami i handlowych aspektów własności intelektualnej, w zakresie, w jakim umowy te nie są objęte tymi ustępami i bez uszczerbku dla ustępu 6.

Na zasadzie odstępstwa od ustępu 4, Rada, prowadząc rokowania i zawierając umowę w jednej z dziedzin określonych w akapicie pierwszym, stanowi jednomyślnie, jeżeli umowa ta zawiera postanowienia wymagające jednomyślności do przyjęcia przepisów wewnętrznych lub jeżeli dotyczy ona dziedziny, w której Wspólnota nie wykonała jeszcze, przyjmując przepisy wewnętrzne, uprawnień przyznanych jej niniejszym Traktatem.

W odniesieniu do rokowań i zawierania umów horyzontalnych, Rada stanowi jednomyślnie w zakresie, w jakim dotyczą one również poprzedniego akapitu lub drugiego akapitu ustępu 6.

Niniejszy ustęp nie narusza prawa Państw Członkowskich do utrzymywania i zawierania umów z państwami trzecimi lub organizacjami międzynarodowymi, w zakresie, w jakim umowy te są zgodne z prawem wspólnotowym i innymi odpowiednimi umowami międzynarodowymi.

6. Rada nie może zawrzeć umowy, jeśli zawiera ona postanowienia wykraczające poza wewnętrzne kompetencje Wspólnoty, w szczególności zmierzające do harmonizacji ustawowych i wykonawczych przepisów Państw Członkowskich w dziedzinie, w której niniejszy Traktat wyklucza harmonizację.

Z tego względu, na zasadzie odstępstwa od pierwszego akapitu ustępu 5, umowy dotyczące handlu usługami w dziedzinie kultury i audiowizualnymi, usługami edukacyjnymi oraz usługami socjalnymi i w zakresie zdrowia ludzkiego należą do dzielonych kompetencji Wspólnoty i jej Państw Członkowskich. Wskutek tego, oprócz decyzji Wspólnoty podjętej zgodnie z odpowiednimi postanowieniami artykułu 300, rokowania w sprawie takich umów wymagają wspólnego porozumienia Państw Członkowskich. Umowy będące przedmiotem tych rokowań są zawierane wspólnie przez Wspólnotę i Państwa Członkowskie.

Rokowania i zawieranie umów międzynarodowych w dziedzinie transportu podlegają postanowieniom

tytułu V i artykułu 300.

7. Bez uszczerbku dla pierwszego akapitu ustępu 6, Rada, stanowiąc jednomyślnie na wniosek Komisji i po konsultacji z Parlamentem Europejskim, może rozszerzyć zastosowanie ustępów 1-4 na rokowania i umowy międzynarodowe dotyczące praw własności intelektualnej w zakresie, w jakim nie są one objęte ustępem 5.

Artykuł 134

W celu zapewnienia, że wykonanie przez Państwa Członkowskie środków polityki handlowej przyjętych zgodnie z niniejszym Traktatem nie będzie uniemożliwione przez zakłócenia w handlu, albo gdy różnice między tymi środkami powodują trudności gospodarcze w jednym lub większej liczbie Państw, Komisja zaleca niezbędne metody współpracy między Państwami Członkowskimi. Jeżeli tego nie czyni, może upoważnić Państwa Członkowskie do podjęcia koniecznych środków ochronnych, których warunki i sposoby wykonania określi.

W nagłym przypadku Państwa Członkowskie żądają od Komisji wydania upoważnienia do samodzielnego podjęcia koniecznych środków, a ta decyduje jak najszybciej; następnie zainteresowane Państwa Członkowskie notyfikują te środki pozostałym Państwom Członkowskim. Komisja może w każdej chwili postanowić, że Państwa Członkowskie muszą zmienić lub znieść takie środki.

W wyborze środków pierwszeństwo powinno być przyznane środkom powodującym najmniejsze zakłócenia w funkcjonowaniu wspólnego rynku.

TYTUŁ X

WSPÓŁPRACA CELNA

Artykuł 135

W zakresie stosowania niniejszego Traktatu Rada, stanowiąc zgodnie z procedurą określoną w artykule 251, podejmuje środki w celu wzmocnienia współpracy celnej między Państwami Członkowskimi i między nimi a Komisją. Środki te nie dotyczą ani stosowania krajowego prawa karnego, ani krajowej administracji wymiaru sprawiedliwości.

TYTUŁ XI

POLITYKA SPOŁECZNA, EDUKACJA, KSZTAŁCENIE ZAWODOWE I MŁODZIEŻ

ROZDZIAŁ 1

POSTANOWIENIA DOTYCZĄCE ZAGADNIENÍ SPOŁECZNYCH

Artykuł 136

Wspólnota i Państwa Członkowskie, świadome podstawowych praw socjalnych wyrażonych w Europejskiej Karcie Społecznej, podpisanej w Turynie 18 października 1961 roku oraz we Wspólnotowej Karcie Socjalnych Praw Podstawowych Pracowników z 1989 roku, mają na celu promowanie zatrudnienia, poprawę warunków życia i pracy, tak aby umożliwić ich wyrównanie z jednoczesnym zachowaniem postępu, odpowiednią ochronę socjalną, dialog między partnerami społecznymi, rozwój zasobów ludzkich pozwalający podnosić i utrzymać poziom zatrudnienia oraz przeciwdziałanie wyłączeniu.

W tym celu Wspólnota i Państwa Członkowskie wprowadzają w życie środki, które uwzględniają różnorodność praktyk krajowych, w szczególności w dziedzinie stosunków umownych, jak również potrzebę utrzymania konkurencyjności gospodarki Wspólnoty.

Uważają one, że taki rozwój będzie wynikał nie tylko z funkcjonowania wspólnego rynku, który będzie sprzyjał harmonizacji systemów społecznych, ale też z procedur przewidzianych w niniejszym Traktacie oraz ze zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych.

Artykuł 137

1. Mając na względzie urzeczywistnienie celów określonych w artykule 136, Wspólnota wspiera i uzupełnia działania Państw Członkowskich w następujących dziedzinach:

- a) polepszanie w szczególności środowiska pracy w celu ochrony zdrowia i bezpieczeństwa pracowników;
- b) warunki pracy;
- c) zabezpieczenie społeczne i ochrona socjalna pracowników;
- d) ochrona pracowników w przypadku wypowiedzenia umowy o pracę;
- e) informacja i konsultacja z pracownikami;
- f) reprezentacja i obrona zbiorowa interesów pracowników i pracodawców, w tym współzarządzanie, z zastrzeżeniem ustępu 5;
- g) warunki zatrudnienia obywateli państw trzecich legalnie przebywających na terytorium Wspólnoty;
- h) integracja osób wyłączonych z rynku pracy, bez uszczerbku dla artykułu 150;
- i) równość mężczyzn i kobiet w odniesieniu do ich szans na rynku pracy i traktowania w pracy;
- j) zwalczanie wyłączenia społecznego;
- k) modernizacja systemów ochrony socjalnej, bez uszczerbku dla lit. c).

2. W tym celu Rada:

- a) może przyjąć środki w celu zachęcania do współpracy między Państwami Członkowskimi w drodze inicjatyw zmierzających do pogłębiania wiedzy, rozwijania wymiany informacji i najlepszych praktyk, wspierania podejść nowatorskich oraz oceny doświadczeń, z wyłączeniem jakiegokolwiek harmonizacji przepisów ustawowych i wykonawczych Państw Członkowskich;
- b) może przyjąć, w dziedzinach określonych w ustępie 1 lit. a) – i), w drodze dyrektyw, minimalne wymagania stopniowo wprowadzane w życie, z uwzględnieniem warunków i norm technicznych istniejących w każdym z Państw Członkowskich. Dyrektywy te unikają nakładania administracyjnych, finansowych i prawnych ograniczeń, które utrudniałyby tworzenie i rozwijanie małych i średnich przedsiębiorstw.

Rada stanowi zgodnie z procedurą określoną w artykule 251, po konsultacji z Komitetem Ekonomiczno-Społecznym i Komitetem Regionów, z wyjątkiem dziedzin określonych w ustępie 1 lit. c), d), f) i g) niniejszego artykułu, w których Rada stanowi jednomyślnie na wniosek Komisji oraz po konsultacji z Parlamentem Europejskim i z wymienionymi wyżej Komitetami. Rada, stanowiąc jednomyślnie na wniosek Komisji, po konsultacji z Parlamentem Europejskim, może zdecydować o stosowaniu procedury określonej w artykule 251 do ustępu 1 lit. d), f) i g) niniejszego artykułu.

3. Państwo Członkowskie może powierzyć partnerom społecznym, na ich wspólne żądanie, wykonanie dyrektyw przyjętych w zastosowaniu ustępu 2.

W tym przypadku dane Państwo Członkowskie, będąc zobowiązany do przedsięwzięcia wszelkich środków pozwalających mu w każdej chwili na zagwarantowanie realizacji celów dyrektywy, zapewnia, że najpóźniej w dniu, w którym dyrektywa powinna być przetransponowana zgodnie z artykułem 249, partnerzy społeczni przyjęli niezbędne środki w drodze porozumienia.

4. Przepisy uchwalone na mocy niniejszego artykułu:

- nie naruszają prawa Państw Członkowskich do określenia podstawowych zasad ich systemów zabezpieczenia społecznego i nie mogą znacząco wpływać na ich równowagę finansową;
- nie stanowią przeszkody dla Państwa Członkowskiego w utrzymywaniu lub ustanawianiu bardziej

rygorystycznych środków ochronnych zgodnych z niniejszym Traktatem.

5. Postanowienia niniejszego artykułu nie mają zastosowania do wynagrodzeń ani do prawa zrzeszania się, ani do prawa strajku, ani do prawa lokautu.

Artykuł 138

1. Komisja ma zadanie popierania konsultacji między partnerami społecznymi na poziomie wspólnotowym i podejmuje wszelkie właściwe środki w celu ułatwienia ich dialogu, zapewniając stronom zrównoważone wsparcie.

2. W tym celu Komisja, przed przedstawieniem wniosków w dziedzinie polityki społecznej, konsultuje się z partnerami społecznymi w sprawie możliwego kierunku działania wspólnotowego.

3. Jeśli Komisja po przeprowadzeniu tej konsultacji uzna, że działanie wspólnotowe jest pożądane, konsultuje się z partnerami społecznymi w sprawie treści rozważanego wniosku. Partnerzy społeczni przesyłają do Komisji opinię lub, w odpowiednim przypadku, zalecenie.

4. Przy okazji tej konsultacji partnerzy społeczni mogą informować Komisję o swojej woli rozpoczęcia procesu przewidzianego w artykule 139. Czas trwania procedury nie może przekraczać dziewięciu miesięcy, chyba że partnerzy społeczni i Komisja wspólnie zdecydują o jego przedłużeniu.

Artykuł 139

1. Dialog między partnerami społecznymi na poziomie wspólnotowym może prowadzić, jeśli oni sobie tego życzą, do nawiązania stosunków umownych, w tym umów zbiorowych.

2. Wykonywanie umów zbiorowych zawartych na poziomie wspólnotowym odbywa się bądź zgodnie z procedurami i praktykami właściwymi dla partnerów społecznych i Państw Członkowskich, bądź, w dziedzinach podlegających artykułowi 137, na wspólne żądanie stron-sygnatariuszy, w drodze decyzji Rady na wniosek Komisji.

Rada stanowi większością kwalifikowaną, z wyjątkiem przypadku gdy dana umowa zawiera jedno lub więcej postanowień dotyczących jednej z dziedzin, w których zgodnie z artykułem 137 ustęp 2 wymagana jest jednomyślność. W tym przypadku Rada stanowi jednomyślnie.

Artykuł 140

Mając na względzie osiągnięcie celów określonych w artykule 136 i bez uszczerbku dla innych postanowień niniejszego Traktatu, Komisja zachęca do współpracy między Państwami Członkowskimi oraz ułatwia koordynację ich działań we wszystkich dziedzinach polityki społecznej w ramach niniejszego rozdziału, a zwłaszcza w sferach dotyczących:

- zatrudnienia;
- prawa pracy i warunków pracy;
- kształcenia i doskonalenia zawodowego;
- zabezpieczenia społecznego;
- ochrony przed wypadkami i chorobami zawodowymi;
- higieny pracy;
- prawa zrzeszania się w związki zawodowe i sporów zbiorowych między pracodawcami i pracownikami.

W tym celu Komisja działa w ścisłym kontakcie z Państwami Członkowskimi, przeprowadzając badania, wydając opinie i organizując konsultacje zarówno w sprawie problemów pojawiających się na poziomie krajowym, jak i tych, które interesują organizacje międzynarodowe.

Przed wydaniem opinii przewidzianych niniejszym artykułem Komisja konsultuje się z Komitetem Ekonomiczno-Społecznym.

Artykuł 141

1. Każde Państwo Członkowskie zapewnia stosowanie zasady równości wynagrodzeń dla pracowników płci męskiej i żeńskiej za taką samą pracę lub pracę tej samej wartości.

2. Do celów niniejszego artykułu przez wynagrodzenie rozumie się zwykłą podstawową lub minimalną płacę albo uposażenie oraz wszystkie inne korzyści w gotówce lub w naturze, otrzymywane przez pracownika bezpośrednio lub pośrednio, z racji zatrudnienia, od pracodawcy.

Równość wynagrodzenia bez dyskryminacji ze względu na płeć oznacza, że:

- a) wynagrodzenie przyznane za taką samą pracę na akord jest określane na podstawie takiej samej jednostki miary;
- b) wynagrodzenie za pracę na czas jest takie samo na tym samym stanowisku.

3. Rada, stanowiąc zgodnie z procedurą określoną w artykule 251 i po konsultacji z Komitetem Ekonomiczno-Społecznym, przyjmuje środki zmierzające do zapewnienia stosowania zasady równości szans i równości traktowania mężczyzn i kobiet w dziedzinie zatrudnienia i pracy, w tym zasadę równości wynagrodzeń za taką samą pracę lub pracę takiej samej wartości.

4. W celu zapewnienia pełnej równości między mężczyznami i kobietami w życiu zawodowym zasada równości traktowania nie stanowi przeszkody dla Państwa Członkowskiego w utrzymaniu lub przyjmowaniu środków przewidujących specyficzne korzyści, zmierzające do ułatwienia wykonywania działalności zawodowej przez osoby płci niedostatecznie reprezentowanej bądź zapobiegania niekorzystnym sytuacjom w karierze zawodowej i ich kompensowania.

Artykuł 142

Państwa Członkowskie dokładają starań, aby utrzymać istniejącą równowagę systemów płatnych urlopów.

Artykuł 143

Komisja opracowuje co roku sprawozdanie w sprawie postępów w osiągnięciu celów określonych w artykule 136, w tym sytuacji demograficznej we Wspólnocie. Przesyła ona to sprawozdanie do Parlamentu Europejskiego, Rady i Komitetu Ekonomiczno-Społecznego.

Parlament Europejski może wezwać Komisję do opracowania sprawozdań w sprawie poszczególnych problemów dotyczących sytuacji społecznej.

Artykuł 144

Rada, po konsultacji z Parlamentem Europejskim, ustanawia Komitet ds. ochrony socjalnej o charakterze doradczym, celem wspierania współpracy w dziedzinie polityk ochrony socjalnej między Państwami Członkowskimi oraz z Komisją. Zadania Komitetu to:

- śledzenie sytuacji społecznej i rozwoju ochrony socjalnej w Państwach Członkowskich i we Wspólnocie;
- wspieranie wymiany informacji, doświadczenia i dobrych praktyk między Państwami Członkowskimi oraz z Komisją;

- opracowywanie sprawozdań, formułowanie opinii lub podejmowanie innych prac w ramach swoich kompetencji, na żądanie Rady lub Komisji, bądź z inicjatywy własnej, bez uszczerbku dla artykułu 207.

W wypełnianiu swojego mandatu Komitet nawiązuje odpowiednie kontakty z partnerami społecznymi.

Każde Państwo Członkowskie i Komisja mianują po dwóch członków Komitetu.

Artykuł 145

Komisja włącza do swojego sprawozdania rocznego dla Parlamentu Europejskiego oddzielny rozdział dotyczący rozwoju sytuacji społecznej we Wspólnocie.

Parlament Europejski może wezwać Komisję do opracowania sprawozdań w sprawie poszczególnych problemów dotyczących warunków społecznych.

ROZDZIAŁ 2

EUROPEJSKI FUNDUSZ SPOŁECZNY

Artykuł 146

W celu poprawy możliwości zatrudniania pracowników w ramach rynku wewnętrznego i przyczyniania się w ten sposób do podniesienia poziomu życia, ustanawia się zgodnie z poniższymi postanowieniami Europejski Fundusz Społeczny; dąży on do ułatwienia zatrudniania pracowników i zwiększania ich mobilności geograficznej i zawodowej wewnątrz Wspólnoty, jak również do ułatwienia im dostosowania się do zmian w przemyśle i systemach produkcyjnych, zwłaszcza przez kształcenie zawodowe i przekwalifikowanie.

Artykuł 147

Funduszem zarządza Komisja.

Przy wykonywaniu tego zadania Komisję wspomaga komitet złożony z przedstawicieli rządów, związków zawodowych i organizacji pracodawców, któremu przewodniczy członek Komisji.

Artykuł 148

Rada, stanowiąc zgodnie z procedurą określoną w artykule 251 i po konsultacji z Komitetem Ekonomiczno-Społecznym oraz Komitetem Regionów, podejmuje decyzje wykonawcze dotyczące Europejskiego Funduszu Społecznego.

ROZDZIAŁ 3

EDUKACJA, KSZTAŁCENIE ZAWODOWE I MŁODZIEŻ

Artykuł 149

1. Wspólnota przyczynia się do rozwoju edukacji o wysokiej jakości, poprzez zachęcanie do współpracy między Państwami Członkowskimi oraz, jeśli jest to niezbędne, poprzez wspieranie i uzupełnianie ich działalności, w pełni szanując odpowiedzialność Państw Członkowskich za treść nauczania i organizację systemów edukacyjnych, jak również ich różnorodność kulturową i językową.

2. Działanie Wspólnoty zmierza do:

- rozwoju wymiaru europejskiego w edukacji, zwłaszcza przez nauczanie i upowszechnianie języków Państw Członkowskich;

- sprzyjania mobilności studentów i nauczycieli, między innymi poprzez zachęcanie do akademickiego uznawania dyplomów i okresów studiów;
- promowania współpracy między instytucjami edukacyjnymi;
- rozwoju wymiany informacji i doświadczeń w kwestiach wspólnych dla systemów edukacyjnych Państw Członkowskich;
- sprzyjania rozwojowi wymiany młodzieży i wymiany instruktorów społeczno-oświatowych;
- popieranie rozwoju kształcenia na odległość.

3. Wspólnota i Państwa Członkowskie sprzyjają współpracy z państwami trzecimi oraz z kompetentnymi organizacjami międzynarodowymi w dziedzinie edukacji, zwłaszcza z Radą Europy.

4. Aby przyczynić się do osiągnięcia celów określonych w niniejszym artykule, Rada przyjmuje:

- środki zachęcające, z wyłączeniem jakiegokolwiek harmonizacji przepisów ustawowych i wykonawczych Państw Członkowskich, stanowiąc zgodnie z procedurą określoną w artykule 251 i po konsultacji z Komitetem Ekonomiczno-Społecznym i Komitetem Regionów;
- zalecenia, stanowiąc większością kwalifikowaną na wniosek Komisji.

Artykuł 150

1. Wspólnota urzeczywistnia politykę kształcenia zawodowego, która wspiera i uzupełnia działanie Państw Członkowskich, w pełni szanując odpowiedzialność Państw Członkowskich za treść i organizację kształcenia zawodowego.

2. Działanie Wspólnoty zmierza do:

- ułatwienia przystosowania się do zmian w przemyśle, zwłaszcza przez kształcenie zawodowe i przekwalifikowanie;
- poprawy kształcenia zawodowego wstępnego i ustawicznego w celu ułatwienia integracji zawodowej i reintegracji z rynkiem pracy;
- ułatwienia dostępu do kształcenia zawodowego i sprzyjania mobilności instruktorów i kształcących się, a zwłaszcza młodzieży;
- pobudzania współpracy w dziedzinie kształcenia między instytucjami edukacyjnymi lub kształcenia zawodowego a przedsiębiorstwami;
- rozwoju wymiany informacji i doświadczeń w kwestiach wspólnych dla systemów kształcenia Państw Członkowskich;

3. Wspólnota i Państwa Członkowskie sprzyjają współpracy z państwami trzecimi i kompetentnymi organizacjami międzynarodowymi w dziedzinie kształcenia zawodowego.

4. Rada, stanowiąc zgodnie z procedurą określoną w artykule 251 i po konsultacji z Komitetem Ekonomiczno-Społecznym i Komitetem Regionów, przyjmuje środki przyczyniające się do osiągnięcia celów określonych w niniejszym artykule, z wyłączeniem jakiegokolwiek harmonizacji przepisów ustawowych i wykonawczych Państw Członkowskich.

TYTUŁ XII

KULTURA

Artykuł 151

1. Wspólnota przyczynia się do rozkwitu kultur Państw Członkowskich, w poszanowaniu ich różnorodności narodowej i regionalnej, równocześnie podkreślając znaczenie wspólnego dziedzictwa kulturowego.

2. Działanie Wspólnoty zmierza do zachęcania do współpracy między Państwami Członkowskimi oraz, jeśli to niezbędne, do wspierania i uzupełniania ich działań w następujących dziedzinach:

- pogłębiania wiedzy oraz upowszechniania kultury i historii narodów europejskich;
- zachowania i ochrony dziedzictwa kulturowego o znaczeniu europejskim;
- niehandlowej wymiany kulturalnej;
- twórczości artystycznej i literackiej, włącznie z sektorem audiowizualnym.

3. Wspólnota i Państwa Członkowskie sprzyjają współpracy z państwami trzecimi oraz z kompetentnymi organizacjami międzynarodowymi w dziedzinie kultury, zwłaszcza z Radą Europy.

4. Wspólnota uwzględnia aspekty kulturalne w swoim działaniu na podstawie innych postanowień niniejszego Traktatu, zwłaszcza w celu poszanowania i popierania różnorodności jej kultur.

5. Aby przyczynić się do osiągnięcia celów określonych w niniejszym artykule, Rada przyjmuje:

- środki zachęcające, z wyłączeniem jakiegokolwiek harmonizacji przepisów ustawowych i wykonawczych Państw Członkowskich, stanowiąc zgodnie z procedurą określoną w artykule 251 i po konsultacji z Komitetem Regionów; Rada stanowi jednomyślnie w toku całej procedury określonej w artykule 251;
- zalecenia, stanowiąc jednomyślnie na wniosek Komisji.

TYTUŁ XIII

ZDROWIE PUBLICZNE

Artykuł 152

1. Przy określaniu i urzeczywistnianiu wszystkich polityk i działań Wspólnoty zapewnia się wysoki poziom ochrony zdrowia ludzkiego.

Działanie Wspólnoty, które uzupełnia polityki krajowe, nakierowane jest na poprawę zdrowia publicznego, zapobieganie chorobom i dolegliwościom ludzkim oraz usuwanie źródeł zagrożeń dla zdrowia ludzkiego. Działanie to obejmuje zwalczanie epidemii, poprzez wspieranie badań nad ich przyczynami, sposobami ich rozprzestrzeniania się oraz zapobiegania im, jak również informacji i edukacji zdrowotnej.

Wspólnota uzupełnia działanie Państw Członkowskich w celu zmniejszenia szkodliwych dla zdrowia skutków narkomanii, włącznie z informacją i profilaktyką.

2. Wspólnota zachęca do współpracy między Państwami Członkowskimi w dziedzinach określonych w niniejszym artykule oraz, jeśli to konieczne, wspiera ich działania.

Państwa Członkowskie, w powiązaniu z Komisją, koordynują między sobą własne polityki i programy w dziedzinach określonych w ustępie 1. Komisja może podjąć, w ścisłym kontakcie z Państwami Członkowskimi, każdą użyteczną inicjatywę w celu wsparcia tej koordynacji.

3. Wspólnota i Państwa Członkowskie sprzyjają współpracy z państwami trzecimi i kompetentnymi organizacjami międzynarodowymi w dziedzinie zdrowia publicznego.

4. Rada, stanowiąc zgodnie z procedurą określoną w artykule 251 i po konsultacji z Komitetem Ekonomiczno-Społecznym oraz Komitetem Regionów, przyczynia się do osiągnięcia celów określonych w niniejszym artykule, przyjmując:

- a) środki ustanawiające wysokie standardy jakości i bezpieczeństwa organów i substancji pochodzenia ludzkiego, krwi i pochodnych krwi; środki te nie stanowią przeszkody dla Państwa Członkowskiego w utrzymaniu lub ustanawianiu bardziej rygorystycznych środków ochronnych;
- b) na zasadzie odstępstwa od artykułu 37, środki w dziedzinach weterynaryjnej i fitosanitarnej, mające bezpośrednio na celu ochronę zdrowia publicznego;
- c) środki zachęcające, zmierzające do ochrony i poprawy zdrowia ludzkiego, z wyłączeniem jakiegokolwiek harmonizacji przepisów ustawowych i wykonawczych Państw Członkowskich.

Rada, stanowiąc większością kwalifikowaną na wniosek Komisji, może również przyjąć zalecenia służące osiągnięciu celów określonych w tym artykule.

5. Działanie Wspólnoty w dziedzinie zdrowia publicznego w pełni szanuje odpowiedzialność Państw Członkowskich za organizację i świadczenie usług zdrowotnych i opieki medycznej. W szczególności środki określone w ustępie 4 lit. a) nie naruszają przepisów krajowych dotyczących pozyskiwania organów i krwi lub ich wykorzystywania do celów medycznych.

TYTUŁ XIV

OCHRONA KONSUMENTÓW

Artykuł 153

1. Dążąc do popierania interesów konsumentów i zapewnienia wysokiego poziomu ochrony konsumentów, Wspólnota przyczynia się do ochrony zdrowia, bezpieczeństwa i interesów gospodarczych konsumentów, jak również wspierania ich prawa do informacji, edukacji i organizowania się w celu zachowania ich interesów.

2. Wymogi ochrony konsumentów są uwzględniane przy określaniu i urzeczywistnianiu innych polityk i działań Wspólnoty.

3. Wspólnota przyczynia się do osiągnięcia celów określonych w ustępie 1 poprzez:

- a) środki, które przyjmuje na podstawie artykułu 95 w ramach urzeczywistniania rynku wewnętrznego;
- b) środki, które wspierają, uzupełniają i nadzorują politykę prowadzoną przez Państwa Członkowskie.

4. Rada, stanowiąc zgodnie z procedurą określoną w artykule 251 i po konsultacji z Komitetem Ekonomiczno-Społecznym, przyjmuje środki określone w ustępie 3 lit. b).

5. Środki przyjęte na podstawie ustępu 4 nie stanowią przeszkody dla Państwa Członkowskiego w utrzymaniu lub ustanawianiu bardziej rygorystycznych środków ochronnych. Środki te muszą być zgodne z niniejszym Traktatem. Są one notyfikowane Komisji.

TYTUŁ XV

SIECI TRANSEUROPEJSKIE

Artykuł 154

1. Aby pomóc osiągnąć cele określone w artykułach 14 i 158 oraz umożliwić obywatelom Unii, podmiotom gospodarczym, wspólnotom regionalnym i lokalnym pełne czerpanie korzyści z ustanowienia obszaru bez granic wewnętrznych, Wspólnota przyczynia się do ustanowienia i rozwoju sieci transeuropejskich w infrastrukturach transportu, telekomunikacji i energetyki.

2. W ramach systemu wolnych i konkurencyjnych rynków działanie Wspólnoty zmierza do sprzyjania wzajemnym połączeniom oraz interoperacyjności sieci krajowych, jak również dostępowi do tych sieci. Uwzględnia ona w szczególności potrzebę łączenia wysp, regionów zamkniętych i peryferyjnych z centralnymi regionami Wspólnoty.

Artykuł 155

1. Aby osiągnąć cele określone w artykule 154, Wspólnota:

- ustanawia zbiór wytycznych obejmujących cele, priorytety i ogólne kierunki działań przewidzianych w dziedzinie sieci transeuropejskich; wytyczne te wskazują projekty będące przedmiotem wspólnego zainteresowania;
- urzeczywistnia każdy środek, który może się okazać niezbędny do zapewnienia współdziałania między sieciami, w szczególności w dziedzinie normalizacji technicznej;
- może wspierać projekty będące przedmiotem wspólnego zainteresowania, popierane przez Państwa Członkowskie, a wskazane w ramach wytycznych określonych w pierwszym tiret, w szczególności poprzez analizy możliwości wykonania, gwarancje kredytowe lub bonifikaty oprocentowania; Wspólnota może się również przyczyniać do finansowania, za pośrednictwem Funduszu Spójności utworzonego zgodnie z artykułem 161, poszczególnych projektów w Państwach Członkowskich w dziedzinie infrastruktury transportu.

Działania Wspólnoty biorą pod uwagę potencjalną efektywność gospodarczą projektów.

2. Państwa Członkowskie, w powiązaniu z Komisją, koordynują między sobą polityki prowadzone na poziomie krajowym, które mogą mieć znaczący wpływ na realizację celów określonych w artykule 154. Komisja może podjąć, w ścisłej współpracy z Państwami Członkowskimi, każdą użyteczną inicjatywę w celu wsparcia tej koordynacji.

3. Wspólnota może zdecydować o współpracy z państwami trzecimi w celu wsparcia projektów będących przedmiotem wspólnego zainteresowania oraz zapewnienia współdziałania między sieciami.

Artykuł 156

Wytyczne i inne środki określone w artykule 155 ustęp 1 są przyjmowane przez Radę, stanowiącą zgodnie z procedurą określoną w artykule 251 i po konsultacji z Komitetem Ekonomiczno-Społecznym oraz Komitetem Regionów.

Wytyczne i projekty będące przedmiotem wspólnego zainteresowania, które dotyczą terytorium jakiegoś Państwa Członkowskiego, wymagają zgody tego Państwa.

TYTUŁ XVI

PRZEMYSŁ

Artykuł 157

1. Wspólnota i Państwa Członkowskie czuwają nad zapewnieniem warunków niezbędnych dla konkurencyjności przemysłu Wspólnoty.

W tym celu, zgodnie z systemem wolnych i konkurencyjnych rynków, ich działania zmierzają do:

- przyspieszenia dostosowania przemysłu do zmian strukturalnych;
- wspierania środowiska sprzyjającego inicjatywom i rozwojowi przedsiębiorstw w całej Wspólnocie, a zwłaszcza małych i średnich przedsiębiorstw;
- wspierania środowiska sprzyjającego współpracy między przedsiębiorstwami;
- sprzyjania lepszemu wykorzystaniu potencjału przemysłowego polityk innowacyjnych, badań i rozwoju technologicznego.

2. Państwa Członkowskie, w powiązaniu z Komisją, konsultują się wzajemnie oraz, w miarę potrzeby, koordynują swoje działania. Komisja może podjąć każdą użyteczną inicjatywę w celu wsparcia tej koordynacji.

3. Wspólnota przyczynia się do osiągania celów określonych w ustępie 1 przez polityki i działania, które prowadzi na podstawie innych postanowień niniejszego Traktatu. Rada, stanowiąc zgodnie z procedurą określoną w artykule 251 oraz po konsultacji z Parlamentem Europejskim i Komitetem Ekonomiczno-Społecznym, może zdecydować o szczególnych środkach przeznaczonych na wsparcie działań podjętych w Państwach Członkowskich, służących osiągnięciu celów określonych w ustępie 1.

Niniejszy tytuł nie stanowi podstawy do wprowadzenia przez Wspólnotę jakiegokolwiek środka, który mógłby prowadzić do zakłócenia konkurencji, bądź który zawiera przepisy podatkowe lub przepisy odnoszące się do praw i interesów pracowników najemnych.

TYTUŁ XVII

SPÓJNOŚĆ GOSPODARCZA I SPOŁECZNA

Artykuł 158

W celu wspierania harmonijnego rozwoju całej Wspólnoty, rozwija ona i prowadzi działania służące wzmocnieniu jej spójności gospodarczej i społecznej.

W szczególności Wspólnota zmierza do zmniejszenia dysproporcji w poziomach rozwoju różnych regionów oraz zacofania regionów lub wysp najmniej uprzywilejowanych, w tym obszarów wiejskich.

Artykuł 159

Państwa Członkowskie prowadzą swoje polityki gospodarcze i koordynują je w taki sposób, aby osiągnąć także cele określone w artykule 158. Przy formułowaniu i urzeczywistnianiu polityk i działań Wspólnoty oraz przy urzeczywistnianiu rynku wewnętrznego bierze się pod uwagę cele określone w artykule 158 i przyczynia się do ich realizacji. Wspólnota wspiera także osiąganie tych celów przez działania, które podejmuje za pośrednictwem funduszy strukturalnych (Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej – Sekcja Orientacji, Europejskiego Funduszu Społecznego, Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego), Europejskiego Banku Inwestycyjnego oraz innych istniejących instrumentów finansowych.

Co trzy lata Komisja przedstawia Parlamentowi Europejskiemu, Radzie, Komitetowi Ekonomiczno-Społecznemu i Komitetowi Regionów sprawozdanie w sprawie postępów w urzeczywistnianiu spójności gospodarczej i społecznej oraz w sprawie sposobu, w jaki różne środki przewidziane w niniejszym artykule przyczyniły się do tego. Sprawozdanie to zawiera, w odpowiednim przypadku, stosowne propozycje.

Jeśli działania szczególne okażą się niezbędne poza funduszami i bez uszczerbku dla środków przyjętych w ramach innych polityk Wspólnoty, działania takie mogą być przyjmowane przez Radę, stanowiącą zgodnie z procedurą określoną w artykule 251 i po konsultacji z Komitetem Ekonomiczno-Społecznym oraz Komitetem Regionów.

Artykuł 160

Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego ma na celu przyczynianie się do korygowania podstawowych dysproporcji regionalnych we Wspólnocie poprzez udział w rozwoju i dostosowaniu strukturalnym regionów opóźnionych w rozwoju oraz w przekształcaniu upadających regionów przemysłowych.

Artykuł 161

Bez uszczerbku dla artykułu 162 Rada, stanowiąc jednomyślnie na wniosek Komisji, po uzyskaniu zgody Parlamentu Europejskiego i po konsultacji z Komitetem Ekonomiczno-Społecznym oraz Komitetem Regionów, określa zadania, cele priorytetowe oraz organizację funduszy strukturalnych, co może obejmować grupowanie funduszy. Rada, stanowiąc według tej samej procedury, określa również ogólne zasady mające do nich zastosowanie, jak również przepisy niezbędne do zapewnienia ich skuteczności oraz koordynacji funduszy między sobą i z innymi istniejącymi instrumentami finansowymi.

Fundusz Spójności, utworzony przez Radę zgodnie z tą samą procedurą, wspiera finansowo projekty w dziedzinach środowiska naturalnego i sieci transeuropejskich w zakresie infrastruktury transportowej.

Od 1 stycznia 2007 roku Rada stanowi większością kwalifikowaną na wniosek Komisji, po uzyskaniu zgody Parlamentu Europejskiego oraz po konsultacji z Komitetem Ekonomiczno-Społecznym i Komitetem Regionów, jeżeli do tego dnia zostanie przyjęta wieloletnia perspektywa finansowa, stosowana od 1 stycznia 2007 roku oraz dotyczące jej Porozumienie międzyinstytucjonalne. W przeciwnym przypadku procedurę określoną w niniejszym akapicie stosuje się od dnia ich przyjęcia.

Artykuł 162

Decyzje wykonawcze dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego są podejmowane przez Radę, stanowiącą zgodnie z procedurą określoną w artykule 251 i po konsultacji z Komitetem Ekonomiczno-Społecznym oraz Komitetem Regionów.

W odniesieniu do Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej – Sekcja Orientacji oraz Europejskiego Funduszu Społecznego stosują się w dalszym ciągu odpowiednio artykuły 37 i 148.

TYTUŁ XVIII

BADANIA I ROZWÓJ TECHNOLOGICZNY

Artykuł 163

1. Wspólnota ma na celu wzmocnienie bazy naukowej i technologicznej przemysłu Wspólnoty i sprzyjanie zwiększaniu jego międzynarodowej konkurencyjności, przy jednoczesnym promowaniu działalności badawczej uznanej za niezbędną na mocy innych rozdziałów niniejszego Traktatu.

2. W tym celu sprzyja ona przedsiębiorstwom, w tym małym i średnim przedsiębiorstwom, ośrodkom badawczym i uniwersytetom w ich wysiłkach badawczych i rozwoju technologicznym wysokiej jakości; wspiera ich wysiłki w zakresie wzajemnej współpracy, zmierzając w szczególności do umożliwienia przedsiębiorstwom pełnego wykorzystania potencjału rynku wewnętrznego, zwłaszcza poprzez otwarcie krajowych rynków zamówień publicznych, określanie wspólnych norm i usuwanie przeszkód prawnych i fiskalnych tej współpracy.

3. O wszelkich działaniach Wspólnoty podejmowanych na podstawie niniejszego Traktatu w zakresie badań i rozwoju technologicznego, w tym o projektach demonstracyjnych, decyduje się oraz urzeczywistnia się je zgodnie z postanowieniami niniejszego tytułu.

Artykuł 164

W dążeniu do osiągnięcia tych celów Wspólnota prowadzi następujące działania, które stanowią uzupełnienie działań podejmowanych przez Państwa Członkowskie:

- a) wykonywanie programów badań, rozwoju technologicznego i demonstracyjnych, wraz z promowaniem współpracy z przedsiębiorstwami, ośrodkami badawczymi i uniwersytetami oraz między nimi;
- b) popieranie współpracy w dziedzinie wspólnotowych badań, rozwoju technologicznego i demonstracji z państwami trzecimi i organizacjami międzynarodowymi;
- c) upowszechnianie i optymalizację wyników działań w dziedzinie wspólnotowych badań, rozwoju technologicznego i demonstracji;
- d) popieranie kształcenia i mobilności naukowców we Wspólnocie.

Artykuł 165

1. Wspólnota i Państwa Członkowskie koordynują swoje działania w zakresie badań i rozwoju technologicznego, tak aby zapewnić wzajemną spójność polityk krajowych i polityki wspólnotowej.

2. W ścisłej współpracy z Państwami Członkowskimi Komisja może podjąć każdą użyteczną inicjatywę w celu wsparcia koordynacji określonej w ustępie 1.

Artykuł 166

1. Wieloletni program ramowy określający wszystkie działania Wspólnoty jest uchwalany przez Radę, stanowiącą zgodnie z procedurą określoną w artykule 251, po konsultacji z Komitetem Ekonomiczno-Społecznym.

Program ramowy:

- ustala naukowe i technologiczne cele, które mają być osiągnięte przez działania przewidziane w artykule 164 oraz priorytety, które się z nimi wiążą;
- wskazuje ogólne kierunki tych działań;
- ustala ogólną maksymalną kwotę oraz szczegółowe zasady współuczestnictwa finansowego Wspólnoty w programie ramowym, jak również odpowiednie udziały w każdym z przewidywanych działań.

2. Program ramowy jest dostosowywany lub uzupełniany w zależności od rozwoju sytuacji.

3. Program ramowy jest urzeczywistniany poprzez programy szczegółowe przygotowywane w ramach każdego działania. Każdy program szczegółowy określa szczegółowe zasady jego realizacji, ustala czas jego trwania i przewiduje środki uznane za niezbędne. Suma kwot uznanych za niezbędne, ustalona przez programy szczegółowe, nie może przekroczyć ogólnej maksymalnej kwoty ustalonej dla programu ramowego i dla każdego działania.

4. Rada, stanowiąc większością kwalifikowaną na wniosek Komisji i po konsultacji z Parlamentem Europejskim oraz Komitetem Ekonomiczno-Społecznym, uchwała programy szczegółowe.

Artykuł 167

W celu urzeczywistnienia wieloletniego programu ramowego Rada:

- określa zasady uczestnictwa przedsiębiorstw, ośrodków badawczych i uniwersytetów;
- określa zasady dotyczące upowszechniania wyników badań.

Artykuł 168

Przy urzeczywistnianiu wieloletniego programu ramowego mogą zostać podjęte decyzje o programach uzupełniających, w których uczestniczą tylko niektóre Państwa Członkowskie, które je finansują, z zastrzeżeniem ewentualnego współuczestnictwa Wspólnoty.

Rada uchwała zasady mające zastosowanie do programów uzupełniających, zwłaszcza w odniesieniu do upowszechniania wiedzy i dostępu innych Państw Członkowskich.

Artykuł 169

Przy urzeczywistnianiu wieloletniego programu ramowego Wspólnota może przewidzieć, za zgodą zainteresowanych Państw Członkowskich, udział w programach badawczych i rozwojowych podjętych przez kilka Państw Członkowskich, w tym udział w strukturach utworzonych w celu wykonania tych programów.

Artykuł 170

Przy urzeczywistnianiu wieloletniego programu ramowego Wspólnota może przewidzieć współpracę w dziedzinie wspólnotowych badań, rozwoju technologicznego i demonstracji z państwami trzecimi lub organizacjami międzynarodowymi.

Szczegółowe rozwiązania dotyczące tej współpracy mogą być przedmiotem umów między Wspólnotą i zainteresowanymi stronami trzecimi; umowy te są negocjowane i zawierane zgodnie z artykułem 300.

Artykuł 171

Wspólnota może tworzyć wspólne przedsiębiorstwa lub jakiegokolwiek inne struktury niezbędne do skutecznego wykonywania wspólnotowych programów badawczych, rozwoju technologicznego i demonstracyjnych.

Artykuł 172

Rada, stanowiąc większością kwalifikowaną na wniosek Komisji i po konsultacji z Parlamentem Europejskim oraz Komitetem Ekonomiczno-Społecznym, uchwała przepisy określone w artykule 171.

Rada, stanowiąc zgodnie z procedurą określoną w artykule 251 i po konsultacji z Komitetem Ekonomiczno-Społecznym, uchwała przepisy określone w artykułach 167, 168 i 169. Przyjęcie programów uzupełniających wymaga zgody zainteresowanych Państw Członkowskich.

Artykuł 173

Na początku każdego roku Komisja przedstawia sprawozdanie Parlamentowi Europejskiemu i Radzie. Sprawozdanie to zawiera zwłaszcza informację o działaniach w zakresie badań, rozwoju technologicznego oraz upowszechniania wyników w roku poprzednim oraz program pracy na rok bieżący.

TYTUŁ XIX

ŚRODOWISKO NATURALNE

Artykuł 174

1. Polityka Wspólnoty w dziedzinie środowiska naturalnego przyczynia się do osiągnięcia następujących celów:

- zachowania, ochrony i poprawy jakości środowiska naturalnego;
- ochrony zdrowia ludzkiego;
- ostrożnego i racjonalnego wykorzystywania zasobów naturalnych;
- promowania na płaszczyźnie międzynarodowej środków, zmierzających do rozwiązywania regionalnych lub światowych problemów środowiska naturalnego.

2. Polityka Wspólnoty w dziedzinie środowiska naturalnego stawia sobie za cel wysoki poziom ochrony, z uwzględnieniem różnorodności sytuacji w różnych regionach Wspólnoty. Opiera się na zasadzie ostrożności oraz na zasadach działania zapobiegawczego, naprawiania szkody w pierwszym rzędzie u źródła i na zasadzie „zanieczyszczający płaci”.

W tym kontekście środki harmonizujące odpowiadające wymogom w dziedzinie ochrony środowiska obejmują, w odpowiednich przypadkach, klauzulę zabezpieczającą, która pozwala Państwom Członkowskim na podejmowanie, z pozagospodarczych względów związanych ze środowiskiem naturalnym, środków tymczasowych, podlegających wspólnotowej procedurze kontrolnej.

3. Przy opracowywaniu polityki w dziedzinie środowiska naturalnego Wspólnota uwzględnia:

- dostępne dane naukowo-techniczne;
- warunki środowiska naturalnego w różnych regionach Wspólnoty;

- potencjalne korzyści i koszty, które mogą wynikać z działania lub zaniechania działania;
- gospodarczy i społeczny rozwój Wspólnoty jako całości i zrównoważony rozwój jej regionów.

4. W zakresie swoich odpowiednich kompetencji Wspólnota i Państwa Członkowskie współpracują z państwami trzecimi i kompetentnymi organizacjami międzynarodowymi. Warunki współpracy Wspólnoty mogą stanowić przedmiot umów między Wspólnotą i zainteresowanymi stronami trzecimi, negocjowanych i zawieranych zgodnie z artykułem 300.

Poprzedni akapit nie narusza kompetencji Państw Członkowskich do negocjowania w organach międzynarodowych i zawierania umów międzynarodowych.

Artykuł 175

1. Rada, stanowiąc zgodnie z procedurą określoną w artykule 251 i po konsultacji z Komitetem Ekonomiczno-Społecznym oraz Komitetem Regionów, decyduje o działaniu służącym osiągnięciu celów określonych w artykule 174, które ma być podjęte przez Wspólnotę.

2. Na zasadzie odstępstwa od procedury decyzyjnej przewidzianej w ustępie 1 i bez uszczerbku dla artykułu 95 Rada, stanowiąc jednomyślnie na wniosek Komisji i po konsultacji z Parlamentem Europejskim, Komitetem Ekonomiczno-Społecznym i Komitetem Regionów, uchwała:

a) przepisy przede wszystkim o charakterze fiskalnym;

b) środki wpływające na:

- zagospodarowanie przestrzenne;
- zarządzanie ilościowe zasobami wodnymi, w sposób pośredni lub bezpośredni wpływające na dostępność tych zasobów;
- przeznaczenie gruntów, z wyjątkiem kwestii zarządzania odpadami;

c) środki wpływające znacząco na wybór Państwa Członkowskiego między różnymi źródłami energii i ogólną strukturę jego zaopatrzenia w energię.

Rada, stanowiąc na warunkach przewidzianych w pierwszym akapicie, może określić te kwestie, o których mowa w niniejszym ustępie, co do których decyzje powinny być podejmowane większością kwalifikowaną.

3. W innych dziedzinach ogólne programy działania określające cele priorytetowe, które mają być osiągnięte, uchwalane są przez Radę, stanowiącą zgodnie z procedurą określoną w artykule 251 i po konsultacji z Komitetem Ekonomiczno-Społecznym oraz Komitetem Regionów.

Rada, stanowiąc na warunkach przewidzianych w ustępie 1 lub ustępie 2, zależnie od przypadku, przyjmuje środki niezbędne do urzeczywistnienia tych programów.

4. Bez uszczerbku dla niektórych środków mających charakter wspólnotowy, Państwa Członkowskie finansują i wykonują politykę w zakresie środowiska naturalnego.

5. Bez uszczerbku dla zasady, iż zanieczyszczający płaci, gdy środek oparty na ustępie 1 niesie ze sobą koszty uznane za nieproporcjonalne dla władz publicznych Państwa Członkowskiego, Rada ustanawia, w akcie dotyczącym przyjęcia takiego środka, właściwe przepisy w formie:

- tymczasowych derogacji i/lub
- wsparcia finansowego z Funduszu Spójności utworzonego zgodnie z artykułem 161.

Artykuł 176

Środki ochronne przyjęte na podstawie artykułu 175 nie stanowią przeszkody dla Państwa Członkowskiego w utrzymaniu lub ustanawianiu bardziej rygorystycznych środków ochronnych. Środki te muszą być zgodne z niniejszym Traktatem. Są one notyfikowane Komisji.

TYTUŁ XX

WSPÓŁPRACA NA RZECZ ROZWOJU

Artykuł 177

1. Polityka Wspólnoty w dziedzinie współpracy na rzecz rozwoju, stanowiąc uzupełnienie polityk realizowanych przez Państwa Członkowskie, sprzyja:

- trwałemu rozwojowi gospodarczemu i społecznemu krajów rozwijających się, a w szczególności najmniej uprzywilejowanym spośród nich;
- harmonijnemu i stopniowemu włączaniu krajów rozwijających się do gospodarki światowej;
- walce z ubóstwem w krajach rozwijających się.

2. Polityka Wspólnoty w tej sferze przyczynia się do osiągnięcia ogólnego celu rozwoju i wzmocnienia demokracji i zasady państwa prawnego oraz poszanowania praw człowieka i podstawowych wolności.

3. Wspólnota i Państwa Członkowskie szanują zobowiązania i uwzględniają cele, na które wyraziły zgodę w ramach Organizacji Narodów Zjednoczonych i innych kompetentnych organizacji międzynarodowych.

Artykuł 178

Przy wykonywaniu polityk, które mogłyby mieć wpływ na kraje rozwijające się, Wspólnota bierze pod uwagę cele określone w artykule 177.

Artykuł 179

1. Z zastrzeżeniem innych postanowień niniejszego Traktatu, Rada, stanowiąc zgodnie z procedurą określoną w artykule 251, przyjmuje środki niezbędne do osiągnięcia celów określonych w artykule 177. Środki takie mogą przyjąć postać programów wieloletnich.

2. Europejski Bank Inwestycyjny przyczynia się, na warunkach przewidzianych w jego Statucie, do realizacji środków określonych w ustępie 1.

3. Postanowienia niniejszego artykułu nie mają wpływu na współpracę z krajami Afryki, Karaibów i Pacyfiku w ramach konwencji AKP-WE.

Artykuł 180

1. Wspólnota i Państwa Członkowskie koordynują swoje polityki w dziedzinie współpracy na rzecz rozwoju i konsultują się wzajemnie co do swych programów pomocy, w tym w organizacjach międzynarodowych i podczas konferencji międzynarodowych. Mogą one podejmować wspólne działania. Państwa Członkowskie w razie potrzeby przyczyniają się do wykonania programów pomocy Wspólnoty.

2. Komisja może podjąć każdą użyteczną inicjatywę w celu wsparcia koordynacji określonej w ustępie 1.

Artykuł 181

W zakresie swoich odpowiednich kompetencji Wspólnota i Państwa Członkowskie współpracują z państwami trzecimi i kompetentnymi organizacjami międzynarodowymi. Sposoby współpracy Wspólnoty mogą stanowić przedmiot umów między Wspólnotą i zainteresowanymi stronami trzecimi, które są negocjowane i zawierane zgodnie z artykułem 300.

Poprzedni akapit nie narusza kompetencji Państw Członkowskich do negocjowania w organach międzynarodowych i zawierania umów międzynarodowych.

TYTUŁ XXI

WSPÓŁPRACA GOSPODARCZA, FINANSOWA I TECHNICZNA Z PAŃSTWAMI TRZECIMI

Artykuł 181a

1. Bez uszczerbku dla innych postanowień niniejszego Traktatu, w szczególności postanowień tytułu XX, Wspólnota prowadzi w zakresie swoich kompetencji współpracę gospodarczą, finansową i techniczną z państwami trzecimi. Działania takie stanowią uzupełnienie działań prowadzonych przez Państwa Członkowskie i są zgodnie z polityką Wspólnoty na rzecz rozwoju.

Polityka Wspólnoty w tej dziedzinie przyczynia się do osiągnięcia ogólnego celu rozwoju i wzmocnienia demokracji i zasady państwa prawnego, jak również do osiągnięcia celu poszanowania praw człowieka i podstawowych wolności.

2. Rada, stanowiąc większością kwalifikowaną na wniosek Komisji i po konsultacji z Parlamentem Europejskim, przyjmuje środki niezbędne do realizacji ustępu 1. W przypadku umów stowarzyszeniowych określonych w artykule 310 oraz umów zawieranych z Państwami będącymi kandydatami do przystąpienia do Unii, Rada stanowi jednomyślnie.

3. W zakresie swoich odpowiednich kompetencji Wspólnota i Państwa Członkowskie współpracują z państwami trzecimi i kompetentnymi organizacjami międzynarodowymi. Warunki współpracy Wspólnoty mogą stanowić przedmiot umów między Wspólnotą i zainteresowanymi stronami trzecimi, które są negocjowane i zawierane zgodnie z artykułem 300.

Pierwszy akapit nie narusza kompetencji Państw Członkowskich do negocjowania w organach międzynarodowych i zawierania umów międzynarodowych.

CZĘŚĆ CZWARTA

STOWARZYSZENIE KRAJÓW I TERYTORIÓW ZAMORSKICH

Artykuł 182

Państwa Członkowskie zgadzają się stowarzyszyć ze Wspólnotą kraje i terytoria pozaeuropejskie, które utrzymują szczególne stosunki z Danią, Francją, Niderlandami i Zjednoczonym Królestwem. Lista tych krajów i terytoriów (dalej zwanych „krajami i terytoriami”) zawarta jest w załączniku II do niniejszego Traktatu.

Celem stowarzyszenia jest promowanie rozwoju gospodarczego i społecznego krajów i terytoriów oraz ustanowienie ścisłych stosunków gospodarczych między nimi i Wspólnotą jako całością.

Zgodnie z zasadami wyrażonymi w preambule niniejszego Traktatu, stowarzyszenie służy przede wszystkim sprzyjaniu interesom i pomyślności mieszkańców tych krajów i terytoriów, w sposób prowadzący je do rozwoju gospodarczego, społecznego i kulturalnego, do czego aspirują.

Artykuł 183

Stowarzyszenie ma następujące cele.

1. Państwa Członkowskie stosują w wymianie handlowej z krajami i terytoriami takie same warunki, jakie stosują między sobą na podstawie niniejszego Traktatu.
2. Każdy kraj lub terytorium stosuje w swej wymianie handlowej z Państwami Członkowskimi oraz innymi krajami i terytoriami takie same warunki, jakie stosuje względem Państwa europejskiego, z którym utrzymuje szczególne stosunki.
3. Państwa Członkowskie przyczyniają się do inwestycji, których wymaga stopniowy rozwój tych krajów i terytoriów.
4. W odniesieniu do inwestycji finansowanych przez Wspólnotę udział w przetargach i dostawach jest otwarty na równych warunkach dla wszystkich osób fizycznych i prawnych, które mają przynależność Państwa Członkowskiego lub jednego z krajów i terytoriów.
5. W stosunkach między Państwami Członkowskimi oraz krajami i terytoriami prawo przedsiębiorczości obywateli i spółek jest regulowane zgodnie z postanowieniami i przy zastosowaniu procedur przewidzianych w rozdziale dotyczącym prawa przedsiębiorczości oraz na niedyskryminacyjnych podstawach, z zastrzeżeniem przepisów szczególnych przyjętych na podstawie artykułu 187.

Artykuł 184

1. Cła na przywóz do Państw Członkowskich towarów pochodzących z krajów i terytoriów są zakazane tak jak cła między Państwami Członkowskimi zgodnie z postanowieniami niniejszego Traktatu.
2. Cła na przywóz do każdego kraju lub terytorium z Państw Członkowskich lub z innego kraju lub terytorium są zakazane zgodnie z postanowieniami artykułu 25.
3. Kraje i terytoria mogą jednak nakładać cła odpowiadające potrzebom ich rozwoju i uprzemysłowienia lub cła o charakterze fiskalnym, mające na celu zasilanie ich budżetu.

Cła określone w poprzednim akapicie nie mogą przewyższać poziomu ceł nałożonych na przywóz produktów pochodzących z Państwa Członkowskiego, z którym każdy kraj lub terytorium utrzymuje szczególne stosunki.

4. Ustęp 2 nie ma zastosowania do krajów lub terytoriów, które z racji ich szczególnych zobowiązań międzynarodowych, którymi są związane, stosują już niedyskryminacyjną taryfę celną.
5. Ustanowienie lub zmiana ceł nałożonych na towary przywożone do krajów i terytoriów nie powinno powodować faktycznej lub prawnej, bezpośredniej lub pośredniej dyskryminacji między przywozem z różnych Państw Członkowskich.

Artykuł 185

Jeżeli poziom ceł mających zastosowanie do towarów pochodzących z państwa trzeciego przy wjeździe do kraju lub na terytorium może, po zastosowaniu postanowień artykułu 184 ustęp 1, spowodować zakłócenia w handlu ze szkodą dla Państwa Członkowskiego, może ono żądać od Komisji przedstawienia innym Państwom Członkowskim środków niezbędnych do zaradzenia tej sytuacji.

Artykuł 186

Z zastrzeżeniem postanowień dotyczących zdrowia publicznego, bezpieczeństwa publicznego i porządku publicznego, swoboda przepływu pracowników z krajów i terytoriów do Państw Członkowskich oraz z

Państw Członkowskich do krajów i terytoriów będzie uregulowana w późniejszych konwencjach, które wymagają jednomyślnej zgody Państw Członkowskich.

Artykuł 187

Rada, stanowiąc jednomyślnie, ustanawia, na podstawie doświadczeń nabytych w ramach stowarzyszenia krajów i terytoriów ze Wspólnotą oraz zasad ustanowionych w niniejszym Traktacie, przepisy dotyczące sposobów i procedury stowarzyszenia krajów i terytoriów ze Wspólnotą.

Artykuł 188

Postanowienia artykułów 182-187 stosują się do Grenlandii, z zastrzeżeniem specyficznych postanowień dotyczących Grenlandii zawartych w Protokole w sprawie szczególnych ustaleń dla Grenlandii, załączonym do niniejszego Traktatu.

CZEŚĆ PIĄTA

INSTYTUCJE WSPÓLNOTY

TYTUŁ I

POSTANOWIENIA INSTYTUCJONALNE

ROZDZIAŁ 1

INSTYTUCJE

Sekcja 1

Parlament Europejski

Artykuł 189

Parlament Europejski, złożony z przedstawicieli narodów państw należących do Wspólnoty, wykonuje uprawnienia przyznane mu niniejszym Traktatem.

Liczba członków Parlamentu Europejskiego nie przekracza 732.

Artykuł 190

1. Przedstawiciele do Parlamentu Europejskiego narodów państw należących do Wspólnoty są wybierani w powszechnych wyborach bezpośrednich.

2. Liczbę przedstawicieli wybieranych w każdym Państwie Członkowskim ustala się następująco:

Belgia	25
Dania	16
Niemcy	99
Grecja	25
Hiszpania	64
Francja	87
Irlandia	15
Włochy	87
Luksemburg	6
Niderlandy	31

Austria	21
Portugalia	25
Finlandia	16
Szwecja	22
Zjednoczone Królestwo	87.

W przypadku zmian w niniejszym ustępie, liczba przedstawicieli wybieranych w każdym Państwie Członkowskim powinna zapewniać właściwą reprezentację narodów państw należących do Wspólnoty.

3. Przedstawiciele są wybierani na okres pięciu lat.

4. Parlament Europejski opracowuje projekt mający na celu umożliwienie przeprowadzenia powszechnych wyborów bezpośrednich zgodnie z jednolitą procedurą we wszystkich Państwach Członkowskich lub zgodnie z zasadami wspólnymi dla wszystkich Państw Członkowskich.

Rada, stanowiąc jednomyślnie po uzyskaniu zgody Parlamentu Europejskiego udzielonej większością głosów jego członków, ustanawia właściwe przepisy, których przyjęcie zaleca Państwom Członkowskim, zgodnie z ich odpowiednimi wymogami konstytucyjnymi.

5. Parlament Europejski, po zasięgnięciu opinii Komisji i za zgodą Rady stanowiącej większością kwalifikowaną, określa status i ogólne warunki pełnienia funkcji przez jego członków. Wszelkie przepisy lub warunki dotyczące opodatkowania obecnych lub byłych członków wymagają jednomyślności Rady.

Artykuł 191

Partie polityczne na poziomie europejskim są ważnym czynnikiem integracji w ramach Unii. Przyczyniają się one do kształtowania świadomości europejskiej i wyrażania woli politycznej obywateli Unii.

Rada, stanowiąc zgodnie z procedurą określoną w artykule 251, określa status partii politycznych na poziomie europejskim, w szczególności zasady dotyczące ich finansowania.

Artykuł 192

W zakresie, w jakim przewiduje to niniejszy Traktat, Parlament Europejski uczestniczy w procesie prowadzącym do przyjęcia aktów wspólnotowych, poprzez wykonywanie swych uprawnień w ramach procedur określonych w artykułach 251 i 252, jak również poprzez udzielanie zgody lub wydawanie opinii doradczych.

Parlament Europejski może, stanowiąc większością głosów swoich członków, żądać od Komisji przedłożenia wszelkich właściwych propozycji w kwestiach, co do których uważa on, że akt wspólnotowy jest niezbędny w celu wykonania niniejszego Traktatu.

Artykuł 193

W ramach wykonywania swych zadań Parlament Europejski może, na żądanie jednej czwartej swoich członków, ustanowić tymczasową komisję śledczą do zbadania, bez uszczerbku dla uprawnień przyznanych niniejszym Traktatem innym instytucjom lub organom, zarzutów naruszenia lub niewłaściwego administrowania w stosowaniu prawa wspólnotowego, chyba że podnoszone fakty są rozpatrywane przez sąd i postępowanie sądowe nie jest zakończone.

Tymczasowa komisja śledcza kończy działalność wraz z przedłożeniem swojego sprawozdania.

Szczegółowe postanowienia dotyczące wykonywania uprawnień śledczych są określane za wspólnym porozumieniem Parlamentu Europejskiego, Rady i Komisji.

Artykuł 194

Wszyscy obywatele Unii, jak również wszystkie osoby fizyczne lub prawne mające miejsce zamieszkania lub statutową siedzibę w Państwie Członkowskim, mają prawo kierowania, indywidualnie lub wspólnie z innymi obywatelami lub osobami, petycji do Parlamentu Europejskiego w sprawach objętych zakresem działalności Wspólnoty, które dotyczą ich bezpośrednio.

Artykuł 195

1. Parlament Europejski mianuje Rzecznika Praw Obywatelskich, uprawnionego do przyjmowania od każdego obywatela Unii lub każdej osoby fizycznej bądź prawnej mającej miejsce zamieszkania lub statutową siedzibę w Państwie Członkowskim skarg, które dotyczą przypadków niewłaściwego administrowania w działaniach instytucji lub organów wspólnotowych, z wyłączeniem Trybunału Sprawiedliwości i Sądu Pierwszej Instancji wykonujących swoje funkcje sądowe.

Zgodnie ze swoimi zadaniami Rzecznik Praw Obywatelskich przeprowadza dochodzenia, które uważa za uzasadnione, bądź z inicjatywy własnej, bądź na podstawie skarg przedstawionych mu bezpośrednio lub za pośrednictwem członka Parlamentu Europejskiego, chyba że podnoszone fakty są lub były przedmiotem postępowania sądowego. Gdy Rzecznik Praw Obywatelskich stwierdzi przypadek niewłaściwego administrowania, przekazuje sprawę do danej instytucji, która ma trzy miesiące, aby poinformować go o swoim stanowisku. Następnie Rzecznik Praw Obywatelskich przesyła sprawozdanie Parlamentowi Europejskiemu i danej instytucji. Osoba, która złożyła skargę, jest informowana o wyniku dochodzenia.

Rzecznik Praw Obywatelskich przedstawia Parlamentowi Europejskiemu roczne sprawozdanie z wyników swoich dochodzeń.

2. Rzecznik Praw Obywatelskich jest mianowany po każdych wyborach do Parlamentu Europejskiego na okres jego kadencji. Rzecznik Praw Obywatelskich może być mianowany ponownie.

Rzecznik Praw Obywatelskich może zostać zdymisjonowany przez Trybunał Sprawiedliwości na żądanie Parlamentu Europejskiego, jeżeli nie spełnia już warunków koniecznych do wykonywania swych funkcji lub jeżeli dopuścił się poważnego uchybienia.

3. Rzecznik Praw Obywatelskich jest w pełni niezależny w wykonywaniu swej funkcji. W wykonywaniu tej funkcji nie zwraca się o instrukcje ani ich nie przyjmuje od żadnego organu. Podczas trwania swej kadencji Rzecznik Praw Obywatelskich nie może wykonywać żadnej innej zarobkowej lub niezarobkowej działalności zawodowej.

4. Parlament Europejski, po zasięgnięciu opinii Komisji i za zgodą Rady stanowiącej większością kwalifikowaną, określa status i ogólne warunki pełnienia funkcji Rzecznika Praw Obywatelskich.

Artykuł 196

Parlament Europejski odbywa sesję roczną. Zbiera się on z mocy prawa w drugi wtorek marca.

Parlament Europejski może zebrać się na sesji nadzwyczajnej na żądanie większości jego członków lub na żądanie Rady bądź Komisji.

Artykuł 197

Parlament Europejski wybiera spośród swych członków przewodniczącego i prezydium.

Członkowie Komisji mogą uczestniczyć we wszystkich posiedzeniach, a na swoje żądanie muszą być wysłuchani w imieniu Komisji.

Komisja odpowiada ustnie lub pisemnie na pytania skierowane do niej przez Parlament Europejski lub jego członków.

Rada jest wysłuchiwana przez Parlament Europejski na warunkach określonych przez Radę w jej regulaminie wewnętrznym.

Artykuł 198

Z zastrzeżeniem odmiennych postanowień niniejszego Traktatu, Parlament Europejski stanowi bezwzględną większością oddanych głosów.

Regulamin wewnętrzny określa kworum.

Artykuł 199

Parlament Europejski uchwała swój regulamin wewnętrzny, stanowiąc większością głosów swoich członków.

Protokoły posiedzeń Parlamentu Europejskiego są publikowane na warunkach określonych w tym regulaminie.

Artykuł 200

Parlament Europejski na posiedzeniu jawnym rozpatruje ogólne sprawozdanie roczne przedstawione mu przez Komisję.

Artykuł 201

Jeżeli do Parlamentu Europejskiego wpłynie wniosek o wotum nieufności dla Komisji ze względu na jej działalność, może on głosować w sprawie tego wniosku najwcześniej trzy dni po jego złożeniu i wyłącznie w głosowaniu jawnym.

Jeżeli wniosek o wotum nieufności zostanie przyjęty większością dwóch trzecich oddanych głosów, reprezentującą większość członków Parlamentu Europejskiego, członkowie Komisji kolektywnie rezygnują ze swych funkcji. Prowadzą oni nadal sprawy bieżące do czasu ich zastąpienia zgodnie z artykułem 214. W takim przypadku mandat członków Komisji mianowanych na ich miejsce wygasa z dniem, w którym wygasłby mandat członków Komisji zobowiązanych do kolektywnej rezygnacji.

Sekcja 2

Rada

Artykuł 202

Aby zapewnić wykonanie celów określonych w niniejszym Traktacie Rada, zgodnie z postanowieniami niniejszego Traktatu:

- zapewnia koordynację ogólnych polityk gospodarczych Państw Członkowskich;
- ma prawo podejmowania decyzji;
- przyznaje Komisji w aktach przez siebie przyjmowanych uprawnienia do wykonywania norm, które Rada ustanawia. Rada może uzależnić wykonywanie tych uprawnień od pewnych warunków. Może również, w szczególnych przypadkach, zastrzec dla siebie prawo bezpośredniego wykonywania uprawnień wykonawczych. Warunki, o których mowa wyżej, powinny być zgodne z zasadami i normami, które Rada, stanowiąc jednomyślnie na wniosek Komisji i po uzyskaniu opinii Parlamentu Europejskiego, wcześniej ustanowi.

Artykuł 203

W skład Rady wchodzi jeden przedstawiciel szczebla ministerialnego każdego Państwa Członkowskiego, upoważniony do zaciągania zobowiązań w imieniu rządu tego Państwa Członkowskiego.

Prezydencję sprawuje kolejno przez okres sześciu miesięcy każde Państwo Członkowskie reprezentowane w Radzie, według porządku ustalonego przez Radę stanowiącą jednomyślnie.

Artykuł 204

Posiedzenia Rady zwołuje jej przewodniczący, z własnej inicjatywy lub na wniosek jednego z członków Rady albo Komisji.

Artykuł 205

1. O ile postanowienia niniejszego Traktatu nie stanowią inaczej, Rada przyjmuje uchwały większością głosów swoich członków.

2. Jeżeli przyjęcie uchwały przez Radę wymaga większości kwalifikowanej, głosy jej członków wazone są następująco:

Belgia	5
Dania	3
Niemcy	10
Grecja	5
Hiszpania	8
Francja	10
Irlandia	3
Włochy	10
Luksemburg	2
Niderlandy	5
Austria	4
Portugalia	5
Finlandia	3
Szwecja	4
Zjednoczone Królestwo	10.

Uchwały Rady wymagają do ich przyjęcia co najmniej:

- 62 głosów „za”, jeżeli niniejszy Traktat wymaga, aby były przyjęte na wniosek Komisji;
- 62 głosów „za”, oddanych przez co najmniej 10 członków, w innych przypadkach.

3. Wstrzymanie się od głosu przez członków obecnych lub reprezentowanych nie stanowi przeszkody w przyjęciu uchwały, która wymaga jednomyślności.

Artykuł 206

W przypadku głosowania każdy członek Rady może otrzymać pełnomocnictwo tylko od jednego z pozostałych członków.

Artykuł 207

1. Komitet złożony ze stałych przedstawicieli Państw Członkowskich odpowiada za przygotowanie prac Rady i wykonywanie zadań powierzonych mu przez Radę. Komitet może podejmować decyzje proceduralne w przypadkach przewidzianych w regulaminie wewnętrznym Rady.

2. Radę wspomaga Sekretariat Generalny, działający pod kierunkiem sekretarza generalnego, wysokiego przedstawiciela do spraw wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa, któremu pomaga zastępca sekretarza generalnego odpowiedzialny za zarządzanie Sekretariatem Generalnym. Sekretarz generalny i zastępca sekretarza generalnego są mianowani przez Radę stanowiącą większością kwalifikowaną.

Rada decyduje o organizacji Sekretariatu Generalnego.

3. Rada uchwała swój regulamin wewnętrzny.

W celu zastosowania artykułu 255 ustęp 3 Rada opracowuje w tym regulaminie warunki publicznego dostępu do dokumentów Rady. W celu wykonania niniejszego ustępu Rada określa przypadki, w jakich powinna być uważana za działającą w charakterze prawodawcy, aby umożliwić lepszy dostęp do dokumentów w tych przypadkach, przy zachowaniu skuteczności swojego procesu decyzyjnego. W każdym razie, gdy Rada działa jako prawodawca, wyniki i objaśnienia głosowań, jak również oświadczenia wpisywane do protokołu są jawne.

Artykuł 208

Rada może zażądać od Komisji przeprowadzenia wszelkich analiz, które uzna za pożądane dla realizacji wspólnych celów i przedłożenia jej wszelkich właściwych propozycji.

Artykuł 209

Rada określa, po uzyskaniu opinii Komisji, status komitetów przewidzianych w niniejszym Traktacie.

Artykuł 210

Rada, stanowiąc większością kwalifikowaną, ustala uposażenia, dodatki i emerytury przewodniczącego i członków Komisji, prezesa, sędziów, rzeczników generalnych i sekretarza Trybunału Sprawiedliwości oraz członków i sekretarza Sądu Pierwszej Instancji. Ustala ona także, stanowiąc również większością kwalifikowaną, wszelkie należności płatne zamiast wynagrodzenia.

Sekcja 3

Komisja

Artykuł 211

W celu zapewnienia właściwego funkcjonowania i rozwoju wspólnego rynku Komisja:

- czuwa nad stosowaniem postanowień niniejszego Traktatu, jak również środków przyjętych przez instytucje na jego podstawie;
- formułuje zalecenia i wydaje opinie w sprawach będących przedmiotem niniejszego Traktatu, o ile Traktat wyraźnie to przewiduje lub uważa ona to za niezbędne;
- ma własne uprawnienia decyzyjne oraz uczestniczy w formułowaniu aktów Rady i Parlamentu Europejskiego na warunkach przewidzianych w niniejszym Traktacie;
- wykonuje uprawnienia, które Rada jej przyznaje w celu wykonania norm przez nią ustanowionych.

Artykuł 212

Komisja publikuje co roku, nie później niż na miesiąc przed otwarciem sesji Parlamentu Europejskiego, ogólne sprawozdanie z działalności Wspólnoty.

Artykuł 213

1. Komisja składa się z dwudziestu członków, wybieranych ze względu na swoje ogólne kwalifikacje, których niezależność jest niekwestionowana.

Liczba członków Komisji może zostać zmieniona przez Radę stanowiącą jednomyślnie.

Członkami Komisji mogą zostać wyłącznie obywatele Państw Członkowskich.

W skład Komisji wchodzi przynajmniej jeden obywatel Państwa Członkowskiego, ale liczba członków mających obywatelstwo tego samego państwa nie może przekroczyć dwóch.

2. Członkowie Komisji są w pełni niezależni w wykonywaniu swych funkcji, w ogólnym interesie Wspólnoty.

W wykonywaniu swych obowiązków nie zwracają się o instrukcje ani ich nie przyjmują od żadnego rządu lub jakiegokolwiek organu. Powstrzymują się od wszelkich czynności niezgodnych z charakterem ich funkcji. Każde Państwo Członkowskie zobowiązuje się szanować tę zasadę i nie dążyć do wywierania wpływu na członków Komisji przy wykonywaniu przez nich zadań.

Członkowie Komisji nie mogą, podczas pełnienia swych funkcji, wykonywać żadnej innej zarobkowej lub niezarobkowej działalności zawodowej. Obejmując swoje stanowiska, uroczyście zobowiązują się szanować, w trakcie pełnienia funkcji i po ich zakończeniu, zobowiązania z nich wynikające, zwłaszcza obowiązki uczciwości i roztropności przy obejmowaniu pewnych stanowisk lub przyjmowaniu pewnych korzyści po zakończeniu funkcji. W przypadku naruszenia tych zobowiązań przez członka Komisji Trybunał Sprawiedliwości, na wniosek Rady lub Komisji, może orzec, stosownie do okoliczności, o jego dymisji, zgodnie z artykułem 216, lub o pozbawieniu go prawa do emerytury lub innych podobnych korzyści.

Artykuł 214

1. Członkowie Komisji są mianowani, zgodnie z procedurą określoną w ustępie 2, na okres pięciu lat, z zastrzeżeniem, w odpowiednim przypadku, artykułu 201.

Ich mandat jest odnawialny.

2. Rada, zebrana w składzie szefów państw lub rządów i stanowiąca większością kwalifikowaną, nominuje osobę, którą zamierza mianować przewodniczącym Komisji; nominacja ta jest zatwierdzana przez Parlament Europejski.

Rada, stanowiąc większością kwalifikowaną i za wspólnym porozumieniem z nominowanym przewodniczącym, przyjmuje listę pozostałych osób, które zamierza mianować członkami Komisji, sporządzoną zgodnie z propozycjami każdego z Państw Członkowskich.

Nominowani w ten sposób przewodniczący i pozostali członkowie Komisji podlegają, jako kolegium, zatwierdzeniu przez Parlament Europejski. Po zatwierdzeniu przez Parlament Europejski przewodniczący i pozostali członkowie Komisji zostają mianowani przez Radę, stanowiącą większością kwalifikowaną.

Artykuł 215

Poza przypadkami normalnej wymiany lub śmierci, funkcje członka Komisji kończą się z chwilą jego rezygnacji lub dymisji.

W przypadku wakatów spowodowanego przez rezygnację, dymisję lub śmierć członka Komisji, jest on zastępowany, na czas pozostający do zakończenia kadencji, przez nowego członka mianowanego przez Radę stanowiącą większością kwalifikowaną. Rada, stanowiąc jednomyślnie, może zadecydować, że takie

zastępstwo nie jest konieczne.

W przypadku rezygnacji, dymisji lub śmierci przewodniczący jest zastępowany na okres pozostający do zakończenia kadencji. Procedura przewidziana w artykule 214 ustęp 2 ma zastosowanie do zastąpienia przewodniczącego.

Z wyjątkiem przypadku dymisji przewidzianej w artykule 216, członkowie Komisji pełnią swoje funkcje do chwili ich zastąpienia lub do chwili podjęcia przez Radę decyzji, zgodnie z akapitem drugim niniejszego artykułu, że takie zastępstwo nie jest konieczne.

Artykuł 216

Jeśli członek Komisji nie spełnia już warunków koniecznych do wykonywania swych funkcji lub dopuścił się poważnego uchybienia, Trybunał Sprawiedliwości może go zdymisjonować, na wniosek Rady lub Komisji.

Artykuł 217

1. Komisja działa pod politycznym kierownictwem jej przewodniczącego, który decyduje o jej organizacji wewnętrznej, mając na względzie zapewnienie spójności, skuteczności i kolegialności jej działań.

2. Przewodniczący ustala zakres obowiązków Komisji i rozdziela je pomiędzy jej członków. Przewodniczący może dokonywać zmian w rozdziale obowiązków w trakcie kadencji Komisji. Członkowie Komisji wykonują funkcje powierzone im przez przewodniczącego i jemu podlegają.

3. Po uzyskaniu zgody kolegium, przewodniczący mianuje wiceprzewodniczących spośród członków kolegium.

4. Członek Komisji składa rezygnację, jeżeli przewodniczący, po uzyskaniu zgody kolegium, tego zażąda.

Artykuł 218

1. Rada i Komisja konsultują się wzajemnie i ustalają za wspólnym porozumieniem metody współpracy.

2. Komisja uchwała swój regulamin wewnętrzny w celu zapewnienia, że zarówno Komisja, jak i jej służby funkcjonują zgodnie z postanowieniami niniejszego Traktatu. Zapewnia ona publikację tego regulaminu.

Artykuł 219

Komisja podejmuje uchwały większością liczby członków przewidzianej w artykule 213.

Posiedzenia Komisji mogą ważne odbywać się tylko wówczas, gdy obecna jest taka liczba członków, jaka jest określona w jej regulaminie wewnętrznym.

Sekcja 4

Trybunał Sprawiedliwości

Artykuł 220

Trybunał Sprawiedliwości i Sąd Pierwszej Instancji, każdy w zakresie swojej właściwości, czuwają nad poszanowaniem prawa w wykładni i stosowaniu niniejszego Traktatu.

Przy Sądzie Pierwszej Instancji mogą zostać ustanowione dodatkowo izby sądowe, na warunkach określonych w artykule 225a, w celu wykonywania, w pewnych szczególnych dziedzinach, właściwości sądowej określonej w niniejszym Traktacie.

Artykuł 221

W skład Trybunału Sprawiedliwości wchodzi jeden sędzia z każdego Państwa Członkowskiego.

Trybunał Sprawiedliwości obraduje w izbach lub w składzie wielkiej izby, na warunkach ustanowionych w tym celu w Statucie Trybunału Sprawiedliwości.

W przypadkach przewidzianych w Statucie, Trybunał Sprawiedliwości może obradować również w pełnym składzie Trybunału.

Artykuł 222

Trybunał Sprawiedliwości jest wspomagany przez ośmiu rzeczników generalnych. Jeżeli Trybunał Sprawiedliwości tego zażąda, Rada, stanowiąc jednomyślnie, może zwiększyć liczbę rzeczników generalnych.

Zadaniem rzecznika generalnego jest publiczne przedstawianie, przy zachowaniu całkowitej bezstronności i niezależności, uzasadnionych wniosków w sprawach, które zgodnie ze Statutem Trybunału Sprawiedliwości, wymagają jego zaangażowania.

Artykuł 223

Sędziowie i rzecznicy generalni Trybunału Sprawiedliwości są wybierani spośród osób o niekwestionowanej niezależności i mających kwalifikacje wymagane w ich państwach do zajmowania najwyższych stanowisk sądowych lub są prawnikami o uznanej kompetencji. Są oni mianowani za wspólnym porozumieniem przez rządy Państw Członkowskich na okres sześciu lat.

Co trzy lata następuje częściowe odnowienie składu sędziowskiego i składu rzeczników generalnych, na warunkach określonych w Statucie Trybunału Sprawiedliwości.

Sędziowie wybierają spośród siebie na okres trzech lat prezesa Trybunału Sprawiedliwości. Jego mandat jest odnawialny.

Ustupujący sędziowie i rzecznicy generalni mogą być mianowani ponownie.

Trybunał Sprawiedliwości mianuje swojego sekretarza i określa jego status.

Trybunał Sprawiedliwości ustanawia swój regulamin proceduralny. Wymaga on zatwierdzenia przez Radę, stanowiącą większością kwalifikowaną.

Artykuł 224

W skład Sądu Pierwszej Instancji wchodzi co najmniej jeden sędzia z każdego Państwa Członkowskiego. Liczbę sędziów określa Statut Trybunału Sprawiedliwości. Statut może przewidywać, że Sąd Pierwszej Instancji wspierany będzie przez rzeczników generalnych.

Członkowie Sądu Pierwszej Instancji są wybierani spośród osób o niekwestionowanej niezależności i mogących zajmować wysokie stanowiska sądowe. Są oni mianowani za wspólnym porozumieniem przez rządy Państw Członkowskich na okres sześciu lat. Co trzy lata następuje częściowa wymiana składu. Ustupujący członkowie mogą być mianowani ponownie.

Sędziowie wybierają spośród siebie na okres trzech lat prezesa Sądu Pierwszej Instancji. Jego mandat jest odnawialny.

Sąd Pierwszej Instancji mianuje swojego sekretarza i określa jego status.

Sąd Pierwszej Instancji ustanawia swój regulamin proceduralny w porozumieniu z Trybunałem Sprawiedliwości. Wymaga on zatwierdzenia przez Radę, stanowiącą większością kwalifikowaną.

Z zastrzeżeniem odmiennych postanowień Statutu Trybunału Sprawiedliwości, postanowienia niniejszego Traktatu dotyczące Trybunału Sprawiedliwości stosują się do Sądu Pierwszej Instancji.

Artykuł 225

1. Sąd Pierwszej Instancji jest właściwy do rozpoznawania w pierwszej instancji skarg określonych w artykułach 230, 232, 235, 236 i 238, z wyjątkiem skarg powierzonych izbom sądowym lub skarg zastrzeżonych na mocy Statutu dla Trybunału Sprawiedliwości. Statut może przyznać Sądowi Pierwszej Instancji właściwość w innych kategoriach skarg.

Od orzeczeń wydanych przez Sąd Pierwszej Instancji na mocy niniejszego ustępu przysługuje, na warunkach i w zakresie określonym przez Statut, prawo odwołania się do Trybunału Sprawiedliwości, ograniczone do kwestii prawnych.

2. Sąd Pierwszej Instancji jest właściwy do rozpoznawania skarg wniesionych przeciwko orzeczeniom izb sądowych, utworzonych na mocy artykułu 225a.

Orzeczenia wydane przez Sąd Pierwszej Instancji na mocy niniejszego ustępu mogą zostać w drodze wyjątku, na warunkach i w zakresie określonym przez Statut, poddane kontroli Trybunału Sprawiedliwości, jeżeli zachodzi poważne ryzyko naruszenia jedności i spójności prawa wspólnotowego.

3. Sąd Pierwszej Instancji jest właściwy do rozpoznawania pytań prejudycjalnych przedkładanych na mocy artykułu 234, w poszczególnych dziedzinach określonych w Statucie.

Jeżeli Sąd Pierwszej Instancji uzna, że sprawa wymaga orzeczenia co do zasad, które może mieć wpływ na jedność i spójność prawa wspólnotowego, może on przekazać tę sprawę do rozpoznania Trybunałowi Sprawiedliwości.

Orzeczenia wydane przez Sąd Pierwszej Instancji w sprawach pytań prejudycjalnych mogą zostać w drodze wyjątku, na warunkach i w zakresie określonym przez Statut, poddane kontroli Trybunału Sprawiedliwości, jeżeli zachodzi poważne ryzyko naruszenia jedności i spójności prawa wspólnotowego.

Artykuł 225a

Rada, stanowiąc jednomyślnie na wniosek Komisji i po konsultacji z Parlamentem Europejskim i Trybunałem Sprawiedliwości, bądź na żądanie Trybunału Sprawiedliwości i po konsultacji z Parlamentem Europejskim i Komisją, może tworzyć izby sądowe rozpoznające w pierwszej instancji niektóre kategorie skarg wniesionych w szczególnych dziedzinach.

Decyzja ustanawiająca izbę sądową określa zasady organizacji izby i zakres przyznanej jej właściwości.

Od orzeczeń wydanych przez izby sądowe przysługuje prawo odwołania się do Sądu Pierwszej Instancji, ograniczone do kwestii prawnych lub – jeżeli jest to przewidziane w decyzji ustanawiającej izbę – obejmujące również kwestie faktyczne.

Członkowie izb sądowych są wybierani spośród osób o niekwestionowanej niezależności i mogących zajmować stanowiska sądowe. Są oni mianowani przez Radę, stanowiącą jednomyślnie.

Izby sądowe ustanawiają swój regulamin proceduralny w porozumieniu z Trybunałem Sprawiedliwości. Wymaga on zatwierdzenia przez Radę, stanowiącą większością kwalifikowaną.

Z zastrzeżeniem odmiennych postanowień decyzji ustanawiającej izbę sądową, postanowienia niniejszego Traktatu dotyczące Trybunału Sprawiedliwości oraz postanowienia Statutu Trybunału Sprawiedliwości, stosują się do izb sądowych.

Artykuł 226

Jeśli Komisja uzna, że Państwo Członkowskie uchybiło jednemu z zobowiązań, które na nim ciąży na mocy niniejszego Traktatu, wydaje ona uzasadnioną opinię w tym przedmiocie, po uprzednim umożliwieniu temu Państwu przedstawienia swych uwag.

Jeśli Państwo to nie zastosuje się do opinii w terminie określonym przez Komisję, może ona wnieść sprawę do Trybunału Sprawiedliwości.

Artykuł 227

Każde Państwo Członkowskie może wnieść sprawę do Trybunału Sprawiedliwości, jeśli uznaje, że inne Państwo Członkowskie uchybiło jednemu z zobowiązań, które na nim ciąży na mocy niniejszego Traktatu.

Zanim Państwo Członkowskie wnieśli przeciwko innemu Państwu Członkowskiemu skargę opartą na zarzucanym naruszeniu zobowiązania, które na nim ciąży na podstawie niniejszego Traktatu, powinno wnieść sprawę do Komisji.

Komisja wydaje uzasadnioną opinię, po umożliwieniu zainteresowanym Państwom przedstawienia na zasadzie spornej uwag pisemnych i ustnych.

Jeśli Komisja nie wyda opinii w terminie trzech miesięcy od wniesienia sprawy, brak opinii nie stanowi przeszkody we wniesieniu sprawy do Trybunału Sprawiedliwości.

Artykuł 228

1. Jeśli Trybunał Sprawiedliwości stwierdza, że Państwo Członkowskie uchybiło jednemu z zobowiązań, które na nim ciąży na mocy niniejszego Traktatu, Państwo to jest zobowiązane podjąć środki, które zapewnią wykonanie wyroku Trybunału Sprawiedliwości.

2. Jeśli Komisja uznaje, że dane Państwo Członkowskie nie podjęło takich środków, wydaje, po umożliwieniu temu Państwu przedstawienia uwag, uzasadnioną opinię precyzującą punkty, w których Państwo Członkowskie nie zastosowało się do wyroku Trybunału Sprawiedliwości.

Jeśli dane Państwo Członkowskie nie podjęło środków, które zapewnią wykonanie wyroku Trybunału w terminie określonym przez Komisję, może ona wnieść sprawę do Trybunału Sprawiedliwości. Czyniąc to, wskazuje ona wysokość ryczałtu lub okresowej kary pieniężnej do zapłacenia przez dane Państwo Członkowskie, jaką uzna za odpowiednią do okoliczności.

Jeżeli Trybunał Sprawiedliwości stwierdza, że dane Państwo Członkowskie nie zastosowało się do jego wyroku, może na nie nałożyć ryczałt lub okresową karę pieniężną.

Procedura ta nie narusza artykułu 227.

Artykuł 229

Rozporządzenia uchwalone wspólnie przez Parlament Europejski i Radę, i przez Radę, na mocy postanowień niniejszego Traktatu, mogą przyznać Trybunałowi Sprawiedliwości nieograniczone prawo orzekania w odniesieniu do kar przewidzianych w tych rozporządzeniach.

Artykuł 229a

Bez uszczerbku dla innych postanowień niniejszego Traktatu, Rada, stanowiąc jednomyślnie na wniosek Komisji i po konsultacji z Parlamentem Europejskim, może przyjąć postanowienia w sprawie przyznania Trybunałowi Sprawiedliwości, w określonym przez nią zakresie, właściwości w odniesieniu do sporów

dotyczących stosowania aktów przyjętych na podstawie niniejszego Traktatu, które tworzą wspólnotowe prawo własności przemysłowej. Rada zaleca przyjęcie tych postanowień Państwom Członkowskim, zgodnie z ich odpowiednimi wymogami konstytucyjnymi.

Artykuł 230

Trybunał Sprawiedliwości kontroluje legalność aktów uchwalonych wspólnie przez Parlament Europejski i Radę, aktów Rady, Komisji i EBC, innych niż zalecenia i opinie, oraz aktów Parlamentu Europejskiego zmierzających do wywarcia skutków prawnych wobec podmiotów trzecich.

W tym celu Trybunał jest właściwy do orzekania w zakresie skarg wniesionych przez Państwo Członkowskie, Parlament Europejski, Radę lub Komisję, podnoszących zarzut braku kompetencji, naruszenia istotnych wymogów proceduralnych, naruszenia niniejszego Traktatu lub jakiegokolwiek reguły prawnej związanej z jego stosowaniem lub nadużycia władzy.

Trybunał Sprawiedliwości jest właściwy, na tych samych warunkach, do orzekania w zakresie skarg wniesionych przez Trybunał Obrachunkowy i przez EBC, zmierzających do zapewnienia ochrony ich prerogatyw.

Każda osoba fizyczna lub prawna może wnieść, na tych samych warunkach, skargę na decyzje, których jest adresatem oraz na decyzje, które mimo przyjęcia w formie rozporządzenia lub decyzji skierowanej do innej osoby dotyczą jej bezpośrednio i indywidualnie.

Skargi przewidziane w niniejszym artykule powinny być wniesione w terminie dwóch miesięcy, stosownie do przypadku, od daty publikacji aktu lub jego notyfikowania skarżącemu lub, w razie ich braku, od daty powzięcia przez niego wiadomości o tym akcie.

Artykuł 231

Jeżeli skarga jest zasadna, Trybunał Sprawiedliwości orzeka o nieważności danego aktu.

Jednakże w odniesieniu do rozporządzeń, Trybunał Sprawiedliwości, jeśli uzna to za niezbędne, wskazuje, jakie skutki rozporządzenia, o którego nieważności orzekł, powinny być uważane za ostateczne.

Artykuł 232

Jeśli Parlament Europejski, Rada lub Komisja, z naruszeniem niniejszego Traktatu, zaniechają działania, Państwa Członkowskie i inne instytucje Wspólnoty mogą wnieść skargę do Trybunału Sprawiedliwości w celu stwierdzenia tego naruszenia.

Skarga ta jest dopuszczalna tylko wtedy, gdy dana instytucja została uprzednio wezwana do działania. Jeśli w terminie dwóch miesięcy od tego wezwania instytucja nie zajęła stanowiska, skarga może być wniesiona w ciągu następujących dwóch miesięcy.

Każda osoba fizyczna lub prawna może wnieść sprawę do Trybunału Sprawiedliwości, na warunkach określonych w poprzednich akapitach, stawiając zarzut jednej z instytucji Wspólnoty, iż zaniechała wydania aktu skierowanego do niej, innego niż zalecenie lub opinia.

Trybunał Sprawiedliwości jest właściwy do orzekania, na tych samych warunkach, w zakresie skarg wniesionych przez EBC w dziedzinach podlegających jego kompetencji lub wniesionych przeciwko niemu.

Artykuł 233

W przypadku orzeczenia o nieważności aktu przyjętego przez instytucję lub instytucje lub stwierdzenia, iż zaniechanie przez nie działania jest sprzeczne z niniejszym Traktatem, są one zobowiązane do podjęcia środków, które zapewnią wykonanie wyroku Trybunału Sprawiedliwości.

Zobowiązanie to nie narusza zobowiązania, jakie może wynikać z zastosowania artykułu 288 akapit drugi.

Niniejszy artykuł stosuje się również do EBC.

Artykuł 234

Trybunał Sprawiedliwości jest właściwy do orzekania w trybie prejudycjalnym:

- a) o wykładni niniejszego Traktatu;
- b) o ważności i wykładni aktów przyjętych przez instytucje Wspólnoty i EBC;
- c) o wykładni statutów organów utworzonych aktem Rady, gdy te statuty to przewidują.

W przypadku gdy pytanie z tym związane jest podniesione przed sądem jednego z Państw Członkowskich, sąd ten może, jeśli uzna, że decyzja w tej kwestii jest niezbędna do wydania wyroku, zwrócić się do Trybunału Sprawiedliwości z wnioskiem o rozpatrzenie tego pytania.

W przypadku gdy takie pytanie jest podniesione w sprawie zawisłej przed sądem krajowym, którego orzeczenia nie podlegają zaskarżeniu według prawa wewnętrznego, sąd ten jest zobowiązany wnieść sprawę do Trybunału Sprawiedliwości.

Artykuł 235

Trybunał Sprawiedliwości jest właściwy do orzekania w sporach dotyczących odszkodowań określonych w artykule 288 akapit drugi.

Artykuł 236

Trybunał Sprawiedliwości jest właściwy do orzekania w każdym sporze między Wspólnotą i jej pracownikami, w granicach i na warunkach określonych w regulaminie pracowniczym lub warunkach zatrudnienia.

Artykuł 237

Trybunał Sprawiedliwości jest właściwy do orzekania, w poniższych granicach, w sporach dotyczących:

- a) wykonywania zobowiązań Państw Członkowskich, wynikających ze Statutu Europejskiego Banku Inwestycyjnego. W tym zakresie Rada Dyrektorów Banku ma uprawnienia przyznane Komisji przez artykuł 226;
- b) środków przyjętych przez Radę Gubernatorów Europejskiego Banku Inwestycyjnego. W tym zakresie każde Państwo Członkowskie, Komisja i Rada Dyrektorów Banku mogą wnieść skargę na warunkach przewidzianych w artykule 230;
- c) środków przyjętych przez Radę Dyrektorów Europejskiego Banku Inwestycyjnego. Skargi na te środki mogą być wniesione, na warunkach określonych w artykule 230, tylko przez Państwa Członkowskie lub Komisję i jedynie w związku z naruszeniem procedur przewidzianych w artykule 21 ustępy 2 i 5-7 Statutu Banku;
- d) wykonywania przez krajowe banki centralne zobowiązań wynikających z niniejszego Traktatu i Statutu ESBC. W tym zakresie Rada EBC dysponuje wobec krajowych banków centralnych uprawnieniami przyznanymi Komisji wobec Państw Członkowskich przez artykuł 226. Jeśli Trybunał Sprawiedliwości stwierdza, że krajowy bank centralny uchybił jednemu ze zobowiązań, które na nim ciąży na mocy niniejszego Traktatu, bank ten jest zobowiązany podjąć środki, które zapewnią wykonanie wyroku Trybunału Sprawiedliwości.

Artykuł 238

Trybunał Sprawiedliwości jest właściwy do orzekania na mocy klauzuli arbitrażowej umieszczonej w umowie prawa publicznego lub prywatnego, zawartej przez Wspólnotę lub w jej imieniu.

Artykuł 239

Trybunał Sprawiedliwości jest właściwy do orzekania w każdym sporze między Państwami Członkowskimi, związanym z przedmiotem niniejszego Traktatu, jeśli spór ten jest mu przedłożony na mocy kompromisu.

Artykuł 240

Z zastrzeżeniem właściwości Trybunału Sprawiedliwości określonej niniejszym Traktatem, spory, których stroną jest Wspólnota, nie są z tego tytułu wyłączone spod jurysdykcji sądów krajowych.

Artykuł 241

Bez względu na upływ terminu przewidzianego w artykule 230 piąty akapit, każda strona może, w postępowaniu dotyczącym rozporządzenia uchwalonego wspólnie przez Parlament Europejski i Radę lub rozporządzenia Rady, Komisji, lub EBC, podnieść zarzuty określone w artykule 230 drugi akapit, w celu powołania się przed Trybunałem Sprawiedliwości na niemożność stosowania tego rozporządzenia.

Artykuł 242

Skargi wniesione do Trybunału Sprawiedliwości nie mają skutku zawieszającego. Jednakże Trybunał Sprawiedliwości może, jeśli uzna, że okoliczności tego wymagają, zarządzić zawieszenie wykonania zaskarżonego aktu.

Artykuł 243

W sprawach, które rozpatruje, Trybunał Sprawiedliwości może zarządzić niezbędne środki tymczasowe.

Artykuł 244

Orzeczenia Trybunału Sprawiedliwości podlegają wykonaniu na warunkach określonych w artykule 256.

Artykuł 245

Statut Trybunału Sprawiedliwości jest określony w odrębnym protokole.

Rada, stanowiąc jednomyślnie na żądanie Trybunału Sprawiedliwości i po konsultacji z Parlamentem Europejskim i Komisją, bądź na żądanie Komisji i po konsultacji z Parlamentem Europejskim i Trybunałem Sprawiedliwości, może zmienić postanowienia Statutu, z wyjątkiem postanowień tytułu I.

Sekcja 5

Trybunał Obrachunkowy

Artykuł 246

Trybunał Obrachunkowy sprawuje kontrolę rachunków.

Artykuł 247

1. W skład Trybunału Obrachunkowego wchodzi jeden obywatel z każdego Państwa Członkowskiego.

2. Członkowie Trybunału Obrachunkowego są wybierani spośród osób, które wchodziły lub wchodziły w swych krajach w skład organów kontroli zewnętrznej lub mających szczególne kwalifikacje do zajmowania tego stanowiska. Ich niezależność musi być niekwestionowana.

3. Członkowie Trybunału Obrachunkowego są mianowani na okres sześciu lat. Rada, stanowiąc większością kwalifikowaną po konsultacji z Parlamentem Europejskim, przyjmuje listę członków, sporządzoną zgodnie z propozycjami każdego z Państw Członkowskich. Mandat członków Trybunału Obrachunkowego jest odnawialny.

Wybierają oni spośród siebie, na okres trzech lat, prezesa Trybunału Obrachunkowego. Jego mandat jest odnawialny.

4. Członkowie Trybunału Obrachunkowego są w pełni niezależni w wykonywaniu swych funkcji, w ogólnym interesie Wspólnoty.

W wykonywaniu swych obowiązków nie zwracają się o instrukcje ani ich nie przyjmują od żadnego rządu lub jakiegokolwiek organu. Powstrzymują się od wszelkich czynności niezgodnych z charakterem ich funkcji.

5. Członkowie Trybunału Obrachunkowego nie mogą podczas pełnienia swych funkcji wykonywać żadnej innej zarobkowej lub niezarobkowej działalności zawodowej. Obejmując stanowiska, uroczystie zobowiązują się szanować, w trakcie pełnienia funkcji i po ich zakończeniu, zobowiązania z nich wynikające, zwłaszcza obowiązki uczciwości i roztropności przy obejmowaniu pewnych stanowisk lub przyjmowaniu pewnych korzyści po zakończeniu funkcji.

6. Poza przypadkami normalnej wymiany lub śmierci, funkcje członka Trybunału Obrachunkowego kończą się z chwilą jego rezygnacji lub dymisji, orzeczonej przez Trybunał Sprawiedliwości zgodnie z ustępem 7.

Osoba ta jest zastępowana na okres pozostający do zakończenia mandatu.

Z wyjątkiem przypadku dymisji, członkowie Trybunału Obrachunkowego pełnią swoje funkcje do chwili ich zastąpienia.

7. Członkowie Trybunału Obrachunkowego mogą być zwolnieni z funkcji lub pozbawieni prawa do emerytury bądź innych podobnych korzyści tylko wówczas, gdy Trybunał Sprawiedliwości stwierdzi, na żądanie Trybunału Obrachunkowego, że przestali odpowiadać wymaganym warunkom lub czynić zadość zobowiązaniom wynikającym z ich urzędu.

8. Rada, stanowiąc większością kwalifikowaną, ustala warunki zatrudnienia prezesa i członków Trybunału Obrachunkowego, a zwłaszcza ich uposażeń, dodatków i emerytur. Ustala ona także, stanowiąc tą samą większością, wszelkie należności płatne zamiast wynagrodzenia.

9. Postanowienia Protokołu w sprawie przywilejów i immunitetów Wspólnot Europejskich, które mają zastosowanie do sędziów Trybunału Sprawiedliwości, stosuje się także do członków Trybunału Obrachunkowego.

Artykuł 248

1. Trybunał Obrachunkowy kontroluje rachunki wszystkich dochodów i wydatków Wspólnoty. Kontroluje również rachunki wszystkich dochodów i wydatków wszystkich organów utworzonych przez Wspólnotę, w zakresie, w jakim akt założycielski nie wyklucza takiej kontroli.

Trybunał Obrachunkowy przedkłada Parlamentowi Europejskiemu i Radzie poświadczenie wiarygodności rachunków, jak również legalności i prawidłowości operacji leżących u ich podstaw, które jest publikowane w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej. Poświadczenie to może zostać uzupełnione przez szczegółowe oceny każdego z głównych obszarów działalności Wspólnoty.

2. Trybunał Obrachunkowy kontroluje legalność i prawidłowość dochodów i wydatków oraz upewnia się co do należytego zarządzania finansami. Czyniąc to, sygnalizuje w szczególności wszelkie nieprawidłowości.

Kontrolę dochodów przeprowadza się zarówno na podstawie założeń dochodowych, jak i płatności przekazanych Wspólnocie.

Kontrolę wydatków przeprowadza się zarówno na podstawie podjętych zobowiązań, jak i dokonanych wypłat.

Kontrole te mogą być przeprowadzane przed zamknięciem rozliczeń w danym roku budżetowym.

3. Kontrola dotyczy dokumentów, a w razie potrzeby przeprowadzana jest na miejscu w innych instytucjach Wspólnoty, w pomieszczeniach każdego organu zarządzającego dochodami i wydatkami w imieniu Wspólnoty oraz w Państwach Członkowskich, w tym w pomieszczeniach każdej osoby fizycznej lub prawnej otrzymującej płatności z budżetu. Kontrolę w Państwach Członkowskich przeprowadza się w powiązaniu z krajowymi instytucjami kontrolnymi lub, jeśli nie mają one niezbędnych uprawnień, z właściwymi służbami krajowymi. Trybunał Obrachunkowy oraz krajowe instytucje kontrolne Państw Członkowskich współpracują na zasadzie wzajemnego zaufania, zachowując swoją niezależność. Instytucje te lub służby zawiadamiają Trybunał Obrachunkowy, czy zamierzają uczestniczyć w kontroli.

Inne instytucje Wspólnoty, organy zarządzające dochodami i wydatkami w imieniu Wspólnoty, osoby fizyczne lub prawne otrzymujące płatności z budżetu oraz krajowe instytucje kontrolne bądź, jeśli nie mają one niezbędnych uprawnień, właściwe służby krajowe, przekazują Trybunałowi Obrachunkowemu, na jego żądanie, wszelkie dokumenty lub informacje niezbędne do wykonywania jego zadania.

W odniesieniu do działalności Europejskiego Banku Inwestycyjnego związanej z zarządzaniem dochodami i wydatkami wspólnotowymi, prawo dostępu Trybunału do informacji posiadanych przez Bank jest regulowane umową zawartą między Trybunałem, Bankiem oraz Komisją. W przypadku braku umowy Trybunał ma wszakże dostęp do informacji niezbędnych do przeprowadzania kontroli dochodów i wydatków wspólnotowych zarządzanych przez Bank.

4. Trybunał Obrachunkowy sporządza roczne sprawozdanie po zamknięciu każdego roku budżetowego. Sprawozdanie to jest przesyłane innym instytucjom Wspólnoty i publikowane w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej wraz z odpowiedziami tych instytucji na uwagi Trybunału Obrachunkowego.

Ponadto Trybunał Obrachunkowy może przedstawiać w każdej chwili swoje uwagi, zwłaszcza w formie sprawozdań specjalnych w poszczególnych sprawach oraz wydawać opinie na żądanie jednej z pozostałych instytucji Wspólnoty.

Przyjmuje on swoje sprawozdania roczne, sprawozdania specjalne lub opinie większością członków wchodzących w jego skład. Jednakże, może on ustanowić wewnętrzne izby, w celu przyjmowania pewnych kategorii sprawozdań lub opinii, na warunkach określonych w jego regulaminie wewnętrznym.

Pomaga on Parlamentowi Europejskiemu i Radzie w wykonywaniu ich funkcji kontrolnych w zakresie wykonania budżetu.

Trybunał Obrachunkowy uchwała swój regulamin wewnętrzny. Wymaga on zatwierdzenia przez Radę, stanowiącą większością kwalifikowaną.

ROZDZIAŁ 2

POSTANOWIENIA WSPÓLNE DLA WIELU INSTYTUCJI

Artykuł 249

W celu wykonania swych zadań oraz na warunkach przewidzianych w niniejszym Traktacie, Parlament Europejski wspólnie z Radą, Rada i Komisja uchwalają rozporządzenia i dyrektywy, podejmują decyzje, wydają zalecenia i opinie.

Rozporządzenie ma zasięg ogólny. Wiąże w całości i jest bezpośrednio stosowane we wszystkich Państwach Członkowskich.

Dyrektywa wiąże każde Państwo Członkowskie, do którego jest kierowana, w odniesieniu do rezultatu, który ma być osiągnięty, pozostawia jednak organom krajowym swobodę wyboru formy i środków.

Decyzja wiąże w całości adresatów, do których jest kierowana.

Zalecenia i opinie nie mają mocy wiążącej.

Artykuł 250

1. Jeśli, na mocy niniejszego Traktatu, Rada wydaje akt na wniosek Komisji, akt stanowiący zmianę projektu Rada może przyjąć wyłącznie jednomyślnie, z zastrzeżeniem artykułu 251 ustępy 4 i 5.

2. Dopóki Rada nie podjęła działań, Komisja może zmienić swój projekt w każdej chwili w toku procedur prowadzących do przyjęcia aktu wspólnotowego.

Artykuł 251

1. W przypadku gdy w niniejszym Traktacie czyni się odwołanie do niniejszego artykułu w celu przyjęcia aktu, stosowana jest następująca procedura.

2. Komisja przedstawia projekt Parlamentowi Europejskiemu i Radzie.

Rada, stanowiąc większością kwalifikowaną po uzyskaniu opinii Parlamentu Europejskiego,

- jeśli przyjmuje wszystkie poprawki zawarte w opinii Parlamentu Europejskiego, może uchwalić akt zmieniony w ten sposób;
- jeśli Parlament Europejski nie proponuje żadnej poprawki, może uchwalić projektowany akt;
- w innych przypadkach uchwała wspólne stanowisko i przekazuje je Parlamentowi Europejskiemu. Rada informuje w pełni Parlament Europejski o powodach, które doprowadziły ją do uchwalenia wspólnego stanowiska. Komisja informuje w pełni Parlament Europejski o swoim stanowisku.

Jeśli w terminie trzech miesięcy od tego przekazania Parlament Europejski:

- a) zatwierdzi wspólne stanowisko lub nie wypowiada się, dany akt uważa się za uchwalony zgodnie z tym wspólnym stanowiskiem;
- b) odrzuci bezwzględną większością głosów swoich członków wspólne stanowisko, projektowany akt uważa się za nieprzyjęty;
- c) zaproponuje bezwzględną większością swoich członków poprawki do wspólnego stanowiska, zmieniony tekst jest przesyłany do Rady i Komisji, która wydaje opinię w przedmiocie tych poprawek.

3. Jeśli w terminie trzech miesięcy od otrzymania poprawek Parlamentu Europejskiego Rada, stanowiąc większością kwalifikowaną, przyjmuje wszystkie te poprawki, akt uważa się za uchwalony w postaci

wspólnego stanowiska zmienionego w ten sposób; jednakże Rada stanowi jednomyślnie w sprawie poprawek, które stały się przedmiotem negatywnej opinii Komisji. Jeśli Rada nie przyjmie wszystkich poprawek, przewodniczący Rady w porozumieniu z przewodniczącym Parlamentu Europejskiego zwołuje komitet pojednawczy w terminie sześciu tygodni.

4. Komitet pojednawczy, w którego skład wchodzi członkowie Rady lub ich przedstawiciele oraz taka sama liczba przedstawicieli Parlamentu Europejskiego, ma za zadanie doprowadzić do porozumienia w sprawie wspólnego projektu większością kwalifikowaną członków Rady lub ich przedstawicieli oraz większością głosów przedstawicieli Parlamentu Europejskiego. Komisja uczestniczy w pracach komitetu pojednawczego i podejmuje wszelkie niezbędne inicjatywy na rzecz zbliżenia stanowisk Parlamentu Europejskiego i Rady. W celu wywiązania się z tego zadania komitet pojednawczy analizuje wspólne stanowisko na podstawie poprawek zgłoszonych przez Parlament Europejski.

5. Jeśli w terminie sześciu tygodni od jego zwołania komitet pojednawczy zatwierdzi wspólny projekt, Parlament Europejski i Rada mają termin sześciu tygodni od tego zatwierdzenia na uchwalenie danego aktu zgodnie ze wspólnym projektem, jeśli chodzi o Parlament Europejski – bezwzględną większością oddanych głosów, a jeśli chodzi o Radę – większością kwalifikowaną. Jeżeli jedna z tych dwóch instytucji nie zatwierdzi proponowanego aktu w przewidzianym terminie, uważa się go za nieprzyjęty.

6. W przypadku gdy komitet pojednawczy nie zatwierdzi wspólnego projektu, proponowany akt uważa się za nieprzyjęty.

7. Terminy trzech miesięcy i sześciu tygodni przewidziane w niniejszym artykule są przedłużone najwyżej, odpowiednio, o miesiąc i o dwa tygodnie, z inicjatywy Parlamentu Europejskiego lub Rady.

Artykuł 252

W przypadku gdy w niniejszym Traktacie czyni się odwołanie do niniejszego artykułu w celu przyjęcia aktu, stosowana jest następująca procedura:

- a) Rada, stanowiąc większością kwalifikowaną na wniosek Komisji i po uzyskaniu opinii Parlamentu Europejskiego, uchwała wspólne stanowisko;
- b) wspólne stanowisko Rady jest przekazywane Parlamentowi Europejskiemu. Rada i Komisja w pełni informują Parlament Europejski o powodach, które doprowadziły Radę do przyjęcia wspólnego stanowiska, jak również o stanowisku Komisji.

Jeśli w terminie trzech miesięcy od przekazania wspólnego stanowiska Parlament Europejski zatwierdzi je lub jeśli nie wypowie się w tym terminie, Rada ostatecznie uchwała akt, zgodnie ze wspólnym stanowiskiem;

- c) Parlament Europejski w terminie trzech miesięcy, o którym mowa w punkcie b), może bezwzględną większością głosów swoich członków zaproponować poprawki we wspólnym stanowisku Rady. Może również, taką samą większością, odrzucić wspólne stanowisko Rady. Wynik głosowania jest przesyłany Radzie i Komisji.

Jeśli Parlament Europejski odrzucił wspólne stanowisko Rady, Rada może stanowić w drugim czytaniu wyłącznie jednomyślnie.

- d) Komisja ponownie rozpatruje, w terminie miesiąca, projekt, na podstawie którego Rada uchwaliła wspólne stanowisko, biorąc pod uwagę poprawki proponowane przez Parlament Europejski.

Komisja przesyła Radzie, w tym samym czasie, co swój powtórnie rozpatrzony projekt, poprawki Parlamentu Europejskiego, których nie uwzględniła, wyrażając swoją opinię w tym przedmiocie. Rada może przyjąć te poprawki jednomyślnie.

- e) Rada, stanowiąc większością kwalifikowaną, przyjmuje projekt powtórnie rozpatrzony przez Komisję.

Rada może zmienić projekt powtórnie rozpatrzony przez Komisję wyłącznie jednomyślnie.

- f) w przypadkach określonych w literach c), d) i e) Rada jest zobowiązana stanować w terminie trzech miesięcy. W przypadku braku decyzji w tym terminie, wniosek Komisji uważa się za nieprzyjęty.
- g) okresy określone w literach b) i f) mogą być przedłużone za wspólnym porozumieniem między Radą i Parlamentem Europejskim najwyżej o miesiąc.

Artykuł 253

Rozporządzenia, dyrektywy i decyzje przyjęte wspólnie przez Parlament Europejski i Radę, jak również takie akty przyjęte przez Radę albo Komisję, są uzasadniane i odnoszą się do wniosków lub opinii, które były wymagane zgodnie z niniejszym Traktatem.

Artykuł 254

1. Rozporządzenia, dyrektywy i decyzje przyjęte zgodnie z procedurą określoną w artykule 251 są podpisywane przez przewodniczącego Parlamentu Europejskiego i przewodniczącego Rady oraz publikowane w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej. Wchodzą one w życie z dniem w nich określonym lub, w jego braku, dwudziestego dnia po ich publikacji.

2. Rozporządzenia Rady i Komisji, jak również dyrektywy tych instytucji, które są skierowane do wszystkich Państw Członkowskich, są publikowane w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej. Wchodzą one w życie z dniem w nich określonym lub, w jego braku, dwudziestego dnia po ich publikacji.

3. Inne dyrektywy, jak również decyzje, są notyfikowane ich adresatom i stają się skuteczne wraz z tą notyfikacją.

Artykuł 255

1. Każdy obywatel Unii i każda osoba fizyczna lub prawna mająca miejsce zamieszkania lub siedzibę w Państwie Członkowskim ma prawo dostępu do dokumentów Parlamentu Europejskiego, Rady i Komisji, z zastrzeżeniem zasad i warunków określonych zgodnie z ustępami 2 i 3.

2. Zasady ogólne i ograniczenia, które z uwagi na interes publiczny lub prywatny regulują korzystanie z tego prawa dostępu do dokumentów, są określane przez Radę, stanowiącą zgodnie z procedurą określoną w artykule 251, w ciągu dwóch lat od wejścia w życie Traktatu z Amsterdamu.

3. Każda instytucja wskazana powyżej opracowuje w swoim regulaminie wewnętrznym przepisy szczególne dotyczące dostępu do jej dokumentów.

Artykuł 256

Decyzje Rady lub Komisji, które nakładają zobowiązanie pieniężne na podmioty inne niż Państwa stanowią tytuł wykonawczy.

Postępowanie egzekucyjne jest regulowane przez przepisy procedury cywilnej obowiązujące w Państwie, na terytorium którego ma ono miejsce. Klauzula wykonalności jest nadawana, bez jakiegokolwiek kontroli innej niż weryfikacja autentyczności tytułu, przez wyznaczony w tym celu przez rząd Państwa Członkowskiego organ krajowy, o którym zostanie powiadomiona Komisja i Trybunał Sprawiedliwości.

Po dopełnieniu tych formalności na wniosek zainteresowanego, może on przystąpić do egzekucji zgodnie z ustawodawstwem krajowym, wnosząc sprawę bezpośrednio do właściwego organu.

Postępowanie egzekucyjne może być zawieszona wyłącznie na mocy orzeczenia Trybunału Sprawiedliwości. Jednakże, kontrola prawidłowości przeprowadzenia egzekucji podlega właściwości sądów krajowych.

ROZDZIAŁ 3

KOMITET EKONOMICZNO-SPOŁECZNY

Artykuł 257

Ustanawia się Komitet Ekonomiczno-Społeczny. Ma on charakter doradczy.

Komitet składa się z przedstawicieli różnych gospodarczych i społecznych grup zorganizowanego społeczeństwa obywatelskiego, zwłaszcza przedstawicieli producentów, rolników, przewoźników, pracowników, kupców, rzemieślników, wolnych zawodów, konsumentów i przedstawicieli interesu ogólnego.

Artykuł 258

Liczba członków Komitetu Ekonomiczno-Społecznego nie przekracza 350.

Liczbę członków Komitetu ustala się następująco:

Belgia	12
Dania	9
Niemcy	24
Grecja	12
Hiszpania	21
Francja	24
Irlandia	9
Włochy	24
Luksemburg	6
Niderlandy	12
Austria	12
Portugalia	12
Finlandia	9
Szwecja	12
Zjednoczone Królestwo	24

Członków Komitetu nie wiąże żadna instrukcja. Są w pełni niezależni w wykonywaniu swych funkcji, w ogólnym interesie Wspólnoty.

Rada, stanowiąc większością kwalifikowaną, określa diety członków Komitetu.

Artykuł 259

1. Członkowie Komitetu są mianowani na okres czterech lat, na wniosek Państw Członkowskich. Rada, stanowiąc większością kwalifikowaną, przyjmuje listę członków sporządzoną zgodnie z propozycjami każdego z Państw Członkowskich. Mandat członków Komitetu jest odnawialny.

2. Rada konsultuje się z Komisją. Może ona zasięgnąć opinii organizacji europejskich reprezentujących różne sektory gospodarcze i społeczne zainteresowane działalnością Wspólnoty.

Artykuł 260

Komitet wybiera spośród swoich członków przewodniczącego i prezydium na okres dwóch lat.

Uchwala on swój regulamin wewnętrzny.

Komitet jest zwoływany przez przewodniczącego na żądanie Rady lub Komisji. Może również zbierać się z inicjatywy własnej.

Artykuł 261

Komitet składa się z sekcji wyspecjalizowanych w zakresie głównych dziedzin objętych niniejszym Traktatem.

Funkcjonowanie sekcji wyspecjalizowanych odbywa się w ramach ogólnych kompetencji Komitetu. Sekcje wyspecjalizowane nie mogą być konsultowane niezależnie od Komitetu.

W ramach Komitetu mogą także być ustanawiane podkomitety z zadaniem opracowania, w poszczególnych kwestiach lub w określonych dziedzinach, projektów opinii, które są przedkładane pod obrady Komitetu.

Regulamin wewnętrzny określa sposoby powoływania oraz przepisy kompetencyjne dotyczące sekcji wyspecjalizowanych i podkomitetów.

Artykuł 262

Komitet jest obowiązkowo konsultowany przez Radę lub Komisję w przypadkach przewidzianych w niniejszym Traktacie. Może być konsultowany przez te instytucje, w przypadkach gdy uznają to za stosowne. Może on wydawać opinie z własnej inicjatywy, w przypadkach gdy uzna to za stosowne.

Rada lub Komisja wyznaczają Komitetowi, jeśli uznają to za niezbędne, termin na dostarczenie opinii, który nie może być krótszy niż miesiąc od daty skierowania do przewodniczącego zawiadomienia w tej sprawie. Po upływie wyznaczonego terminu brak opinii nie stanowi przeszkody w podjęciu dalszych działań.

Opinia Komitetu i opinia sekcji wyspecjalizowanej, jak również protokół z obrad, są przesyłane Radzie i Komisji.

Komitet może być konsultowany przez Parlament Europejski.

ROZDZIAŁ 4

KOMITET REGIONÓW

Artykuł 263

Ustanawia się komitet o charakterze doradczym, zwany dalej „Komitetem Regionów”, składający się z przedstawicieli wspólnot regionalnych i lokalnych, posiadających mandat wyborczy społeczności regionalnej lub lokalnej, bądź odpowiedzialnych politycznie przed wybranym zgromadzeniem.

Liczba członków Komitetu Regionów nie przekracza 350.

Liczbę członków Komitetu ustala się następująco:

Belgia	12
Dania	9
Niemcy	24
Grecja	12
Hiszpania	21
Francja	24
Irlandia	9
Włochy	24
Luksemburg	6
Niderlandy	12
Austria	12
Portugalia	12
Finlandia	9
Szwecja	12
Zjednoczone Królestwo	24.

Członkowie Komitetu oraz w równej liczbie zastępcy członków są mianowani na okres czterech lat, na wniosek odpowiednich Państw Członkowskich. Ich mandat jest odnawialny. Rada, stanowiąc większością kwalifikowaną, przyjmuje listę członków oraz zastępców członków, sporządzoną zgodnie z propozycjami każdego z Państw Członkowskich. Kadencja członków Komitetu kończy się automatycznie, gdy mandat, o którym mowa w pierwszym akapicie, na podstawie którego zostali zaproponowani, dobiega końca. Są oni wówczas zastępowani na czas pozostający do zakończenia kadencji, zgodnie z tą samą procedurą. Członkowie Komitetu nie mogą być równocześnie członkami Parlamentu Europejskiego.

Członków Komitetu nie wiąże żadna instrukcja. Są w pełni niezależni w wykonywaniu swych funkcji, w ogólnym interesie Wspólnoty.

Artykuł 264

Komitet Regionów wybiera spośród swoich członków przewodniczącego i prezydium na okres dwóch lat.

Uchwala on swój regulamin wewnętrzny.

Komitet jest zwoływany przez przewodniczącego na żądanie Rady lub Komisji. Może również zbierać się z inicjatywy własnej.

Artykuł 265

Komitet Regionów jest konsultowany przez Radę lub Komisję w przypadkach przewidzianych w niniejszym Traktacie oraz we wszelkich innych przypadkach, w szczególności gdy mają związek ze współpracą transgraniczną, o ile jedna z tych dwóch instytucji uzna to za stosowne.

Rada lub Komisja wyznaczają Komitetowi, jeśli uznają to za niezbędne, termin na dostarczenie opinii, który nie może być krótszy niż miesiąc od daty skierowania do przewodniczącego zawiadomienia w tej sprawie. Po upływie wyznaczonego terminu brak opinii nie stanowi przeszkody w podjęciu dalszych działań.

W przypadku gdy Komitet Ekonomiczno-Społeczny jest konsultowany na mocy artykułu 262, Komitet Regionów jest informowany przez Radę lub Komisję o żądaniu wydania opinii. Komitet Regionów może, jeśli uzna, że wchodzi w grę specyficzne interesy regionalne, wydać opinię w tym przedmiocie.

Komitet Regionów może być konsultowany przez Parlament Europejski.

Może on wydawać opinie z własnej inicjatywy w przypadkach gdy uzna to za stosowne.

Opinia Komitetu, jak również protokół z obrad są przesyłane Radzie i Komisji.

ROZDZIAŁ 5

EUROPEJSKI BANK INWESTYCYJNY

Artykuł 266

Europejski Bank Inwestycyjny ma osobowość prawną.

Członkami Europejskiego Banku Inwestycyjnego są Państwa Członkowskie.

Statut Europejskiego Banku Inwestycyjnego stanowi przedmiot protokołu załączonego do niniejszego Traktatu. Rada, stanowiąc jednogłośnie na żądanie Europejskiego Banku Inwestycyjnego i po konsultacji z Parlamentem Europejskim i Komisją, bądź na żądanie Komisji i po konsultacji z Parlamentem Europejskim i Europejskim Bankiem Inwestycyjnym, może zmienić artykuły 4, 11 i 12 oraz artykuł 18 ustęp 5 Statutu Banku.

Artykuł 267

Zadaniem Europejskiego Banku Inwestycyjnego jest przyczynianie się, poprzez odwołanie się do rynku kapitałowego i zasobów własnych, do zrównoważonego i stałego rozwoju wspólnego rynku w interesie Wspólnoty. W tym celu Bank, nie dążąc do osiągania zysków, udziela pożyczek i gwarancji, które sprzyjają finansowaniu poniższych projektów we wszystkich sektorach gospodarki:

- a) projektów zmierzających do rozwoju regionów mniej rozwiniętych;
- b) projektów modernizacji lub przekształcania przedsiębiorstw lub tworzenia nowych dziedzin działalności, wynikających ze stopniowego ustanawiania wspólnego rynku, które z uwagi na swoje rozmiary lub charakter nie mogą być całkowicie sfinansowane z różnych środków dostępnych w poszczególnych Państwach Członkowskich;
- c) projektów stanowiących przedmiot wspólnego zainteresowania kilku Państw Członkowskich, które z uwagi na swoje rozmiary lub charakter nie mogą być całkowicie sfinansowane z różnych środków dostępnych w poszczególnych Państwach Członkowskich.

Wykonując swoje zadania Bank ułatwia finansowanie programów inwestycyjnych w powiązaniu z pomocą funduszy strukturalnych i innych instrumentów finansowych Wspólnoty.

TYTUŁ II

POSTANOWIENIA FINANSOWE

Artykuł 268

Wszystkie dochody i wydatki Wspólnoty, w tym dotyczące Europejskiego Funduszu Społecznego, powinny stanowić przedmiot preliminarza na każdy rok budżetowy i być wpisane do budżetu.

Wydatki administracyjne wynikłe dla instytucji w związku z postanowieniami Traktatu o Unii Europejskiej dotyczącymi wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa oraz współpracy w dziedzinach wymiaru sprawiedliwości i spraw wewnętrznych obciążają budżet. Wydatki operacyjne wynikłe w związku z wprowadzaniem w życie tych postanowień, mogą, na warunkach w nich określonych, obciążać budżet.

Budżet powinien być zrównoważony w odniesieniu do dochodów i wydatków.

Artykuł 269

Bez uszczerbku dla innych dochodów budżet jest finansowany całkowicie z zasobów własnych.

Rada, stanowiąc jednomyślnie na wniosek Komisji i po konsultacji z Parlamentem Europejskim, uchwała przepisy dotyczące systemu zasobów własnych Wspólnoty, których przyjęcie zaleca Państwom Członkowskim, zgodnie z ich odpowiednimi wymogami konstytucyjnymi.

Artykuł 270

W celu zapewnienia dyscypliny budżetowej Komisja nie przedkłada projektu aktu wspólnotowego, nie zmienia swych projektów i nie przyjmuje środków wykonawczych, które mogą mieć odczuwalny wpływ na budżet, bez zagwarantowania, że taki projekt lub środek może być sfinansowany w granicach zasobów własnych Wspólnoty, wynikających z przepisów ustanowionych przez Radę na mocy artykułu 269.

Artykuł 271

O ile rozporządzenie uchwalone na mocy artykułu 279 nie stanowi inaczej, wydatki wpisane do budżetu są dozwolone w czasie trwania roku budżetowego.

Zgodnie z warunkami określonymi na mocy artykułu 279, środki inne niż dotyczące wydatków personalnych, które nie zostaną wykorzystane na koniec roku budżetowego, mogą być przeniesione wyłącznie na następny rok budżetowy.

Wydatki klasyfikowane są w rozdziały grupujące wydatki według ich charakteru i przeznaczenia, oraz dzielone dalej, w miarę potrzeby, zgodnie z rozporządzeniem uchwalonym na mocy artykułu 279.

Wydatki Parlamentu Europejskiego, Rady, Komisji i Trybunału Sprawiedliwości są przedmiotem odrębnych części budżetu, bez uszczerbku dla szczególnych zasad odnoszących się do niektórych wydatków wspólnych.

Artykuł 272

1. Rok budżetowy rozpoczyna się 1 stycznia i kończy 31 grudnia.

2. Każda instytucja Wspólnoty sporządza przed 1 lipca swój preliminarz wydatków. Komisja łączy te preliminarze we wstępny projekt budżetu. Dołącza do tego opinię, która może zawierać różne warianty preliminarzy.

Wstępny projekt budżetu obejmuje prognozę dochodów i wydatków.

3. Komisja przedkłada wstępny projekt budżetu Radzie najpóźniej 1 września roku, który poprzedza rok, w którym budżet ma być wykonywany.

Rada konsultuje Komisję i, w stosownym przypadku, inne zainteresowane instytucje za każdym razem, kiedy zamierza odstąpić od wstępnego projektu budżetu.

Rada, stanowiąc większością kwalifikowaną, uchwała projekt budżetu i przedkłada go Parlamentowi Europejskiemu.

4. Projekt budżetu jest przedkładany Parlamentowi Europejskiemu najpóźniej 5 października roku, który poprzedza rok, w którym budżet ma być wykonywany.

Ma on prawo, stanowiąc większością głosów swoich członków, zmienić projekt budżetu i zaproponować Radzie, stanowiąc bezwzględną większością oddanych głosów, poprawki do projektu co do wydatków wynikających obowiązkowo z niniejszego Traktatu lub z aktów uchwalonych zgodnie z nim.

Jeśli w terminie 45 dni od chwili przedłożenia projektu budżetu Parlament Europejski wyrazi zgodę, budżet jest ostatecznie uchwalony. Jeśli w tym terminie Parlament Europejski nie zmienił projektu budżetu, ani nie zaproponował do niego poprawek, budżet uważa się za ostatecznie uchwalony.

Jeśli w tym terminie Parlament Europejski przyjął zmiany lub zaproponował poprawki, projekt budżetu ze zmianami lub proponowanymi poprawkami jest przesyłany do Rady.

5. Po rozważeniu projektu budżetu z Komisją i, w stosownych przypadkach, z innymi zainteresowanymi instytucjami, Rada stanowi zgodnie z następującymi warunkami:

- a) Rada może, stanowiąc większością kwalifikowaną, zmodyfikować każdą zmianę przyjętą przez Parlament Europejski;
- b) w odniesieniu do proponowanych poprawek:
  - jeśli poprawka proponowana przez Parlament Europejski nie spowoduje zwiększenia ogólnej kwoty wydatków instytucji, zwłaszcza przez to, że zwiększenie wydatków byłoby wyraźnie kompensowane jedną lub większą liczbą proponowanych poprawek polegających na odpowiednim zmniejszeniu wydatków, Rada może, stanowiąc większością kwalifikowaną, odrzucić proponowaną poprawkę. W razie braku decyzji o jej odrzuceniu proponowana poprawka jest przyjęta;
  - jeśli poprawka proponowana przez Parlament Europejski powoduje zwiększenie ogólnej kwoty wydatków instytucji, Rada może, stanowiąc większością kwalifikowaną, zaakceptować proponowaną poprawkę. W razie braku decyzji o jej akceptacji proponowana poprawka jest odrzucana;
  - jeśli, zgodnie z jednym z dwóch poprzednich akapitów, Rada odrzuciła proponowaną poprawkę, może ona, stanowiąc większością kwalifikowaną, bądź utrzymać kwotę znajdującą się w projekcie budżetu, bądź określić inną kwotę.

Projekt budżetu jest modyfikowany stosownie do proponowanych poprawek zaakceptowanych przez Radę.

Jeśli, w terminie 15 dni od chwili przedłożenia projektu budżetu, Rada nie zmodyfikowała żadnej ze zmian przyjętych przez Parlament Europejski i jeśli proponowane poprawki przez niego przedstawione zostały zaakceptowane, budżet uważa się za ostatecznie uchwalony. Rada informuje Parlament Europejski, że nie zmodyfikowała żadnej ze zmian i że proponowane poprawki zostały zaakceptowane.

Jeśli w tym terminie Rada zmodyfikowała jedną lub więcej zmian przyjętych przez Parlament Europejski lub jeśli proponowane poprawki przez niego przedstawione zostały odrzucone lub zmodyfikowane, zmodyfikowany projekt budżetu jest ponownie przekazywany do Parlamentu Europejskiego. Rada przedstawia Parlamentowi Europejskiemu wynik swoich obrad.

6. W terminie 15 dni od chwili przedłożenia projektu budżetu Parlament Europejski, poinformowany o biegu nadanym proponowanym przez niego poprawkom, może, stanowiąc większością głosów swoich członków i trzech piątych oddanych głosów, zmieniać lub odrzucać poprawki do jego zmian dokonane przez Radę i, w konsekwencji, uchwała budżet. Jeśli w tym terminie Parlament Europejski nie podjął uchwały, budżet uważa się za ostatecznie uchwalony.

7. W przypadku gdy procedura przewidziana w niniejszym artykule została zakończona, przewodniczący Parlamentu Europejskiego stwierdza, że budżet jest ostatecznie uchwalony.

8. Jednakże Parlament Europejski, stanowiąc większością głosów swoich członków i dwóch trzecich oddanych głosów, może z ważnych powodów odrzucić projekt budżetu i zażądać, aby został mu przedłożony nowy projekt.

9. Dla całości wydatków innych niż wynikające obowiązkowo z niniejszego Traktatu lub z aktów uchwalonych zgodnie z nim, maksymalna stopa wzrostu w stosunku do wydatków tej samej natury wykonywanych w bieżącym roku budżetowym jest ustalana corocznie.

Komisja, po konsultacji z Komitetem Polityki Gospodarczej, ustala maksymalną stopę, biorąc pod uwagę:

- tendencję wielkości produktu narodowego brutto we Wspólnocie;
- średnie zmiany budżetów Państw Członkowskich; oraz
- tendencję kosztów utrzymania w poprzednim roku budżetowym.

Maksymalna stopa jest komunikowana przed 1 maja wszystkim instytucjom Wspólnoty. Zobowiązane są one do jej poszanowania w trakcie procedury budżetowej, z zastrzeżeniem postanowień czwartego i piątego akapitu niniejszego ustępu.

Jeśli w odniesieniu do wydatków innych niż wynikające obowiązkowo z niniejszego Traktatu lub z aktów uchwalonych na jego mocy, rzeczywista stopa wzrostu w projekcie budżetu przyjętym przez Radę jest wyższa od połowy maksymalnej stopy, Parlament Europejski w wykonaniu swojego prawa wnoszenia zmian, może zwiększyć jeszcze całkowitą kwotę tych wydatków do wysokości nie przekraczającej połowy maksymalnej stopy.

W przypadku gdy Parlament Europejski, Rada lub Komisja uznają, że działania Wspólnot wymagają przekroczenia stopy ustalonej według procedury określonej w niniejszym ustępie, nowa stopa może być ustalona w drodze porozumienia między Radą, stanowiącą większością kwalifikowaną, a Parlamentem Europejskim, stanowiącym większością głosów swoich członków i trzech piątych oddanych głosów.

10. Każda instytucja wykonuje uprawnienia, które są jej przyznane niniejszym artykułem, w poszanowaniu postanowień niniejszego Traktatu oraz aktów uchwalonych na jego mocy, zwłaszcza dotyczących zasobów własnych Wspólnot oraz równowagi dochodów i wydatków.

Artykuł 273

Jeśli na początku roku budżetowego budżet nie był jeszcze poddany głosowaniu, wydatki mogą być dokonywane miesięcznie na rozdział lub inną jednostkę podziału, według przepisów rozporządzenia wydanego w wykonaniu artykułu 279, w granicach jednej dwunastej środków przyznanych w budżecie w poprzednim roku budżetowym na każdą pozycję budżetu, z zastrzeżeniem, iż nie może to spowodować pozostawienia do dyspozycji Komisji środków w kwocie przewyższającej jedną dwunastą środków przewidzianych w przygotowywanym projekcie budżetu.

Rada, stanowiąc większością kwalifikowaną i z zastrzeżeniem poszanowania innych warunków określonych w poprzednim akapicie, może upoważnić do dokonywania wydatków przekraczających jedną dwunastą.

Jeśli decyzja dotyczy wydatków innych niż wynikające obowiązkowo z Traktatu lub aktów uchwalonych na jego mocy, Rada przekazuje ją niezwłocznie do Parlamentu Europejskiego; w terminie 30 dni Parlament Europejski, stanowiąc większością głosów swoich członków i trzech piątych oddanych głosów, może podjąć inną decyzję w sprawie wydatków w części przekraczającej jedną dwunastą kwoty określonej w pierwszym akapicie. Ta część decyzji Rady jest zawieszona do czasu podjęcia decyzji przez Parlament

Europejski. Jeśli w tym terminie Parlament Europejski nie podjął decyzji odmiennej od decyzji Rady, ta ostatnia uważana jest za ostatecznie uchwaloną.

Decyzje określone w drugim i trzecim akapicie przewidują niezbędne środki w zakresie zasobów pozwalających na stosowanie niniejszego artykułu.

Artykuł 274

Komisja wykonuje budżet zgodnie z przepisami rozporządzeń wydanych na podstawie artykułu 279, na własną odpowiedzialność i w granicach przyznanych środków, zgodnie z zasadą należytego zarządzania finansami. Państwa Członkowskie współpracują z Komisją w celu zapewnienia, aby środki były wykorzystywane zgodnie z zasadami należytego zarządzania finansami.

Rozporządzenia przewidują szczegółowe sposoby, według których każda instytucja uczestniczy w wykonywaniu swych własnych wydatków.

W ramach budżetu Komisja może, w granicach i na warunkach określonych w rozporządzeniach wydanych w wykonaniu artykułu 279, przenosić środki z rozdziału do rozdziału bądź z podrozdziału do podrozdziału.

Artykuł 275

Komisja przedkłada corocznie Radzie i Parlamentowi Europejskiemu rozliczenia za poprzedni rok budżetowy odnoszące się do wykonania budżetu. Komisja przekazuje im także bilans finansowy przedstawiający aktywa i pasywa Wspólnoty.

Artykuł 276

1. Parlament Europejski, na zalecenie Rady, która stanowi większością kwalifikowaną, udziela Komisji absolutorium z wykonania budżetu. W tym celu Rada i Parlament kolejno badają rachunki i bilans finansowy określone w artykule 275, roczne sprawozdanie Trybunału Obrachunkowego, wraz z odpowiedziami kontrolowanych instytucji na uwagi Trybunału Obrachunkowego, oświadczenie o wiarygodności określone w artykule 248 ustęp 1 drugi akapit, jak również odpowiednie sprawozdania specjalne Trybunału Obrachunkowego.

2. Przed udzieleniem Komisji absolutorium lub w jakichkolwiek innych celach pozostających w związku z wykonywaniem jego uprawnień w dziedzinie realizacji budżetu, Parlament Europejski może żądać przesłuchania Komisji w sprawie wykonywania wydatków lub funkcjonowania systemów kontroli finansowej. Komisja przedkłada Parlamentowi Europejskiemu, na jego żądanie, wszelkie niezbędne informacje.

3. Komisja podejmuje wszelkie działania w celu uwzględnienia uwag towarzyszących decyzjom o absolutorium i innych uwag Parlamentu Europejskiego dotyczących wykonywania wydatków, jak również komentarzy towarzyszących zaleceniom odnoszącym się do absolutorium przyjętem przez Radę.

Na żądanie Parlamentu Europejskiego lub Rady Komisja składa sprawozdanie co do środków podjętych w kontekście tych uwag i komentarzy, a zwłaszcza co do instrukcji udzielonych służbom odpowiedzialnym za wykonanie budżetu. Sprawozdania te są również przesyłane do Trybunału Obrachunkowego.

Artykuł 277

Budżet jest ustanawiany w jednostkach rozliczeniowych określonych zgodnie z przepisami rozporządzenia przyjętego w wykonaniu artykułu 279.

Artykuł 278

Komisja może, z zastrzeżeniem, iż poinformuje o tym właściwe władze zainteresowanych Państw Członkowskich, przelewać w walucie jednego z Państw Członkowskich aktywa, które posiada w walucie

innego Państwa Członkowskiego, w zakresie koniecznym do ich wykorzystania w celach, na które są one przeznaczone w niniejszym Traktacie. Komisja unika w miarę możliwości dokonywania takich przelewów, jeśli ma dostępne lub dające się zgromadzić aktywa w walutach, których potrzebuje.

Komisja komunikuje się z każdym z Państw Członkowskich za pośrednictwem organu, który one wyznaczają. W wykonywaniu operacji finansowych korzysta ona z usług banku emisyjnego zainteresowanego Państwa Członkowskiego lub innej instytucji finansowej przez niego uznanej.

Artykuł 279

1. Rada, stanowiąc jednomyślnie na wniosek Komisji i po konsultacji z Parlamentem Europejskim i uzyskaniu opinii Trybunału Obrachunkowego:

- a) uchwała rozporządzenia finansowe określające w szczególności procedurę stanowienia i wykonywania budżetu oraz przedstawiania i kontrolowania rachunków;
- b) określa reguły i organizuje kontrolę odpowiedzialności kontrolerów finansowych, intendentów i księgowych.

Od 1 stycznia 2007 roku Rada stanowi większością kwalifikowaną, na wniosek Komisji i po konsultacji z Parlamentem Europejskim oraz po uzyskaniu opinii Trybunału Obrachunkowego.

2. Rada, stanowiąc jednomyślnie na wniosek Komisji i po konsultacji z Parlamentem Europejskim oraz po uzyskaniu opinii Trybunału Obrachunkowego, określa sposoby i procedurę, według których dochody budżetowe przewidziane w ramach systemu zasobów własnych Wspólnoty są pozostawione do dyspozycji Komisji oraz określa środki stosowane, w razie potrzeby, w celu zaspokojenia potrzeb gotówkowych.

Artykuł 280

1. Wspólnota i Państwa Członkowskie zwalczają nadużycia finansowe i wszelkie inne działania nielegalne naruszające interesy finansowe Wspólnoty za pomocą środków podejmowanych zgodnie z niniejszym artykułem, które mają skutek odstraszający i zapewniają skuteczną ochronę w Państwach Członkowskich.

2. Państwa Członkowskie podejmują takie same środki do zwalczania nadużyć finansowych naruszających interesy finansowe Wspólnoty, jakie podejmują do zwalczania nadużyć finansowych naruszających ich własne interesy finansowe.

3. Z zastrzeżeniem innych postanowień niniejszego Traktatu, Państwa Członkowskie koordynują swoje działania zmierzające do ochrony interesów finansowych Wspólnoty przed nadużyciami finansowymi. W tym celu organizują z Komisją ścisłą i regularną współpracę między właściwymi władzami.

4. Rada, stanowiąc zgodnie z procedurą określoną w artykule 251, po konsultacji z Trybunałem Obrachunkowym, uchwała niezbędne środki w dziedzinach zapobiegania nadużyciom finansowym naruszającym interesy finansowe Wspólnoty i zwalczania tych nadużyć w celu zapewnienia skutecznej i równoważnej ochrony w Państwach Członkowskich. Środki te nie dotyczą ani stosowania krajowego prawa karnego, ani krajowej administracji wymiaru sprawiedliwości.

5. Komisja, we współpracy z Państwami Członkowskimi kieruje corocznie do Parlamentu Europejskiego i Rady sprawozdanie w sprawie środków podjętych w celu wykonania niniejszego artykułu.

CZĘŚĆ SZÓSTA

POSTANOWIENIA OGÓLNE I KOŃCOWE

Artykuł 281

Wspólnota ma osobowość prawną.

Artykuł 282

W każdym z Państw Członkowskich Wspólnota posiada zdolność prawną i zdolność do czynności prawnych o najszerszym zakresie przyznanym przez ustawodawstwa krajowe osobom prawnym; może ona zwłaszcza nabywać lub zbywać mienie ruchome i nieruchome oraz stawać przed sądem. W tym zakresie jest ona reprezentowana przez Komisję.

Artykuł 283

Rada, stanowiąc większością kwalifikowaną na wniosek Komisji i po konsultacji z innymi zainteresowanymi instytucjami, uchwała regulamin pracowniczy urzędników Wspólnot Europejskich oraz warunki zatrudnienia innych pracowników Wspólnot.

Artykuł 284

W celu wypełnienia zadań, które są jej powierzone, Komisja może zbierać wszelkie informacje i dokonywać wszelkich niezbędnych weryfikacji w granicach i na warunkach określonych przez Radę zgodnie z postanowieniami niniejszego Traktatu.

Artykuł 285

1. Z zastrzeżeniem artykułu 5 Protokołu w sprawie Statutu Europejskiego Systemu Banków Centralnych i Europejskiego Banku Centralnego, Rada, stanowiąc zgodnie z procedurą określoną w artykule 251, uchwała środki w celu tworzenia statystyk, jeżeli jest to konieczne do wykonywania działań Wspólnoty.

2. Tworzenie statystyk odbywa się w poszanowaniu bezstronności, rzetelności, obiektywizmu, niezależności naukowej, efektywności pod względem kosztów oraz poufności informacji statystycznych; nie powinno to pociągać za sobą nadmiernych obciążeń dla podmiotów gospodarczych.

Artykuł 286

1. Począwszy od 1 stycznia 1999 roku, akty wspólnotowe dotyczące ochrony osób fizycznych w odniesieniu do przetwarzania danych osobowych oraz swobodnego przepływu tych danych mają zastosowanie do instytucji i organów ustanowionych niniejszym Traktatem lub na jego podstawie.

2. Przed nadejściem daty określonej w ustępie 1 Rada, stanowiąc zgodnie z procedurą określoną w artykule 251, ustanawia niezależny organ kontrolny odpowiedzialny za nadzorowanie stosowania tych aktów wspólnotowych do instytucji i organów wspólnotowych oraz, w odpowiednim przypadku, przyjmuje wszelkie inne właściwe przepisy.

Artykuł 287

Członkowie instytucji Wspólnoty, członkowie komitetów, jak również urzędnicy i inni pracownicy Wspólnoty są zobowiązani, również po zaprzestaniu pełnienia swoich funkcji, nie ujawniać informacji objętych ze względu na swój charakter tajemnicą zawodową; a zwłaszcza informacji dotyczących przedsiębiorstw i ich stosunków handlowych lub kosztów własnych.

Artykuł 288

Odpowiedzialność umowna Wspólnoty podlega prawu właściwemu dla danej umowy.

W dziedzinie odpowiedzialności pozaumownej Wspólnota powinna naprawić, zgodnie z zasadami ogólnymi, wspólnymi dla praw Państw Członkowskich, szkody wyrządzone przez jej instytucje lub jej pracowników przy wykonywaniu ich funkcji.

Poprzedni akapit stosuje się na tych samych zasadach do szkód spowodowanych przez EBC lub jego pracowników przy wykonywaniu ich funkcji.

Odpowiedzialność osobistą pracowników wobec Wspólnoty określają przepisy ich regulaminu pracowniczego lub mających zastosowanie warunków zatrudnienia.

Artykuł 289

Siedzibę instytucji Wspólnoty określa wspólne porozumienie rządów Państw Członkowskich.

Artykuł 290

System językowy instytucji Wspólnoty określa Rada stanowiąc jednomyślnie, bez uszczerbku dla postanowień Statutu Trybunału Sprawiedliwości.

Artykuł 291

Wspólnota korzysta na terytorium Państw Członkowskich z przywilejów i immunitetów koniecznych do wykonywania jej zadań, na warunkach określonych w Protokole z 8 kwietnia 1965 roku w sprawie przywilejów i immunitetów Wspólnot Europejskich. Jest tak również w przypadku Europejskiego Banku Centralnego, Europejskiego Instytutu Walutowego i Europejskiego Banku Inwestycyjnego.

Artykuł 292

Państwa Członkowskie zobowiązują się nie poddawać sporów dotyczących wykładni lub stosowania niniejszego Traktatu procedurze rozstrzygania innej niż w nim przewidziana.

Artykuł 293

Państwa Członkowskie w miarę potrzeby podejmują między sobą rokowania w celu zapewnienia swoim obywatelom:

- ochrony osób, jak również korzystania z praw i ich ochrony na warunkach przyznanych przez każde Państwo własnym obywatelom;
- zniesienia podwójnego opodatkowania wewnątrz Wspólnoty;
- wzajemnego uznania spółek w rozumieniu artykułu 48 akapit drugi, utrzymania osobowości prawnej w przypadku przeniesienia siedziby z kraju do kraju oraz możliwości łączenia spółek podlegających ustawodawstwu różnych krajów;
- uproszczenia formalności dotyczących wzajemnego uznawania i wykonywania orzeczeń sądowych i arbitrażowych.

Artykuł 294

Państwa Członkowskie przyznają traktowanie narodowe obywatelom innych Państw Członkowskich w odniesieniu do udziału finansowego w kapitale spółek w rozumieniu artykułu 48, bez uszczerbku dla stosowania innych postanowień niniejszego Traktatu.

Artykuł 295

Niniejszy Traktat nie przesądza w niczym zasad prawa własności w Państwach Członkowskich.

Artykuł 296

1. Postanowienia niniejszego Traktatu nie stanowią przeszkody w stosowaniu następujących reguł:

- a) żadne Państwo Członkowskie nie ma obowiązku udzielania informacji, których ujawnienie uznaje za sprzeczne z podstawowymi interesami jego bezpieczeństwa;
- b) każde Państwo Członkowskie może podejmować środki, jakie uważa za konieczne w celu ochrony podstawowych interesów jego bezpieczeństwa, a które odnoszą się do produkcji lub handlu bronią, amunicją lub materiałami wojennymi; środki takie nie mogą negatywnie wpływać na warunki konkurencji na wspólnym rynku w odniesieniu do produktów, które nie są przeznaczone wyłącznie do celów wojskowych.

2. Rada, stanowiąc jednomyślnie na wniosek Komisji, może wprowadzać zmiany do sporządzonej przez siebie 15 kwietnia 1958 roku listy produktów, do których mają zastosowanie postanowienia ustępu 1 lit. b).

Artykuł 297

Państwa Członkowskie konsultują się ze sobą w celu wspólnego podjęcia działań niezbędnych, aby środki do podjęcia których Państwo Członkowskie może być skłonione w przypadku poważnych zaburzeń wewnętrznych zagrażających porządkowi publicznemu, w przypadku wojny, poważnego napięcia międzynarodowego stanowiącego groźbę wojny lub w celu wypełnienia zobowiązań przyjętych przez nie w celu utrzymania pokoju i bezpieczeństwa międzynarodowego nie miały wpływu na funkcjonowanie wspólnego rynku.

Artykuł 298

Jeżeli środki podjęte w przypadkach przewidzianych w artykułach 296 i 297 powodują zakłócenie warunków konkurencji na wspólnym rynku, Komisja bada z zainteresowanym Państwem sposoby dostosowania tych środków do zasad ustanowionych w niniejszym Traktacie.

Na zasadzie odstępstwa od procedury przewidzianej w artykułach 226 i 227, Komisja lub każde Państwo Członkowskie mogą wnieść bezpośrednio do Trybunału Sprawiedliwości skargę, jeżeli uznają, że inne Państwo Członkowskie nadużywa uprawnień przewidzianych w artykułach 296 i 297. Trybunał Sprawiedliwości orzeka z wyłączeniem jawności.

Artykuł 299

1. Niniejszy Traktat stosuje się do Królestwa Belgii, Królestwa Danii, Republiki Federalnej Niemiec, Republiki Greckiej, Królestwa Hiszpanii, Republiki Francuskiej, Irlandii, Republiki Włoskiej, Wielkiego Księstwa Luksemburga, Królestwa Niderlandów, Republiki Austrii, Republiki Portugalskiej, Republiki Finlandii, Królestwa Szwecji oraz Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej.

2. Postanowienia niniejszego Traktatu stosują się do francuskich departamentów zamorskich, Azorów, Madery i Wysp Kanaryjskich.

Jednakże, biorąc pod uwagę strukturalną sytuację gospodarczą i społeczną francuskich departamentów zamorskich, Azorów, Madery i Wysp Kanaryjskich, pogorszoną ich oddaleniem, charakterem wyspiarskim, niewielkimi rozmiarami, trudną topografią i klimatem, ich zależnością gospodarczą od niewielkiej liczby produktów, podczas gdy trwałość i łączne występowanie tych czynników poważnie szkodzą ich rozwojowi, Rada, stanowiąc większością kwalifikowaną na wniosek Komisji i po konsultacji z Parlamentem Europejskim, przyjmuje specyficzne środki zmierzające w szczególności do określenia warunków stosowania niniejszego Traktatu do tych regionów, w tym wspólnych polityk.

Rada, przyjmując środki określone w drugim akapicie, uwzględnia takie dziedziny, jak polityki celne i handlowe, polityka fiskalna, strefy wolnocłowe, polityki w dziedzinach rolnictwa i rybołówstwa, warunki zaopatrzenia w surowce i dobra konsumpcyjne pierwszej potrzeby, pomoc państwową i warunki dostępu do funduszy strukturalnych oraz programów horyzontalnych Wspólnoty.

Rada przyjmuje środki określone w drugim akapicie, biorąc pod uwagę szczególne cechy charakterystyczne i ograniczenia regionów peryferyjnych, bez podważania integralności i spójności wspólnotowego porządku prawnego, w tym rynku wewnętrznego i wspólnych polityk.

3. Szczególne zasady stowarzyszania określone w części czwartej niniejszego Traktatu stosują się do krajów i terytoriów zamorskich, których lista zawarta jest w załączniku II do niniejszego Traktatu.

Niniejszy Traktat nie ma zastosowania do krajów i terytoriów zamorskich utrzymujących szczególnie stosunki ze Zjednoczonym Królestwem Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej, które nie są umieszczone na wymienionej liście.

4. Postanowienia niniejszego Traktatu stosują się do terytoriów europejskich, za których stosunki zewnętrzne odpowiedzialne jest Państwo Członkowskie.

5. Postanowienia niniejszego Traktatu stosują się do Wysp Alandzkich, zgodnie z postanowieniami Protokołu nr 2 do Aktu dotyczącego warunków przystąpienia Republiki Austrii, Republiki Finlandii i Królestwa Szwecji.

6. Na zasadzie odstępstwa od ustępów poprzednich:

- a) niniejszy Traktat nie ma zastosowania do Wysp Owczych;
- b) niniejszy Traktat nie ma zastosowania do stref suwerennych Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej na Cyprze;
- c) niniejszy Traktat stosuje się do wysp Kanału La Manche i Wyspy Man tylko w zakresie niezbędnym do zapewnienia stosowania ustaleń dotyczących tych wysp, zawartych w traktacie dotyczącym przystąpienia nowych Państw Członkowskich do Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej oraz Europejskiej Wspólnoty Energii Atomowej podpisanym 22 stycznia 1972 roku.

Artykuł 300

1. W przypadku gdy postanowienia niniejszego Traktatu przewidują zawarcie umów między Wspólnotą a jednym lub większą liczbą państw albo organizacji międzynarodowych, Komisja przedstawia zalecenie Radzie, która ją upoważnia do rozpoczęcia niezbędnych rokowań. Komisja prowadzi rokowania w konsultacji ze specjalnymi komitetami wyznaczonymi przez Radę w celu wsparcia jej w tym zadaniu i w ramach dyrektyw, jakie Rada może do niej kierować.

W wykonywaniu uprawnień przyznanych jej niniejszym ustępem Rada stanowi większością kwalifikowaną, z wyjątkiem przypadków przewidzianych w ustępie 2 pierwszy akapit, w których Rada stanowi jednomyślnie.

2. Z zastrzeżeniem uprawnień przyznanych Komisji w tej dziedzinie, o podpisaniu, któremu może towarzyszyć decyzja o tymczasowym stosowaniu przed wejściem w życie, jak również o zawarciu umów decyduje Rada, stanowiąca większością kwalifikowaną na wniosek Komisji. Rada stanowi jednomyślnie, gdy umowa dotyczy dziedziny, w której do przyjęcia przepisów wewnętrznych wymagana jest jednomyślność, jak również gdy chodzi o umowy określone w artykule 310.

Na zasadzie odstępstwa od reguł ustępu 3, te same procedury mają zastosowanie do decyzji o zawieszeniu stosowania umowy, jak również do ustalenia stanowisk, które mają być zajęte w imieniu Wspólnoty w organie utworzonym przez umowę, gdy organ ten ma przyjąć decyzje mające skutki prawne, z wyjątkiem decyzji uzupełniających lub zmieniających ramy instytucjonalne umowy.

Parlament Europejski jest natychmiast i w pełni informowany o każdej decyzji podjętej na mocy niniejszego ustępu, dotyczącej tymczasowego stosowania lub zawieszenia umów lub ustalenia stanowiska wspólnotowego w organie utworzonym przez umowę.

3. Rada zawiera umowy po konsultacji z Parlamentem Europejskim, z wyjątkiem umów określonych w artykule 133 ustęp 3, włącznie z przypadkami, gdy umowa dotyczy dziedziny, w której do przyjęcia wewnętrznych przepisów wymagana jest procedura określona w artykule 251 lub określona w artykule 252. Parlament Europejski wyraża swoją opinię w terminie, który może ustalić Rada, stosownie do pilności sprawy. W przypadku braku opinii w tym terminie Rada może stanowić samodzielnie.

Na zasadzie odstępstwa od postanowień poprzedniego akapitu, umowy określone w artykule 310, inne umowy, które tworzą specyficzne ramy instytucjonalne poprzez organizację procedur współpracy, umowy mające istotne implikacje budżetowe dla Wspólnoty oraz umowy powodujące zmianę aktu przyjętego według procedury określonej w artykule 251 są zawierane po uzyskaniu zgody Parlamentu Europejskiego.

Rada i Parlament Europejski mogą, w pilnych przypadkach, uzgodnić termin wyrażenia zgody.

4. Zawierając umowę, Rada może, na zasadzie odstępstwa od ustępu 2, upoważnić Komisję do zatwierdzania poprawek w imieniu Wspólnoty, gdy umowa przewiduje, że poprawki te powinny być przyjęte według procedury uproszczonej lub przez organ utworzony przez tę umowę; Rada może dołączyć do takiego upoważnienia pewne warunki specyficzne.

5. W przypadku gdy Rada zamierza zawrzeć umowę zmieniającą niniejszy Traktat, zmiany takie powinny być najpierw przyjęte zgodnie z procedurą określoną w artykule 48 Traktatu o Unii Europejskiej.

6. Parlament Europejski, Rada, Komisja lub Państwo Członkowskie mogą uzyskać opinię Trybunału Sprawiedliwości w sprawie zgodności przewidywanej umowy z postanowieniami niniejszego Traktatu. Jeśli opinia Trybunału Sprawiedliwości jest negatywna, umowa może wejść w życie wyłącznie na warunkach określonych w artykule 48 Traktatu o Unii Europejskiej.

7. Umowy zawarte zgodnie z warunkami określonymi w niniejszym artykule wiążą instytucje Wspólnoty oraz Państwa Członkowskie.

Artykuł 301

Jeżeli wspólne stanowisko lub wspólne działanie przyjęte na podstawie postanowień Traktatu o Unii Europejskiej dotyczących wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa przewidują działanie Wspólnoty zmierzające do zerwania lub ograniczenia w części lub w całości stosunków gospodarczych z jednym lub większą liczbą państw trzecich, Rada, stanowiąc większością kwalifikowaną na wniosek Komisji, podejmuje niezbędne pilne środki.

Artykuł 302

Komisja jest zobowiązana zapewnić utrzymanie wszelkich właściwych stosunków z organami Organizacji Narodów Zjednoczonych i jej organizacjami wyspecjalizowanymi.

Komisja utrzymuje także właściwe stosunki ze wszystkimi organizacjami międzynarodowymi.

Artykuł 303

Wspólnota ustanawia wszelkie właściwe formy współpracy z Radą Europy.

Artykuł 304

Wspólnota ustanawia ścisłą współpracę z Organizacją Współpracy Gospodarczej i Rozwoju; szczegóły tej współpracy są ustalane za wspólnym porozumieniem.

Artykuł 305

1. Postanowienia niniejszego Traktatu nie zmieniają postanowień Traktatu ustanawiającego Europejską Wspólnotę Węgla i Stali, zwłaszcza jeśli chodzi o prawa i obowiązki Państw Członkowskich, kompetencje instytucji tej Wspólnoty oraz ustalonych przez ten Traktat reguł funkcjonowania wspólnego rynku węgla i stali.
2. Postanowienia niniejszego Traktatu nie stanowią odstępstwa od postanowień Traktatu ustanawiającego Europejską Wspólnotę Energii Atomowej.

Artykuł 306

Postanowienia niniejszego Traktatu nie wykluczają istnienia lub powstania związków regionalnych między Belgią i Luksemburgiem, jak również między Belgią, Luksemburgiem i Niderlandami, w zakresie, w jakim cele tych związków regionalnych nie są osiągnięte w wyniku zastosowania niniejszego Traktatu.

Artykuł 307

Postanowienia niniejszego Traktatu nie naruszają praw i obowiązków wynikających z umów zawartych przed 1 stycznia 1958 roku lub, wobec Państw przystępujących, przed datą ich przystąpienia, między jednym lub większą liczbą Państw Członkowskich z jednej strony a jednym lub większą liczbą państw trzecich z drugiej strony.

W zakresie, w jakim umowy te nie są zgodne z niniejszym Traktatem, dane Państwo lub Państwa Członkowskie zastosują wszelkie właściwe środki w celu wyeliminowania stwierdzonych niezgodności. W razie potrzeby Państwa Członkowskie udzielają sobie wzajemnie pomocy dla osiągnięcia tego celu i w odpowiednim przypadku przyjmują wspólną postawę.

Przy stosowaniu umów, o których mowa w pierwszym akapicie, Państwa Członkowskie uwzględniają fakt, że korzyści uzgodnione w niniejszym Traktacie przez każde Państwo Członkowskie wiążą się integralnie z ustanowieniem Wspólnoty i z tego tytułu są nierozdzielnie związane z utworzeniem wspólnych instytucji, powierzeniem im kompetencji i przyznaniem takich samych korzyści przez wszystkie pozostałe Państwa Członkowskie.

Artykuł 308

Jeżeli działanie Wspólnoty okaże się niezbędne do osiągnięcia, w ramach funkcjonowania wspólnego rynku, jednego z celów Wspólnoty, a niniejszy Traktat nie przewidział kompetencji do działania wymaganego w tym celu, Rada, stanowiąc jednomyślnie na wniosek Komisji i po konsultacji z Parlamentem Europejskim, podejmuje właściwe działania.

Artykuł 309

1. Jeżeli zdecydowano o zawieszeniu prawa do głosowania przedstawiciela rządu Państwa Członkowskiego, zgodnie z artykułem 7 ustęp 3 Traktatu o Unii Europejskiej, prawo to jest również zawieszane w odniesieniu do niniejszego Traktatu.
2. Poza tym, jeżeli istnienie poważnego i stałego naruszenia przez Państwo Członkowskie zasad wyrażonych w artykule 6 ustęp 1 Traktatu o Unii Europejskiej stwierdzono zgodnie z artykułem 7 ustęp 2 tego Traktatu, Rada, stanowiąc większością kwalifikowaną, może zdecydować o zawieszeniu niektórych praw wynikających ze stosowania niniejszego Traktatu dla tego Państwa Członkowskiego. Rada uwzględnia przy tym możliwe skutki takiego zawieszenia dla praw i obowiązków osób fizycznych i prawnych.

Zobowiązania, które ciążyą na tym Państwie Członkowskim na mocy niniejszego Traktatu, pozostają w każdym przypadku wiążące dla tego Państwa.

3. Rada może następnie, stanowiąc większością kwalifikowaną, zdecydować o zmianie lub uchyleniu środków podjętych na podstawie ustępu 2, w przypadku zmiany sytuacji, która doprowadziła do ich ustanowienia.

4. Podejmując decyzje przewidziane w ustępach 2 i 3, Rada stanowi nie biorąc pod uwagę głosów przedstawiciela rządu danego Państwa Członkowskiego. Na zasadzie odstępstwa od artykułu 205 ustęp 2, większość kwalifikowana oznacza taki sam udział głosów ważonych danych członków Rady, jak ustalony w artykule 205 ustęp 2.

Niniejszy ustęp stosuje się również w przypadku zawieszenia prawa do głosowania zgodnie z ustępem 1. W tych przypadkach decyzja wymagająca jednomyślności podejmowana jest bez głosu przedstawiciela rządu danego Państwa Członkowskiego.

Artykuł 310

Wspólnota może zawrzeć z jednym lub większą liczbą państw lub organizacji międzynarodowych umowy tworzące stowarzyszenie, charakteryzujące się wzajemnością praw i obowiązków, wspólnymi działaniami i szczególnie procedurami.

Artykuł 311

Protokoły załączone do niniejszego Traktatu za wspólnym porozumieniem Państw Członkowskich stanowią jego integralną część.

Artykuł 312

Niniejszy Traktat zawiera się na czas nieograniczony.

POSTANOWIENIA KOŃCOWE

Artykuł 313

Niniejszy Traktat podlega ratyfikacji przez Wysokie Umawiające się Strony, zgodnie z ich odpowiednimi wymogami konstytucyjnymi. Dokumenty ratyfikacyjne zostaną złożone do depozytu Rządowi Republiki Włoskiej.

Niniejszy Traktat wchodzi w życie pierwszego dnia miesiąca następującego po złożeniu do depozytu dokumentu ratyfikacyjnego przez Państwo-Sygnatariusza, które jako ostatnie spełni tę formalność. Jeżeli jednak złożenie to ma miejsce w okresie krótszym niż 15 dni przed rozpoczęciem następnego miesiąca, wejście w życie Traktatu jest odłożone do pierwszego dnia drugiego miesiąca po dacie złożenia do depozytu.

Artykuł 314

Niniejszy Traktat został sporządzony w jednym oryginalnym egzemplarzu w językach francuskim, niderlandzkim, niemieckim, włoskim, przy czym teksty w każdym z tych języków są na równi autentyczne. Zostaje on złożony do depozytu w archiwum Rządu Republiki Włoskiej, który przekaże uwierzytelniony odpis każdemu z rządów pozostałych Państw-Sygnatariuszy.

Na mocy Traktatów o Przystąpieniu, teksty niniejszego Traktatu w językach angielskim, duńskim, fińskim, greckim, hiszpańskim, irlandzkim, portugalskim i szwedzkim są również autentyczne.

W dowód czego niżej wymienieni pełnomocnicy złożyli swoje podpisy pod niniejszym Traktatem.

Sporządzono w Rzymie, dwudziestego piątego marca roku tysiąc dziewięćset pięćdziesiątego siódmego.

P.H. SPAAK

ADENAUER

PINEAU

Antonio SEGNI

BECH

J. LUNS

J. Ch. SNOY ET D'OPPUERS

HALLSTEIN

M. FAURE

Gaetano MARTINO

Lambert SCHAUS

J. LINTHORST HOMAN

ZAŁĄCZNIK I

LISTA,

o której mowa w artykule 32 Traktatu

- 1 - Numer nomenklatury brukselskiej	- 2 - Opis produktów
DZIAŁ 1	Zwierzęta żywe
DZIAŁ 2	Mięso i podroby jadalne
DZIAŁ 3	Ryby, skorupiaki, mięczaki i inne bezkręgowce wodne
DZIAŁ 4	Produkty mleczarskie; jaja ptasie; miód naturalny; jadalne produkty pochodzenia zwierzęcego, gdzie indziej niewymienione ani niewłączone
DZIAŁ 5	
05.04	Jelita, pęcherze i żołądki zwierząt (z wyjątkiem rybich), całe lub w kawałkach, świeże, chłodzone, mrożone, solone, w solance, suszone lub wędzone:
05.15	Produkty pochodzenia zwierzęcego, gdzie indziej niewymienione ani niewłączone; martwe zwierzęta objęte działami 1 lub 3, nienadające się do spożycia przez ludzi:
DZIAŁ 6	Żywe drzewa i inne rośliny; bulwy, korzenie i podobne; cięte i ozdobne liście
DZIAŁ 7	Warzywa oraz niektóre korzenie i bulwy jadalne
DZIAŁ 8	Owoce i orzechy jadalne; skórki owoców cytrusowych lub melonów
DZIAŁ 9	Kawa, herbata i przyprawy, z wyjątkiem herba mate (pozycja Nr 09.03)
DZIAŁ 10	Zboża
DZIAŁ 11	Produkty przemysłu młynarskiego; sól; skrobie; inulina; gluten pszeniczny
DZIAŁ 12	Nasiona i owoce oleiste; ziarna, nasiona i owoce różne; rośliny przemysłowe i lecznicze; słoma i pasza
DZIAŁ 13	
ex 13.03	Pektyna
DZIAŁ 15	
15.01	Słonina i inny przetworzony tłuszcz wieprzowy; przetworzony tłuszcz drobiowy
15.02	Nieprzetworzone tłuszcze wołowe, owcze i koźle; łój (łącznie z "premier jus") wytwarzany z tych tłuszczów
15.03	Stearyna z tłuszczu, oleju i łoju; olej z tłuszczu, oliwy i łoju, nieemulgowany, niemieszany i niepreparowany
15.04	Tłuszcze i oleje z ryb i ssaków morskich, oczyszczane lub nie
15.07	Tłuszcze roślinne, płynne lub stałe, surowe, rafinowane lub oczyszczane
15.12	Tłuszcze i oleje zwierzęce oraz roślinne, uwodorniane, rafinowane lub nie, ale bez dalszej przeróbki
15.13	Margaryna, sztuczna słonina i inne preparowane tłuszcze jadalne
15.17	Pozostałości po oczyszczaniu substancji tłuszczowych i wosków zwierzęcych lub roślinnych

- 1 - Numer nomenklatury brukselskiej	- 2 - Opis produktów
DZIAŁ 16	Przetwory z mięsa, ryb lub skorupiaków, mięczaków i innych bezkręgowców wodnych
DZIAŁ 17	
17.01	Cukier trzcinowy lub buraczany i chemicznie czysta sacharoza, w postaci stałej:
17.02	Inne rodzaje cukru; syropy cukrowe; miód syntetyczny (zmieszany z naturalnym lub nie); karmel
17.03	Melasa, odbarwiona lub nie
17.05*	Cukry, syropy, aromatyzowana melasa lub z dodatkiem barwników (w tym cukier waniliowy lub wanilina), z wyjątkiem soków owocowych z dodatkiem cukru w jakichkolwiek proporcjach
DZIAŁ 18	
18.01	Ziarna kakaowe, całe lub łamane, surowe lub palone
18.02	Kakaowe łuski, łupiny, osłonki i inne odpady z kakao
DZIAŁ 20	Przetwory z warzyw, owoców, orzechów lub innych części roślin
DZIAŁ 22	
22.04	Moszcz winogronowy, fermentujący lub z fermentacją zatrzymaną w inny sposób niż przez dodanie alkoholu
22.05	Wino ze świeżych winogron; moszcz winogronowy z fermentacją zatrzymaną przez dodanie alkoholu
22.07	Inne napoje na bazie fermentacji (np. jabłecznik, wino z gruszek i miód pitny)
ex 22.08*	Alkohol etylowy, denaturowany lub nie, o jakiegokolwiek mocy, otrzymywany z produktów rolnych, o których mowa w załączniku I do Traktatu, z wyłączeniem wódek, likierów i innych napojów spirytusowych, złożone preparaty alkoholowe (znane jako „skoncentrowane ekstrakty”) do wyrobu napojów.
ex 22.09*	
ex 22.10*	ocet i jego substytuty
DZIAŁ 23	Pozostałości i odpady przemysłu spożywczego; gotowa pasza dla zwierząt
DZIAŁ 24	
24.01	Tytoń nieprzetworzony; odpady tytoniowe:
DZIAŁ 45	
45.01	Korek naturalny surowy; odpady korka; korek kruszony, granulowany lub mielony:
DZIAŁ 54	
54.01	Len surowy lub przetworzony ale nieprzędzony; pakuły i odpady lniane (w tym skrawki workowe lub rozwłóknianie)
DZIAŁ 57	
57.01	Konopie naturalne (<i>Cannabis sativa</i>), surowe lub przetworzone ale nieprzędzone; pakuły i odpady z konopi naturalnych (w tym liny oraz skrawki workowe lub rozwłókniane)

* Pozycja dodana artykułem 1 rozporządzenia nr 7a Rady Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej z 18 grudnia 1959 roku (Dz.U. 7 z 30.1.1961, str. 71/61).

Załącznik II

Kraje i terytoria zamorskie objęte postanowieniami części IV Traktatu

- Grenlandia,
- Nowa Kaledonia oraz terytoria zależne,
- Polinezja Francuska,
- Francuskie Terytoria Południowe i Antarktyczne,
- Wyspy Wallis i Futuna,
- Mayotte,
- Saint Pierre i Miquelon,
- Aruba,
- Antyle Niderlandzkie:
  - Bonaire,
  - Curaçao,
  - Saba,
  - Sint Eustasius,
  - Sint Maarten.,
- Anguilla,
- Kajmany,
- Falklandy,
- Georgia Południowa i Wyspy Sandwich Południowy,
- Montserrat,
- Pitcairn,
- Święta Helena i terytoria zależne
- Brytyjskie Terytorium Antarktyczne,
- Brytyjskie Terytorium Oceanu Indyjskiego,
- Wyspy Turks i Caicos,
- Brytyjskie Wyspy Dziewicze,
- Bermudy.